

DOBRE PRAKTYKI

W OBSZARZE OPIEKI NAD DZIEĆMI W WIEKU DO LAT 3 W WOJEWÓDZTWIE LUBELSKIM

Autorzy:

Justyna Janusz
Olga Płudowska
Kinga Sarad-Dec
Ewa Noga
Piotr Marzęda
Artur Olszewski

Koordynator projektu:

Barbara Wilkołazka

Konsultant merytoryczny:

Małgorzata Jaszczyńska

KOMPENDIUM WIEDZY DLA PRZEDSTAWICIELI PODMIOTÓW GMINNYCH, POWIATOWYCH, WOJEWÓDZKICH

Projekt pt.
„Program podnoszenia kompetencji w zakresie tworzenia i prowadzenia instytucji opieki nad dziećmi do lat 3 w województwie lubelskim”

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Dobre praktyki w obszarze opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w województwie lubelskim

KOMPENDIUM WIEDZY DLA PRZEDSTAWICIELI PODMIOTÓW
GMINNYCH, POWIATOWYCH, WOJEWÓDZKICH

Lublin 2022

Dobre praktyki w obszarze opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w województwie lubelskim
KOMPENDIUM WIEDZY DLA PRZEDSTAWICIELI PODMIOTÓW
GMINNYCH, POWIATOWYCH, WOJEWÓDZKICH

Autorzy rozdziałów:

Justyna Janusz
Olga Płudowska
Kinga Sarad-Dec
Ewa Noga
Piotr Marzęda
Artur Olszewski

Redakcja:

Artur Olszewski

Współpraca przy opracowaniu podręcznika:

Barbara Wilkołazka – Koordynator projektu
Małgorzata Jaszczyńska – Konsultant merytoryczny

Projekt graficzny:

KWANT STUDIO Mariusz Kwietniewski

Publikacja została sfinansowana w ramach **Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój**, Oś Priorytetowa II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.1 Równość szans mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym w dostępie do zatrudnienia, rozwoju kariery, godzenia życia zawodowego i prywatnego.

Lublin 2022

ISBN 978-83-64748-18-9

Nakład 196

Publikacja jest rozprowadzana bezpłatnie

Wydawca:

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Regulskiego,
ul. Żurawia 43, 00-680 Warszawa;
Regionalny Ośrodek Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej,
ul. 1 Maja 13/4, 20-410 Lublin

Spis treści

Słowo wstępne

Artur Olszewski _____ 9

Rozdział I

Opieka nad dziećmi do lat trzech - podstawy prawne

1. Formy opieki nad dziećmi do lat trzech podobieństwa i różnice
Artur Olszewski _____ 13

2. Zadania żłobka i klubu dziecięcego
Artur Olszewski _____ 19

Rozdział II

Zakładanie form opieki nad dziećmi do lat trzech przez podmioty publiczne

1. Formy opieki nad dziećmi do lat trzech podobieństwa i różnice
Piotr Marzęda _____ 27

2. Kadry
Kinga Sarad-Dec _____ 35

3. Statut i regulamin organizacyjny żłobka/klubu dziecięcego
Kinga Sarad-Dec _____ 47

4. Organy statutowe żłobka/klubu dziecięcego – rada rodziców -
kompetencje i zadania
Kinga Sarad-Dec _____ 55

5. Wytyczne w zakresie żywienia dzieci do lat 3
Kinga Sarad-Dec _____ 63

Rozdział III

Rejestracja żłobków i klubów dziecięcych

1. Prowadzenie rejestru, wniosek o wpis do rejestru, postępowanie rejestrowe, wykreślenie z rejestru, ponowny wpis
Ewa Noga _____ 73

2. Nadzór nad żłobkami i klubami dziecięcymi
Ewa Noga _____ 81

Rozdział IV

Finansowanie i zlecenie zadań z zakresu opieki na dziećmi do lat 3

1. Opłaty za realizację zadań z zakresu opieki nad dziećmi do lat 3
*Olga Płudowska*_____91
2. Porozumienia w zakresie finansowania działalności z zakresu opieki
*Olga Płudowska*_____97
3. Realizacja zadania z zakresu opieki nad dziećmi na podstawie zlecenia JST
*Olga Płudowska*_____103

Rozdział V

Przykłady dobrych praktyk w instytucjach publicznych w obszarze opieki nad dziećmi do lat 3 na terenie województwa lubelskiego

1. Mają zaufanie rodziców - Żłobek Miejski w Krasnymstawie
*Justyna Janusz*_____113
2. Żłobek, w którym dużo się dzieje - Żłobek Miejski Chełmskie Niedźwiadki
*Justyna Janusz*_____121
3. Przede wszystkim: Adaptacja! - Miejski Żłobek Raj Malucha w Dęblinie
*Justyna Janusz*_____131
4. Rozmawiać z rodzicami - Żłobek Gminny „MALUSZEK” w Wesołowce
*Justyna Janusz*_____139
5. Prawdziwa BAJKOLANDIA! - Żłobek Samorządowy „Bajkolandia” w Wesołowce
*Justyna Janusz*_____149
6. Wykorzystując inteligencję...
*Justyna Janusz*_____159

Słowo wstępne

Szanowni Państwo

W Państwa ręce oddajemy publikację wyjątkową, zawierającą szerokie kompendium wiedzy teoretycznej oraz praktycznej z dziedziny, która niewątpliwie odgrywa i odgrywać będzie coraz większe znaczenie w funkcjonowaniu społeczności lokalnych. Wzrost ekonomiczny kraju, zwiększenie zatrudnienia, w tym młodych matek niewątpliwie wpływa na wzrost zapotrzebowania na usługi z zakresu świadczenia opieki nad dziećmi w wieku przed-przedszkolnym. Oczywistym jest, że w znacznym zakresie opieka ta może być i jest sprawowana przez najlepszych poza rodzicami opiekunów – czyli dziadków, to jednak instytucjonalne formy sprawowania opieki stanowią istotny element uzupełniający ten model opieki.

Poza wiedzę teoretyczną z zakresu prowadzenia żłobków lub klubów dziecięcych w publikacji tej znajdziecie Państwo szereg pomysłów i dobrych praktyk zaczerpniętych ze żłobków publicznych istniejących na terenie województwa lubelskiego, co niewątpliwie stanowi mocną stroną tego opracowania.

Niniejsza publikacja powstała w ramach projektu realizowanego przez Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Regulskiego, Regionalny Ośrodek w Lublinie pt. **„Program podnoszenia kompetencji w zakresie tworzenia i prowadzenia instytucji opieki nad dziećmi do lat 3 w województwie lubelskim”** w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020, Oś priorytetowa II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.1 Równość szans mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym w dostępie do zatrudnienia, rozwoju kariery, godzenia życia zawodowego i prywatnego.

Mamy nadzieję, że zawarte w publikacji informacje będą dla Państwa zachętą i inspiracją w tworzeniu nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w województwie lubelskim, a także będą stanowiły pomoc przy podnoszeniu standardów instytucji już istniejących.

Z wyrazami szacunku
dr Artur Olszewski
redaktor naukowy

Rozdział I

Opieka nad dziećmi do lat trzech podstawy prawne

1.

Formy opieki nad dziećmi do lat trzech podobieństwa i różnice

Artur Olszewski

Z punktu widzenia analizy form sprawowania opieki nad dziećmi do lat trzech znaczenie podstawowe ma **art. 2** ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (zwana dalej u.o.d.)¹ stanowiący, że opiekę nad dziećmi do lat 3 można sprawować w formie żłobka lub klubu dziecięcego, a także może być ona sprawowana przez dziennego opiekuna oraz nianię. Ze wskazanego wyżej przepisu wynika z jednej strony, że jest to katalog zamknięty i sprawowanie opieki nad dziećmi do lat 3 nie jest możliwe w żadnej z innych form, niż te przewidziane przepisami prawa. Z drugiej zaś, że niezależnie od sposobu określenia prowadzonej działalności, jeżeli wypełnia ona swoimi cechami elementy jednej z form określonych w **art. 2** u.o.d, stanowi działalność opisaną przepisami niniejszej u.o.d.

Zasadę, o której mowa wyżej, tj. wyłączności w zakresie form sprawowania opieki wyartykułował w stosunku do żłobków i klubów dziecięcych wprost **art. 8** ust. 3 u.o.d stanowiąc, iż żłobkiem lub klubem dziecięcym jest każda jednostka organizacyjna, która niezależnie od jej nazwy wykonuje zadania określone w **art. 10** u.o.d tj.:

- zapewnia dziecku opiekę w warunkach bytowych zbliżonych do warunków domowych,
- gwarantuje dziecku właściwą opiekę pielęgnacyjną oraz edukacyjną przez prowadzenie zajęć zabawowych z elementami edukacji, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka,
- prowadzi zajęcia opiekuńczo-wychowawcze i edukacyjne, uwzględniające rozwój psychomotoryczny dziecka, właściwe do wieku dziecka.

Powyższa konstatacja jest o tyle istotna, że działalność polegająca na sprawowaniu opieki nad dziećmi do lat trzech w formie żłobka lub klubu dziecięcego jest działalnością regulowaną w rozumieniu **art. 43** ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (zwana dalej u.p.p.)², zgodnie z którym to przepisem, jeżeli odrębne przepisy stanowią, że dany rodzaj działalności jest działalnością regulowaną, przedsiębiorca może wykonywać tę działalność, jeśli spełnia warunki określone tymi przepisami i po uzyskaniu wpisu do właściwego rejestru działalności regulowanej.

Podkreślenia przy tym wymaga fakt, że prowadzenie działalności regulowanej bez wymaganego zgłoszenia stanowi wykroczenie, o którym mowa w **art. 60(1)** kodeksu

1 Dz. U. z 2021, poz. 75.

2 Dz. U. z 2021, poz. 162.

wykroczeń i zagrożone jest to karą ograniczenia wolności albo grzywny.

- Poszczególnym formom sprawowania opieki nad dziećmi do lat trzech ustawodawca poświęcił następujące rozdziały ustawy tj. rozdział 2 żłobek i klub dziecięcy, rozdział 4 – dzienny opiekun i wreszcie rozdział 6 – niania.

Na wstępie dalszych rozważań wskazać należy, że niezależnie od formy sprawowanej opieki, w jej ramach realizowane są funkcje: opiekuńcza, wychowawcza oraz edukacyjna. Opieka nad dzieckiem może być sprawowana do ukończenia roku szkolnego, w którym dziecko ukończy 3 rok życia lub w przypadku, gdy niemożliwe lub utrudnione jest objęcie dziecka wychowaniem przedszkolnym – 4 rok życia. Wskazać w tym miejscu należy, za Sądem Najwyższym, że jeśli dziecko ukończy wiek 3 lat przed zakończeniem „starego” roku szkolnego, to opieka nad nim, oparta na przepisach ustawy z 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do 3 lat, może być sprawowana tylko do końca tego roku szkolnego, natomiast gdy dziecko ukończy wiek 3 lat po rozpoczęciu „nowego” roku szkolnego, to może być ona sprawowana do zakończenia tego roku szkolnego, a zatem aż do czerwca następnego roku kalendarzowego, ponieważ wtedy właśnie ów rok szkolny się zakończy. Możliwość skorzystania z uregulowań ustawy w takiej właśnie sytuacji nie jest przy tym obwarowana żadnym dodatkowym warunkiem (poza wynikającym z **art. 51** ust. 3 pkt 3 ustawy z 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do 3 lat). W szczególności nie eliminuje jej objęcie dziecka wychowaniem przedszkolnym. Ten bowiem negatywny warunek dotyczy, także zgodnie z gramatyczną wykładnią **art. 2** ust. 3 ustawy, jedynie dzieci, które w trakcie trwania roku szkolnego ukończyły 4 rok życia, a objęcie ich wychowaniem przedszkolnym jest niemożliwe lub utrudnione³.

Zgodnie z danymi statystycznymi dostępnymi na stronach GUS za rok 2020 w tym czasie z instytucjonalnych form opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w skali całego kraju korzystało 142,4 tys. dzieci, w tym blisko 92% dzieci przebywało w żłobkach. Analizując dostępność opieki nad małymi dziećmi na poziomie województw można zauważyć, że najwyższą wartością wskaźnika charakteryzowało się województwo dolnośląskie (200). Wysoką wartość tego wskaźnika odnotowano także w województwie opolskim (177). Z kolei najniższe wartości wskaźnika wyróżniały województwa świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie (odpowiednio 90 i 92). Według stanu w dniu 31 grudnia 2020 r. w Polsce działało 4,6 tys. placówek opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, w tym najwięcej żłobków (92%), z czego na terenie województwa lubelskiego funkcjonowało w tym czasie 182 placówki zabezpieczające opiekę dla 5 648 wychowanków⁴.

Zgodnie z danymi pochodzącymi z rejestru żłobków i klubów dziecięcych prowadzonego przez portal informacyjno – usługowy MRiPS na dzień 18 sierpnia 2021 na terenie województwa lubelskiego zarejestrowanych było 186 żłobków oraz 26 klubów dziecię-

3 Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2015 r., III UK 158/14, Lex nr 1682215.

4 <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/dzieci-i-rodzina/dzieci/zlobki-i-kluby-dzieciece-w-2020-roku,3,8.html>, dostęp z dnia 18 sierpnia 2021 r.

cych. Do rejestru wpisanych było jednocześnie 10 opiekunów.

Analizując stan rozwoju instytucji opieki nad dziećmi do lat 3 na terenie województwa lubelskiego wskazać należy, że liczba żłobków w roku wejścia w życie ustawy wynosiła zaledwie 21 i systematycznie rosła w następnych latach począwszy od roku 2012 do 28, 42, 48, 55, 70, 84 w roku 2017, zaś w stosunku do klubów dziecięcych począwszy od 3 w roku 2011, poprzez odpowiednio w następujących latach 2, 7, 16, 18, 21, 22 w roku 2017, co stanowi niewielki ale systematyczny wzrost.

Dokonując analizy porównawczej wskazać należy w pierwszej kolejności na podobieństwa i różnice występujące pomiędzy instytucjonalnymi formami sprawowania opieki tj. żłobkiem a klubem dziecięcym. Wspólnymi dla obu tych instytucji jest:

- możliwość tworzenia żłobków i klubów dziecięcych przez te same podmioty, objęcie opieką dzieci do 3 roku życia,
- możliwość pobierania dodatkowych opłat za pobyt dziecka w placówce, w tym za jego wyżywienie,
- liczba dzieci, nad którymi opiekę sprawuje jedna osoba – w obu przypadkach jest to ośmioro dzieci na jednego opiekuna (gdy w grupie jest dziecko niepełnosprawne lub wymagające specjalnej opieki liczba ta zmniejsza się do pięciorga),
- wymiar dzienny opieki – w żłobku i klubie dziecięcym zapewnia się opiekę nad dzieckiem w wymiarze do 10 godzin dziennie względem każdego dziecka. W szczególnie uzasadnionych przypadkach wymiar opieki w żłobku lub klubie dziecięcym może być, na wniosek rodzica dziecka, wydłużony za dodatkową opłatą,
- jednakowe kwalifikacje opiekunów, które to będą omawiane w dalszej części publikacji,
- możliwość korzystania ze wsparcia wolontariuszy,
- prowadzenie działalności na podstawie statutu, który określa cele i zadania oraz sposób ich realizacji, z uwzględnieniem wspomagania indywidualnego rozwoju dziecka oraz wspomagania rodziny w wychowaniu dziecka, warunki przyjmowania dzieci, zasady ustalania odpłatności etc.,
- możliwość tworzenia rady rodziców,
- obowiązek rejestracji – prowadzenie żłobka lub klubu dziecięcego jest działalnością regulowaną w rozumieniu u.p.p. i wymaga wpisu do rejestru żłobków i klubów dziecięcych,
- analogiczne wymagania lokalowe – zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 lipca 2014 r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzony żłobek lub klub dziecięcy⁵.

Pomiędzy żłobkami i klubami dziecięcymi występuje jednak sporo różnic, przy czym do najważniejszych z nich można zaliczyć:

5 Dz. U. z 2019, poz. 72.

- wiek, w którym dziecko może zacząć uczęszczać do placówki – opieka w żłobku jest sprawowana nad dziećmi w wieku od ukończenia 20 tygodnia życia, zaś opieka w klubie dziecięcym jest sprawowana nad dziećmi w wieku od ukończenia 1 roku życia,
- maksymalna liczba miejsc w klubie dziecięcym nie więcej niż 30,
- opiekunowie – w żłobkach musi zostać zatrudniona pielęgniarka lub położna, gdy do żłobka uczęszcza więcej niż dwadzieścioro dzieci. W klubie dziecięcym nie ma takiego obowiązku. Co więcej, w klubie dziecięcym w zajęciach mogą uczestniczyć rodzice – brak takiej możliwości w żłobkach,
- kwalifikacje osoby zarządzającej każdą z tych placówek są różne. Dyrektorem żłobka może być osoba, która posiada wykształcenie wyższe i co najmniej 3 lata doświadczenia w pracy z dziećmi albo co najmniej wykształcenie średnie lub średnie branżowe oraz 5 lat doświadczenia w pracy z dziećmi, zaś osobą kierującą pracą klubu dziecięcego może być osoba posiadająca kwalifikacje, o których mowa w **art. 16** ustawy, tj. niezbędne do sprawowania opieki nad dziećmi.

Dzienny opiekun oraz niania to dwie ostatnie formy sprawowania opieki nad dziećmi do lat 3. Porównując obie te instytucje wskazać już na wstępie należy, że dzienny opiekun jest tą z form sprawowania opieki, która jest sformalizowana i podlega ewidencjonowaniu. Do podstawowych podobieństw i różnic obu wskazanych wyżej form sprawowania opieki należą:

- dziennym opiekunem jest osoba fizyczna prowadząca działalność na własny rachunek albo zatrudniana przez inne podmioty na podstawie umowy o pracę albo umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego stosuje się przepisy dotyczące zlecenia. Nianią jest osoba fizyczna sprawująca opiekę nad dziećmi na podstawie umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, zwanej dalej „umową uaktywniającą”,
- pełnienie funkcji dziennego opiekuna wymaga zgłoszenia do prowadzonego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta wykazu. Wymogu powyższego nie stosuje się w przypadku niani,
- dzienny opiekun i niania sprawuje opiekę nad dziećmi w wieku od ukończenia 20 tygodnia życia,
- ustawowe określenie zadań dziennego opiekuna (zapewnienie dziecku opieki w warunkach bytowych zbliżonych do warunków domowych; zagwarantowanie dziecku właściwej opieki pielęgnacyjnej oraz edukacyjnej, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka; prowadzenie zajęć opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych, uwzględniających rozwój psychomotoryczny dziecka, właściwych do wieku dziecka), brak takich regulacji w przypadku niani,
- ograniczenie liczby dzieci objętych opieką – w przypadku dziennego opiekuna maksymalnie nad pięciorgiem dzieci, a w przypadku gdy w grupie znajduje się dziecko,

które nie ukończyło pierwszego roku życia, jest niepełnosprawne lub wymaga szczególnej opieki, maksymalnie nad trojgiem dzieci. (Dzienny opiekun może, za zgodą wszystkich rodziców, sprawować opiekę nad maksymalnie ośmiorgiem dzieci, a w przypadku gdy w grupie znajduje się dziecko, które nie ukończyło pierwszego roku życia, jest niepełnosprawne lub wymaga szczególnej opieki, maksymalnie nad pięciorgiem dzieci – jeżeli co najmniej jedno z rodziców będzie sprawowało opiekę nad dziećmi razem z dziennym opiekunem). W przypadku niani poprzez przyjęcie ograniczenia wyłącznie do dzieci rodziców lub rodzica, z którym doszło do zawarcia umowy,

- określenie wymogów w zakresie kwalifikacji, jakie musi posiadać dzienny opiekun, brak takich regulacji w przypadku niani,
- określenie warunków lokalowych sprawowania opieki – dotyczy wyłącznie dziennego opiekuna,
- obowiązek zgłoszenia prowadzenia działalności do wykazu – dotyczy wyłącznie dziennego opiekuna.

Wskazać w tym miejscu należy, że zgodnie z dyspozycją **art. 42**, dzienny opiekun sprawuje opiekę nad dziećmi w lokalu, do którego posiada tytuł prawny, przy czym w jednym lokalu może być sprawowana opieka przez więcej niż jednego dziennego opiekuna, z tym że w jednym pomieszczeniu przeznaczonym na zbiorowy pobyt dzieci może być sprawowana opieka tylko przez jednego dziennego opiekuna. Jak wskazał Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie z dnia 4 listopada 2020 r., VII SA/Wa 607/20 ⁶, działanie Skarżącego (polegające na prowadzeniu działalności w jednym lokalu przez kilku opiekunów nad łącznie 31 dziećmi) nacechowane jest chęcią obejścia prawa. Chcąc w istocie uniknąć przeprowadzenia procedury zmiany sposobu użytkowania budynku, Skarżący stwierdza, że będzie świadczyć opiekę nad dziećmi do lat 3 w ramach tzw. dziennego opiekuna, zatrudniając kilka osób o takich kwalifikacjach, w związku z czym jest zwolniony z rygorów, jakie są przewidziane dla objęcia tego rodzaju działalności wymaganiami stawianymi dla żłobków lub klubów dziecięcych.

Uwzględniając wszystkie wskazane wyżej uwagi podnieść należy w pierwszej kolejności, że zasadniczego znaczenia z punktu widzenia funkcjonowania systemu opieki nad dziećmi do lat 3 nabrały żłobki, których udział w ogólnej wartości wszystkich placówek sprawujących opiekę jest dominujący, przekraczający 80% z czego ponad 76% stanowiły placówki prowadzone przed podmioty prywatne. Analizując postanowienia ustawy w zakresie dwóch podstawowych form sprawowania opieki tj. żłobka i klubu dziecięcego nie sposób nie dostrzec, że w wyniku kolejnych nowelizacji ustawy, w tym ustawy z dnia 7 lipca 2017 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z systemami wsparcia rodzin⁷ znacząco zatarto różnice pomiędzy obiema tymi formami sprawowania opieki, ujednolicając chociażby wymiar czasu pracy obu placówek oraz rozszerzając regulacje

⁶ LEX nr 3157251.

⁷ Dz. U. z 2017, poz. 1428.

prawne w zakresie umożliwiającym nie tylko tworzenie zespołu żłobków lub klubów dziecięcych (**art. 9**), ale również poprzez wprowadzenie regulacji umożliwiających organizowanie wspólnej obsługi administracyjnej, finansowej i organizacyjnej żłobków, klubów dziecięcych lub ich zespołów.

Opieka instytucjonalna realizowana przez opiekunów dziennych odgrywa niewielką rolę w ogólnej strukturze podmiotów sprawujących tę opiekę. Jak wynika z przywołanych już wyżej danych statystycznych, stanowią one tylko kilka procent ogółu podmiotów świadczących tego rodzaju usługi, przy czym wydaje się, że podstawowym argumentem przemawiającym za tworzeniem tego rodzaju podmiotów są znacząco łagodniejsze wymagania lokalowe. Kwestię tą reguluje **art. 42** ust. 1-3 ustawy stanowiąc jedynie, że dzienny opiekun sprawuje opiekę nad dziećmi w lokalu, do którego posiada tytuł prawny (ust. 1). Podmiot zatrudniający dziennego opiekuna może udostępnić lub wyposażyć lokal w celu sprawowania opieki przez dziennego opiekuna (ust. 2). W jednym lokalu może być sprawowana opieka przez więcej niż jednego dziennego opiekuna, z tym że w jednym pomieszczeniu przeznaczonym na zbiorowy pobyt dzieci może być sprawowana opieka tylko przez jednego dziennego opiekuna (ust. 3).

Ostatnia z form sprawowania opieki nad dziećmi do lat trzech, w obecnym czasie traci na znaczeniu. Niewątpliwie wpływ na liczbę oficjalnie zgłoszonych do ubezpieczenia niań miała nowelizacja **art. 51** ustawy, jaka nastąpiła z dniem 1 stycznia 2018 r., na mocy ustawy z dnia 7 lipca 2017 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z systemami wsparcia rodzin. Ustawa ta wprowadziła jedną, lecz zasadniczą z punktu widzenia atrakcyjności tej formy opieki zmianę, tj. zmniejszyła udział ZUS w opłacaniu składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe oraz na ubezpieczenie zdrowotne z kwoty naliczonej od podstawy stanowiącej kwotę nie wyższą niż wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalonego zgodnie z przepisami o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, do kwoty naliczonej od podstawy stanowiącej kwotę nie wyższą niż 50% wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalonego zgodnie z przepisami o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, co niewątpliwie ujemnie wpłynęło na atrakcyjność tej formy sprawowania opieki.

2.

Zadania żłobka i klubu dziecięcego

Artur Olszewski

Zadania żłobka i klubu dziecięcego zdefiniowane zostały w **art. 10** ustawy, obejmując swoim zakresem zasadniczo trzy płaszczyzny:

1. zapewnienie dziecku opieki w warunkach bytowych zbliżonych do warunków domowych,
2. zagwarantowanie dziecku właściwej opieki pielęgnacyjnej oraz edukacyjnej, przez prowadzenie zajęć zabawowych z elementami edukacji, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka,
3. prowadzenie zajęć opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych, uwzględniających rozwój psychomotoryczny dziecka, właściwych do wieku dziecka.

Przed przystąpieniem do bardziej szczegółowej analizy zadań realizowanych przez żłobki i kluby dziecięce podnieść należy, że wskazany w **art. 10** ustawy zakres zadań żłobka i klubu dziecięcego opisany został w sposób przykładowy, na co wskazuje użycie przez ustawodawcę sformułowania „w szczególności”, przy czym realizację zadań, o których mowa w tym przepisie, należy uznać za minimum zadań, które muszą być realizowane przez żłobki i kluby dziecięce. Ustawa nie nakazuje obligatoryjnego wprowadzenia innych zadań.

Jak argumentował WSA we Wrocławiu w wyroku z 13.06.2012 r., IV SA/Wr 141/12⁸, **art. 10** u.o.d., mówiący, że do „zadań żłobka lub klubu dziecięcego należy w szczególności”, należy interpretować w ten sposób, że każdy żłobek musi realizować zadania wskazane w tym przepisie, może wypełniać też inne zadania i w związku z tym **art. 11** ust. 2 pkt 2 u.o.d. zobowiązuje do ich określenia. Zatem fakt, że żłobek nie realizuje innych zadań niż te, które wyznacza ustawa, nie może dyskwalifikować placówki ani też wymuszać rozwinięcia działalności i wprowadzania odpowiedniego wpisu do statutu. Zapewnienie dziecku opieki w warunkach bytowych zbliżonych do warunków domowych to podstawowy obowiązek żłobka i klubu dziecięcego, stanowiący gwarancję ciągłości opieki sprawowanej uprzednio nad dzieckiem w jego środowisku domowym, w sposób najbardziej zbliżony do tego środowiska, co ma na celu jak najszybsze oraz najmniej uciążliwe dla dziecka dostosowanie się przez nie do zmienionej sytuacji w zakresie sprawowanej nad nim opieki. Z tej perspektywy za oczywiste należy uznać, że ustawodawca położył szczególny nacisk na zapewnienie dziecku warunków bytowych zbliżonych do warunków domowych. Pojęcie to, zgodnie z definicją słowa „bytowy”, oznaczać będzie

8 LEX nr 1273068.

zapewnienie najbardziej zbliżonych do domowych materialnych warunków pobytu dziecka w placówce.

W przypadku żłobków i klubów dziecięcych tworzonych i prowadzonych przez gminy zakres realizowanych zadań – stosownie do **art. 11** ust. 2 pkt 2 ustawy – może zostać poszerzony i sprecyzowany także w statucie tych podmiotów. Jeśli jednak rada zdecyduje się na rozszerzenie czy uszczegółowienie zadań żłobków lub klubów dziecięcych, to zobowiązana jest czynić to w sposób precyzyjny i kompleksowy, obejmujący ich pełne wyliczenie (zob. rozstrzygnięcie nadzorcze wojewody dolnośląskiego z 15 sierpnia 2011 r., NK-N.4131.763.2011.JK8). W każdym przypadku niedopuszczalne jest natomiast upoważnienie innego niż rada podmiotu do rozszerzenia tego katalogu, w szczególności zaś do przyjęcia, że zadania te zostaną szczegółowo wskazane w umowie zawieranej między rodzicami a żłobkiem (zob. rozstrzygnięcie nadzorcze wojewody dolnośląskiego z 15 sierpnia 2011 r., NK-N.4131.763.2011.JK8)⁹.

Zapewnienie dziecku opieki w warunkach bytowych zbliżonych do warunków domowych odnosić należy do dwóch zasadniczych płaszczyzn. W pierwszej kolejności warunki lokalowe jakie mają być zapewnione dziecku objętemu opieką muszą być zbliżone do warunków domowych. Warunki te powinny odpowiadać nie tyle warunkom domowym dziecka, ile w co najmniej obiektywnie ocenianym średnim krajowym warunkom domowym w prawidłowo funkcjonujących rodzinach. Chodzi tu przy tym o stworzenie w żłobku i klubie dziecięcym atmosfery najbliższej właściwie kształtowanym warunkom domowym.

Realizacja zadania, o którym mowa w **art. 10** pkt. 1 ustawy formułuje również wymóg, aby warunki te były zgodne z wymogami wynikającymi z **art. 24** ustawy, tj. lokal, w którym tworzony i prowadzony jest żłobek lub klub dziecięcy, musi posiadać co najmniej jedno pomieszczenie. W żłobku i klubie dziecięcym zapewnia się dzieciom możliwość higienicznego spożywania posiłków oraz zapewnia się miejsce na odpoczynek dla dzieci.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 lipca 2014 r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzony żłobek lub klub dziecięcy lokal, znajduje się w budynku lub jego części, które spełniają wymagania określone w przepisach w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie oraz wymagania ochrony przeciwpożarowej dla kategorii zagrożenia ludzi ZL II, określone w przepisach dotyczących ochrony przeciwpożarowej, z tym że dopuszcza się spełnienie tych wymagań także w sposób określony w **art. 6a** ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej¹⁰. Dopuszcza się prowadzenie żłobka lub klubu dziecięcego w lokalu znajdującym się w budynku lub jego części, które nie spełniają wymagań określonych w ust. 1, jeżeli lokal:

⁹ S. Gajewski, A. Jakubowski, Ustawa o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. Komentarz.

¹⁰ Dz. U. z 2018, poz. 620 i 1669.

1. jest przeznaczony dla nie więcej niż 25 dzieci,
2. znajduje się na pierwszej kondygnacji nadziemnej budynku i stanowi zwarty zespół przylegających do siebie i powiązanych funkcjonalnie pomieszczeń przeznaczonych na prowadzenie żłobka lub klubu dziecięcego,
3. znajduje się w strefie pożarowej, w której elementy budynku są nierozprzestrzeniające ognia; wymaganie to nie dotyczy kondygnacji zlokalizowanych powyżej drugiej kondygnacji nadziemnej,
4. posiada co najmniej dwa wyjścia na zewnątrz, przy czym jednym z nich są drzwi wyjściowe z lokalu, a drugim – inne drzwi lub okno umożliwiające wyjście, w bezpieczny sposób, osób wykonujących pracę w żłobku lub klubie dziecięcym z dziećmi, bezpośrednio w bezpieczne miejsce na zewnątrz budynku,
5. został wyposażony w gaśnicę o skuteczności gaśniczej co najmniej 21 A, zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach dotyczących ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów, niezależnie od gaśnic zastosowanych w strefie pożarowej, w której znajduje się lokal.

Lokal, w którym ma być prowadzony żłobek lub klub dziecięcy, oraz jego wyposażenie spełniają następujące warunki:

1. powierzchnia każdego pomieszczenia przeznaczonego na zbiorowy pobyt od trojga do pięciorga dzieci wynosi co najmniej 16 m². W przypadku liczby dzieci większej niż pięciorgo powierzchnia pomieszczenia przeznaczonego na zbiorowy pobyt dzieci ulega odpowiedniemu zwiększeniu na każde kolejne dziecko, z tym że: a) powierzchnia przypadająca na każde kolejne dziecko wynosi co najmniej 2 m², jeżeli czas pobytu dziecka nie przekracza 5 godzin dziennie, b) powierzchnia przypadająca na każde kolejne dziecko wynosi co najmniej 2,5 m², jeżeli czas pobytu dziecka przekracza 5 godzin dziennie,
2. wysokość pomieszczeń przeznaczonych na pobyt dzieci wynosi co najmniej 2,5 m,
3. jest zapewnione utrzymanie czystości i porządku w lokalu, pomieszczenia są utrzymywane w odpowiednim stanie oraz są przeprowadzane ich okresowe remonty i konserwacje,
4. w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych: a) podłoga i ściany są wykonane tak, aby było możliwe łatwe utrzymanie czystości w tych pomieszczeniach, b) ściany do wysokości co najmniej 2 m są pokryte materiałami zmywalnymi, nienasiąkliwymi i odpornymi na działanie wilgoci oraz materiałami nietoksycznymi i odpornymi na działanie środków dezynfekcyjnych,
5. pościel i leżaki są wyraźnie oznakowane, przypisane do konkretnego dziecka i odpowiednio przechowywane, tak aby zapobiec przenoszeniu się zakażeń,
6. w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt dzieci na grzejnikach centralnego ogrzewania są umieszczone osłony ochraniające przed bezpośrednim kontaktem z elementem grzejnym,
7. instalacja elektryczna jest zabezpieczona przed dostępem dzieci,

8. w pomieszczeniach jest zapewniona temperatura co najmniej 20°C,
9. jest zapewniony dostęp do węzła sanitarnego z ciepłą bieżącą wodą do utrzymania higieny osobistej dzieci, z tym że:
 - a. jest zapewniona co najmniej jedna miska ustępowa na nie więcej niż dwadzieścioro dzieci i jedna umywalka na nie więcej niż piętnascioro dzieci,
 - b. umiejscowienie miski ustępowej i umywalki jest dostosowane do wzrostu dzieci, chyba że dzieci korzystają z tych samych urządzeń sanitarnych co osoby wykonujące pracę w żłobku lub klubie dziecięcym, przy czym zastosowano rozwiązania umożliwiające dzieciom bezpieczne korzystanie z tych urządzeń,
 - c. jest zapewniony brodzik z natryskiem lub inne urządzenie do mycia ciała dziecka,
 - d. w urządzeniach sanitarnych jest zapewniona centralna regulacja mieszania ciepłej wody przy zachowaniu środków bezpieczeństwa, aby nie dopuścić do poparzenia osób korzystających z tychże urządzeń, zwłaszcza na końcówkach instalacji,
 - e. jest zapewniona dostateczna ilość mydła w płynie, jednorazowe ręczniki i środki do pielęgnacji dzieci,
10. jest zapewnione stanowisko do przewijania dzieci,
11. jest zapewniona liczba nocników odpowiadająca liczbie dzieci, których poziom rozwoju umożliwia korzystanie przez nie z nocnika,
12. nocniki są myte i dezynfekowane oraz przechowywane w sposób zabezpieczony przed dostępem dzieci,
13. jest zapewnione miejsce do przechowywania sprzętu i środków utrzymania czystości, zabezpieczone przed dostępem dzieci,
14. jest zapewnione miejsce do przechowywania odzieży wierzchniej, z którego mogą jednocześnie korzystać dzieci i osoby wykonujące pracę w żłobku lub klubie dziecięcym,
15. meble są dostosowane do wymagań ergonomii,
16. wyposażenie posiada atesty lub certyfikaty,
17. zabawki spełniają wymagania bezpieczeństwa i higieny oraz posiadają oznakowanie CE,
18. jest zapewniona możliwość otwierania w pomieszczeniu niewyposażonym w wentylację mechaniczną lub klimatyzację co najmniej 50% powierzchni okien,
19. pomieszczenia przeznaczone na pobyt dzieci są wietrzone w ciągu dnia co najmniej 4 razy przez co najmniej 10 minut, o ile nie są wentylowane poprzez instalację wentylacji mechanicznej nawiewno-wywiewnej lub klimatyzowane,
20. w pomieszczeniach jest zapewnione oświetlenie o parametrach zgodnych z Polską Normą,
21. apteczki w lokalu są wyposażone w podstawowe środki opatrunkowe oraz podstawowe środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy i instrukcję o zasadach jej udzielania.

Zagwarantowanie dziecku właściwej opieki pielęgnacyjnej oraz edukacyjnej, przez prowadzenie zajęć zabawowych z elementami edukacji, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka musi być realizowane przy zachowaniu ogólnych zasad postępowania opiekuńczego. Dokonując analizy powyższego zagadnienia stwierdzić należy, za Alicją Kurcz¹¹, że praca wychowawcza w żłobku powinna być realizowana na podstawie poniższych zasad.

Zasady bezpieczeństwa mającej na celu ochronę dziecka przed urazami fizycznymi poprzez właściwe zorganizowanie otoczenia, dobór zabawek oraz przedmiotów pozostających na wyposażeniu pomieszczeń grupowych, a także przed nadmiernymi przeciążeniami psychicznymi to jest przed nadmiernym hałasem, nadmiarem bodźców związanymi z rozłąką i przebiegiem procesu adaptacji do nowych warunków.

Zasady indywidualizacji, której podstawą jest rozpoznanie przez opiekunki indywidualnych cech i możliwości podopiecznych oraz dostosowanie do nich oddziaływań opiekuńczych. Realizacja tej zasady wymaga od personelu opiekuńczego stosowania właściwych dla poszczególnych grup wiekowych metod pracy z dzieckiem, spośród których najważniejsze to:

- metoda stopniowania trudności – polegająca na umiejętności dostosowywania wymagań wobec dziecka do indywidualnego tempa i rytmu jego rozwoju i nie pomijania żadnego ogniwa w opanowaniu przez dziecko sprawności i umiejętności,
- metoda dobrowolności udziału dziecka w różnych proponowanych formach aktywności, pozostawienia mu inicjatywy w podejmowaniu określonej formy zabawy w wyborze zabawki i towarzysza zabawy,
- metoda rozgromadzenia polegająca na takim organizowaniu aktywności dzieci aby dawała ona dzieciom możliwość samodzielnej zabawy w odpowiedniej dla niej przestrzeni i przy udziale ograniczonej liczby rówieśników.

Zasada akceptacji i dobrego kontaktu z dzieckiem wyrażająca się takimi zachowaniami, które ukierunkowane są na danie dziecku poczucia, iż jest on akceptowany i stanowi dla osób opiekujących się nim bardzo znaczącą wartość. Metodami pozwalającymi to osiągnąć są metoda tak zwanych zabaw kontaktowych, metoda aprobaty i pochwały oraz metoda zapobiegania konfliktom między podopiecznymi, unikania tych konfliktów i sprawiedliwego ich rozwiązywania, a także dostrzegania każdego sukcesu dziecka.

Zasada konsekwentnego postępowania musi być traktowana nie jako wyraz przymusu, lecz jako wyraz jednolitości i ciągłości linii postępowania wobec dziecka.

Zasada aktywizacji oznacza stosowanie takich metod postępowania z dzieckiem, które polegają na budzeniu i rozwijaniu aktywności dziecka, stosowaniu zmienności jej form, na przykład przemienności zabaw, na dynamice zmian w otoczeniu dziecka dostosowanej do jego możliwości poznawczych oraz na unikaniu nudy i monotoności bodźców.

11 J. Bragiel, S. Badory (red.) Żłobek [w:] Formy opieki i wychowania i wsparcia w zreformowanym systemie pomocy społecznej, s. 37 - 38.

Zagwarantowanie dziecku właściwej opieki pielęgnacyjnej zabezpieczone jest w pierwszej kolejności poprzez odpowiednie ukształtowanie kwalifikacji personelu zatrudnionego w żłobku lub klubie dziecięcym. Zgodnie z artykułem 16 ustawy w żłobku funkcję opiekuna może pełnić wyłącznie osoba posiadająca kwalifikacje: pielęgniarki, położnej, opiekunki dziecięcej, nauczyciela wychowania przedszkolnego, nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej lub pedagoga opiekuńczo-wychowawczego, pedagoga społeczno-wychowawczego, pedagoga wczesnej edukacji, terapeuty pedagogicznego lub, która ukończyła studia lub studia podyplomowe na kierunku lub specjalności: wczesne wspomaganie rozwoju, wspomaganie rozwoju dzieci w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej w żłobkach i przedszkolach, edukacja pro-rozwojowa, pedagogika małego dziecka, psychologia dziecięca, psychologia wspierania rozwoju i kształcenia lub psychologia wychowawcza. Dodatkowo podkreślić należy zgodnie z artykułem 15 ust. 3 ustawy, że w żłobku do którego uczęszcza więcej niż dwadzieścioro dzieci zatrudnia się przynajmniej jedną pielęgniarkę lub położną.

Z dniem 1 stycznia 2018 roku, na mocy przywołanej wyżej nowelizacji ustawy, zmiana uległa treść artykułu 22. Powyższe skutkowało z jednej strony rozszerzeniem obowiązku zapewnienia żywienia dzieciom również na kluby dziecięce, z drugiej zaś strony jednoznacznym określeniu standardów żywienia. Przywołany wyżej przepis mający niewątpliwie olbrzymie znaczenie z punktu widzenia zapewnienia należytej opieki wychowankom tych placówek stanowi, iż wyżywienie w żłobku lub klubie dziecięcym musi być realizowane zgodnie z wymogami dla danej grupy wiekowej wynikającymi aktualnych norm żywienia dla populacji polskiej i opracowanymi przez Instytut Żywności i Żywienia im. Prof. Dr med. Aleksandra Szczygła w Warszawie.

Reasumując powyższe rozważania wskazać należy na coraz większą rolę zinstytucjonalizowanych form opieki nad dziećmi do lat 3. Zadania żłobka opisane szczegółowo w artykule 10 ustawy obejmują nie tylko zadania z zakresu zapewnienia dziecku bieżącej opieki oraz wyżywienia, ale w coraz większym zakresie skupiają się na oddziaływaniu na rozwój psychosomatyczny dziecka. Modyfikacja oraz rozszerzenie zakresu zadań realizowanych przez żłobki i kluby dziecięce wiąże się niewątpliwie z wyższymi wymogami stawianymi tego typu instytucjom. Konieczność zaspokojenia potrzeb rozwojowych dziecka, tworzenie bardziej sprzyjającej atmosfery opiekuńczej, indywidualizacja form oddziaływania, jak też konieczność stymulowania rozwoju dziecka we wszystkich sferach jego rozwoju psychoruchowego, niewątpliwie przyczyni się do dalszej ewolucji instytucji przewidzianych ustawą.

Rozdział II

Zakładanie form opieki nad
dziećmi do lat trzech przez
podmioty gminne,
powiatowe i wojewódzkie

1.

Warunki lokalowe prowadzenia działalności instytucjonalnych form opieki nad dziećmi do lat 3

Piotr Marzęda

W Polsce podmiotami, które mogą tworzyć i prowadzić żłobki oraz kluby dziecięce, czyli instytucjonalne formy opieki nad dziećmi do lat 3 są: jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty, województwa), instytucje publiczne (np.: urzędy), osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej.

Aby powstała możliwość prowadzenia instytucjonalnej opieki nad dziećmi do lat 3 (żłobki, kluby dziecięce) należy posiadać przede wszystkim odpowiednio przystosowany lokal. Dla wszystkich tych podmiotów, niezależnie czy są to instytucje samorządowe, publiczne czy podmioty prywatne, w odniesieniu do lokalu, obowiązują te same przepisy (ustawy, rozporządzenia), które należy traktować literalnie, ponieważ jakiegokolwiek odstępstwo może skutkować brakiem możliwości odbioru lokalu.

Każdy z w/w podmiotów, chcąc uruchomić placówkę opieki nad dziećmi do lat 3, będzie musiał uzyskać pozytywne opinie w zakresie potwierdzenia spełnienia warunków lokalowych, w zakresie higieny oraz żywienia od właściwego ze względu na siedzibę Państwowego Inspektora Sanitarnego (Sanepid) – w przypadku żłobka lub uzyskania opinii wójta, burmistrza lub prezydenta miasta w przypadku klubów dziecięcych. Natomiast w zakresie spełniania przez lokal wymagań przepisów przeciwpożarowych – Komendanta Powiatowej (miejskiej) Straży Pożarnej.

Pozyskanie lub budowa odpowiedniego lokalu spełniającego podstawowe wymagania umożliwiające prowadzenie w nim placówki opieki nad dziećmi do lat 3 i jego późniejsza adaptacja zgodnie z obowiązującymi przepisami, jest najprawdopodobniej jednym z najtrudniejszych etapów tworzenia takich placówek i nie ma tu znaczenia jaki podmiot będzie ją prowadził. W chwili obecnej jednym z najistotniejszych problemów, jest nadal zbyt mała liczba miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w Polsce, w tym w woj. lubelskim. W niektórych powiatach i gminach do chwili obecnej nie funkcjonuje żaden żłobek ani klub dziecięcy. Powodem tego stanu rzeczy jest zdecydowanie brak odpowiednich lokali (spełniających podstawowe kryteria – np.: znajdowanie się w strefie ZL II) oraz koszty adaptacji lokali i budynków, celem spełnienia wymagań stawianych tym placówkom.

Aby przybliżyć wymagania lokalowe dla instytucjonalnych form opieki nad dziećmi do lat 3, należy przedstawić poszczególne akty prawne mające wpływ na tworzenie i prowadzenie takich miejsc.

Głównymi dokumentami, które określają wymogi sanitarno lokalowe w żłobku i klubie dziecięcym są przede wszystkim u.o.d. oraz rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 lipca 2014 r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzony żłobek lub klub dziecięcy.

W w/w ustawie wskazano jedynie podstawowe informacje odnośnie do warunków lokalowych, a dokładniej w dwóch artykułach:

- **art. 24** u.o.d. przedstawia tylko, bardzo podstawowy zakres wymagań dla lokalu – wskazuje, że w lokalu musi być co najmniej jedno pomieszczenie (co na pewno nie jest wystarczające). Podkreśla się, że w żłobku lub klubie dziecięcym ma być zapewniona możliwość higienicznego spożywania posiłków (czyli należy spełnić wszystkie wymogi odnośnie wydawania, produkcji posiłków, a także wyposażenia). Artykuł ten wskazuje także, że w żłobku i klubie dziecięcym musi być zapewnione miejsce na odpoczynek dzieci (w połączeniu z informacją, że lokal musi posiadać co najmniej jedno pomieszczenie, wynika z tego, że takie miejsce może być zapewnione na jednej sali, jednakże należy zapewnić miejsce na łóżeczka, leżaczki oraz do przechowywania pościeli).
- **art. 25** u.o.d. – stanowi delegację do wydania rozporządzenia określającego warunki sanitarne i lokalowe dla żłobków i klubów dziecięcych. Budynek musi spełniać wymagania przeciwpożarowe, których spełnienie potwierdza się decyzją komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej (mowa jest o pierwszej kontroli jaką będzie musiał przejść lokal). Lokal musi posiadać potwierdzenie spełniania wymagań sanitarno-higienicznych i określenie maksymalnej liczby miejsc w placówce na podstawie decyzji właściwego państwowego inspektora sanitarnego w przypadku żłobków lub na podstawie opinii wójta, burmistrza lub prezydenta miasta w przypadku klubów dziecięcych. Podkreśla się, że wydanie decyzji/opinii, o których mowa wyżej jest możliwe jedynie po zakończeniu robót budowlanych i uzyskaniu decyzji o pozwoleniu na użytkowanie obiektu budowlanego lub dokonaniu zawiadomienia o zakończeniu budowy.

Ważną informacją dla podmiotu chcącego otworzyć placówkę jest to, że państwowy inspektor sanitarny, komendant powiatowy (miejski) Państwowej Straży Pożarnej i wójt, burmistrz lub prezydent miasta są zobowiązani do udzielania wyjaśnień oraz przekazywania wytycznych w sprawie warunków lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, tzn. że podmiot otwierający placówkę ma prawo do konsultacji na każdym etapie tworzenia placówki.

Reasumując wskazać należy, że z ustawy wynikają tylko potrzebne regulacje w tym zakresie, zaś więcej informacji o wymaganiach lokalowych zawiera rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 lipca 2014 r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzony żłobek lub klub dziecięcy.

Bardziej szczegółowe wymagania odnośnie lokalu określa § 2 w/w rozporządzenia, a mianowicie: – wymagany metraż dla pomieszczeń pobytu dzieci (jest to jedna z najważniejszych informacji):

1. powierzchnia każdego pomieszczenia przeznaczonego na zbiorowy pobyt od trojga

do pięciorga dzieci wynosi co najmniej 16 m^2 ; w przypadku liczby dzieci większej niż pięcioro powierzchnia pomieszczenia przeznaczonego na zbiorowy pobyt dzieci ulega odpowiedniemu zwiększeniu na każde kolejne dziecko, z tym, że:

- a. powierzchnia przypadająca na każde kolejne dziecko wynosi co najmniej 2 m^2 , jeżeli czas pobytu dziecka nie przekracza 5 godzin dziennie,
 - b. powierzchnia przypadająca na każde kolejne dziecko wynosi co najmniej $2,5 \text{ m}^2$, jeżeli czas pobytu dziecka przekracza 5 godzin dziennie,
2. wysokość pomieszczeń przeznaczonych na pobyt dzieci wynosi co najmniej $2,5 \text{ m}$.

Dla przykładu, jeżeli planuje się otwarcie placówki żłobkowej dla trzydziściorga dzieci a ich pobyt będzie powyżej 5 godzin to musi ona mieć salę przeznaczoną na pobyt dzieci o metrażu $\text{min. } 16 \text{ m}^2$ (pięcioro dzieci) + $25 \times 2,5 \text{ m}^2$ (kolejne dwadzieścioro pięcioro dzieci) = $16 \text{ m}^2 + 62,5 \text{ m}^2 = 78,5 \text{ m}^2$.

W dalszej części rozporządzenie określa, że w placówce musi być zapewnione utrzymanie czystości i porządku, a w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych (czyli toalety, kuchnie, zmywalnie, pomieszczenia gospodarcze): podłoga i ściany mają być wykonane tak, aby było możliwe łatwe utrzymanie czystości w tych pomieszczeniach, oraz wskazuje, że ściany do wysokości co najmniej 2 m wysokości muszą być pokryte materiałami odpornymi na wilgoć i łatwymi do zmywania.

Dodatkowo można znaleźć następujące informacje:

- pościel i leżaki muszą być wyraźnie oznakowane, przypisane do konkretnego dziecka i odpowiednio przechowywane, tak aby zapobiec przenoszeniu się zakażeń,
- na grzejnikach centralnego ogrzewania są umieszczone osłony ochraniające przed bezpośrednim kontaktem z elementem grzejnym (musimy posiadać obudowy grzejników w pomieszczeniach, gdzie przebywają dzieci),
- instalacja elektryczna musi być zabezpieczona przed dostępem dzieci (gniazdka i włączniki muszą być albo na odpowiedniej wysokości, lub mieć zamontowane zabezpieczenia),
- w placówce musi być zapewniona temperatura co najmniej 20°C ,
- zapewniony dostęp do ciepłej wody i musi być co najmniej 1 miska ustępowa na nie więcej niż dwadzieścioro dzieci i 1 umywalka na nie więcej niż piętnaścioro dzieci. W łazienkach dzieci należy zamontować urządzenia do mieszania wody, co uniemożliwia poparzenie się przez dzieci. Konieczne jest też zapewnienie mydła (dodownik), ręczników jednorazowych (podajnik),
- w łazience zgodnie z rozporządzeniem należy znaleźć miejsce na regał i nocniki, miejsce do ich mycia i dezynfekcji – każdy nocnik musi być przechowywany oddzielnie (liczba nocników musi odpowiadać liczbie dzieci w placówce), zapewnione w łazience jest miejsce na przewijak,
- rozporządzenie wskazuje ponadto, że należy zapewnić pomieszczenie do

- przechowywania środków utrzymania czystości – zamykane, zabezpieczone przed dostępem dla dzieci (czyli wskazano, że potrzebne jest pomieszczenie gospodarcze),
- ponadto wskazano, że w lokalu muszą znajdować się apteczki wyposażone w podstawowe środki opatrunkowe oraz podstawowe środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy i instrukcję o zasadach udzielania tej pomocy,
 - wskazano, konieczność posiadania szatni dla dzieci i miejsca do przechowywania odzieży personelu. Określono ponadto, że meble i wyposażenie muszą posiadać atesty higieniczne i certyfikaty, zabawki muszą także posiadać atesty higieniczne oraz posiadać oznakowanie CE,
 - bardzo ważną informacją jest wskazanie, że musi być zapewniona możliwość otwierania w pomieszczeniu niewyposażonym w wentylację mechaniczną lub klimatyzację co najmniej 50% powierzchni okien, a pomieszczenia pobytu dzieci muszą być wietrzone w ciągu dnia co najmniej 4 razy, o ile nie są posiadają instalacji wentylacji mechanicznej lub klimatyzacji (ta informacja jest ważna już na etapie poszukiwania odpowiedniego lokalu),
 - określono w rozporządzeniu, że w lokalu musi być oświetlenie o parametrach zgodnych z Polską Normą (czyli potrzeba wykonać pomiar oświetlenia przez osobę z odpowiednimi uprawnieniami). Rozporządzenie daje podstawową wiedzę odnośnie warunków lokalowych i higienicznych dla żłobków i klubów dziecięcych, wskazuje na konieczny metraż takiej placówki przypadający na jedno dziecko, rodzaj i funkcjonalność pomieszczeń jakie są wymagane, zapewnienie odpowiedniej wentylacji i oświetlenia, liczbę muszli klozetowych i umywalek. Jednak jest to tylko część wymagań jakie musi spełnić taki lokal.

Kolejnych informacji odnośnie do wymagań lokalowych i aktów prawnych, z których takowe wynikają, należy szukać w Informacji Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczącego kontroli spełniania wymogów sanitarno-lokalowych, która wskazuje, iż dokument ten mając na uwadze, iż ww. ustawa oraz wydane na jej podstawie rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 lipca 2014 r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzony żłobek lub klub dziecięcy, nie regulują wszystkich wymagań, określa, że warunki w nim panujące (lokalu żłobka lub klubu dziecięcego) należy dostosować również do przepisów:

1. ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu i zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi¹²,
2. ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia¹³ oraz rozporządzeń wykonawczych wydanych na jej podstawie,
3. rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie

12 Dz. U. z 2020, poz. 1845.

13 Dz. U. z 2020, poz. 2021.

- warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie¹⁴,
4. rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy¹⁵. Z w/w ustaw i rozporządzeń wynika kilka podstawowych założeń, jakie musi spełnić lokal na żłobek lub klub dziecięcy np.: określają liczbę i wymiary stopni schodów, wskazują wymiary kabin w ubikacjach, szerokość drzwi w lokalu, mówią o konieczności przystosowania przynajmniej 1 toalety do potrzeb osób niepełnosprawnych, możliwości zawrócenia wózka inwalidzkiego (promień 1,50 m) oraz wyposażeniu w uchwyty lub uchwyt dla osoby z niepełnosprawnością, konieczności posiadania w lokalu odpowiedniego podziału dla naczyń brudnych i czystych, umywalki do mycia rąk, dozowniki na mydło, czy też wskazują odległości ich umiejscowienia.

W/w dokumenty określają również, za u.o.d., że „stosownie do zmian wprowadzonych w ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2016 r. poz. 157, ze zm.), które weszły w życie z dniem 1 stycznia 2018 r., spełnienie wymagań sanitarno-lokalowych, w przypadku żłobków, potwierdzać będzie decyzja właściwego państwowego inspektora sanitarnego, określająca w szczególności maksymalną liczbę miejsc w żłobku. Wydanie przedmiotowej decyzji następować będzie po zakończeniu robót budowlanych i uzyskaniu decyzji o pozwoleniu na użytkowanie obiektu budowlanego lub dokonaniu zawiadomienia o zakończeniu budowy, wobec którego organ nadzoru budowlanego w terminie nie wniesie sprzeciwu” – dotyczy on lokali i budynków przygotowywanych na placówki opieki nad dziećmi do lat 3 na podstawie pozwolenia na budowę. W niektórych przypadkach możliwe jest prowadzenie prac adaptacyjnych na podstawie jedynie zgody na zmianę sposobu użytkowania lokalu. W obu przypadkach inwestor musi zgłosić do Sanepidu gotowość do kontroli.

Ważnym aspektem wymagań, jakie musi spełnić lokal, w którym będzie prowadzony żłobek lub klub dziecięcy są wymogi przeciwpożarowe.

Podstawowe informacje odnośnie do wymagań przeciwpożarowych wskazuje: § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 lipca 2014 r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzony żłobek lub klub dziecięcy. Powinien on znajdować się w budynku lub jego części, które spełniają wymagania określone w przepisach w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie oraz spełniają wymagania ochrony przeciwpożarowej dla kategorii zagrożenia ludzi ZL II, określone w przepisach dotyczących ochrony przeciwpożarowej, z tym że dopuszcza się spełnienie tych wymagań także w sposób określony w **art. 6a** ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej¹⁶.

14 Dz. U. z 2019, poz. 1065.

15 Dz. U. z 2003, poz. 169 i 1650.

16 Dz. U. z 2021, poz. 869 .

Rozporządzenie określa, że lokal na żłobek powinien znajdować się w strefie ZL II czyli strefie przeznaczonej przede wszystkim do użytku ludzi o ograniczonej zdolności poruszania się. Przykłady strefy ZL II: żłobki, przedszkola, szpitale, domy starców, hospicja.

Rozporządzenie daje także możliwość usytuowania takiej placówki w lokalu nie będącym w strefie ZL II, o ile zostaną spełnione określone wymagania: jeżeli placówka jest przeznaczona dla nie więcej niż dwadzieściora pięciorga dzieci; znajduje się na parterze, posiada 2 oddzielne wejścia do lokalu i jest wyposażona w gaśnice, a także w stosunku do placówki spełniono takie wymagania jak:

- zachowano odpowiednie odległości i sposoby ewakuacji, w lokalu użyto materiałów co najmniej trudno zapalnych i niezapalnych (głównie wykładziny i sufity),
- lokal placówki jest wydzielony od pozostałych lokali elementami budowlanymi o klasie odporności ogniowej co najmniej EI 30. Drogi ewakuacyjne z tego lokalu posiadają obudowę o klasie odporności ogniowej co najmniej EI 15, a wyjścia z pomieszczeń na te drogi są zamykane drzwiami.

Ważną informacją, jaką można przeczytać w rozporządzeniu jest to, że wymaganie dotyczące klasy odporności ogniowej nie dotyczy przypadków, w których z lokalu zapewniono dwie drogi ewakuacyjne, które nie pokrywają się ani nie krzyżują. Wszystko, zależy od sposobu zaplanowania dróg ewakuacji na etapie projektowania placówki.

Dodatkowych wymagań i konkretnych informacji odnośnie do zapewnienia odpowiednich wymagań przeciwpożarowych należy szukać w następujących aktach prawnych:

1. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane¹⁷,
2. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej.

W żłobkach i klubach dziecięcych, podczas adaptacji pomieszczeń należy także zwrócić uwagę na to, że w tych placówkach jest prowadzone żywienie dzieci i w tym zakresie te lokale powinny być także przystosowane do stosownych przepisów. Odnosząc się do kwestii zasad i jakości żywienia dzieci w żłobkach oraz innych jednostkach opieki nad małymi dziećmi, należy wskazać, że istnieje obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa posiłków spożywanych przez dzieci np. w żłobkach. Obowiązek ten spoczywa na właścicielach/dyrektorach placówek, którzy muszą dostosować formy żywienia do warunków higieniczno-sanitarnych w konkretnych obiektach. W celu zapewnienia bezpieczeństwa posiłków podawanych dzieciom:

1. w obiektach realizujących tzw. „pełne żywienie” muszą być spełnione stosowne wymagania zawarte w obowiązujących przepisach prawa żywnościowego, w tym w szczególności wymogi higieny określone w załączniku nr II ww. rozporządzenia,
2. w przypadku dostarczania posiłków przez podmiot zewnętrzny (np. firmę

17 Dz. U. z 2020, poz. 1333.

cateringową) warunki, które należy zapewnić w obiekcie – będą zależne od formy i warunków dostawy posiłków.

Należy wskazać tutaj, że lokal powinien mieć wydzielone pomieszczenia do przygotowywania posiłków lub ich wydawania. W lokalu powinno być oddzielne pomieszczenie do mycia naczyń. Zapewniony odpowiedni obieg brudnych i czystych naczyń. W lokalu powinna być odpowiednia liczba umywalek i zlewów. Ściany w tych pomieszczeniach muszą być wykonane lub pokryte materiałami łatwo zmywalnymi do wysokości min 2 metrów. Wszelkie w/w rozwiązania muszą być zapewnione w lokalu, a to trzeba przewidywać już na etapie projektowania.

Reasumując lokal, w którym będzie prowadzony żłobek lub klub dziecięcy, musi zostać przystosowany do szeregu wymagań wskazanych powyżej. Należy wziąć pod uwagę wymienione ustawy i rozporządzenia, które są traktowane literalnie podczas kontroli i trzeba je znać, a lokal musi je spełniać. Warto dodać, że podstawą każdej budowy lub adaptacji lokalu będzie projekt architektoniczny skonsultowany w zakresie przepisów P. Poż. i w zakresie BHP, tak aby spełnić wymogi powyżej i poniżej wskazanych aktów prawnych. Dlatego przed podjęciem działań zmierzających do utworzenia placówki opieki nad dziećmi do lat 3, dysponując lokalem, planując go wynająć lub kupić warto skonsultować się z osobą posiadającą odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie. Wykonać wstępny projekt, rysunki i skonsultować go w najbliższej stacji Państwowego Inspektora Sanitarnego oraz w Straży Pożarnej, aby uniknąć niepotrzebnych błędów, poprawek czy wręcz wybrania nieodpowiedniego lokalu, w którym taka placówka po prostu nie będzie mogła funkcjonować np.: przez brak odpowiednich dróg pożarowych.

2.

Kadry

Kinga Sarad-Dec

W polskim systemie edukacyjnym początek działań dydaktycznych przypada na 3 rok życia dziecka, od którego to może ono rozpocząć uczęszczanie do przedszkola¹⁸. Do momentu, w którym dziecko podejmuje naukę w przedszkolu pozostaje ono pod opieką bądź rodziny bądź osób sprawujących opiekę nad dzieckiem w sposób zawodowy. Instytucjonalne formy opieki nad dzieckiem, które nie ukończyło 3 roku życia dopuszczane przez aktualnie obowiązujący system prawny to żłobki, kluby dziecięce oraz instytucja opiekuna dziennego – w instytucjach tych opiekę nad dzieckiem powierza się opiekunce dziecięcej.

Opiekun dziecięcy

Opiekunka dziecięca jest zawodem, który przez wiele lat wykonywały osoby, które nie posiadały specyficznego wykształcenia kierunkowego – każdy kto miał wystarczająco dużo cierpliwości i zdobył zaufanie rodziców mógł podjąć się pracy z dzieckiem. Opiekunka dziecięca zajmuje się sprawowaniem fachowej opieki nad małymi dziećmi w wieku od 0-4 roku życia¹⁹. Osoba wykonująca zadania opiekunki dziecięcej może znaleźć zatrudnienie w domach prywatnych, u rodzin, które posiadają małe dzieci (niania), w żłobkach, domach opieki, szpitalach, hospicjach, sanatoriach, prewentoriach dziecięcych, ośrodkach dla dzieci niepełnosprawnych.

U.o.d. zmieniła możliwości zawodowe osób, które pracują z dziećmi – osoby wykształcone w zawodzie opiekunka dziecięca mogą ubiegać się o pracę w placówkach opiekuńczych zajmujących się opieką nad dzieckiem, takich jak żłobki, kluby dziecięce. Osoby takie mogą również zostać zatrudnione przez gminę w charakterze dziennego opiekuna, jak również mogą zawrzeć umowę o świadczenie usług z rodzicami dziecka, pracując w charakterze niani.

Wytyczne dotyczące możliwości zatrudnienia osoby na stanowisko opiekuna dziecięcego w żłobku/klubie dziecięcym²⁰ reguluje ustawa.

18 W wyjątkowych przypadkach dyrektor placówki przedszkolnej może podjąć decyzję przyjęciu do przedszkola dziecka, które ukończyło 2,5 rok życia.

19 Zawód opiekunka dziecięca znalazł się na liście zawodów regulowanych. W klasyfikacji zawodów i specjalności zawód opiekunki dziecięcej jest pod kodem **325905**.

20 Wytyczne odnoszą się również do osób zatrudnionych na stanowiskach nian i opiekunów dziennych.

W art. 16 tejsze ustawy określono, że:

Opiekunem w żłobku lub klubie dziecięcym może być osoba:

- 1. posiadająca kwalifikacje: pielęgniarki, położnej, opiekunki dziecięcej, nauczyciela wychowania przedszkolnego, nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej lub pedagoga opiekuńczo-wychowawczego, pedagoga społeczno-wychowawczego, pedagoga wczesnej edukacji, terapeuty pedagogicznego lub*
- 2. która ukończyła studia lub studia podyplomowe na kierunku lub specjalności: wczesne wspomaganie rozwoju, wspomaganie rozwoju dzieci w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej w żłobkach i przedszkolach, edukacja pro-rozwojowa, pedagogika małego dziecka, psychologia dziecięca, psychologia wspierania rozwoju i kształcenia lub psychologia wychowawcza.*

Opiekunem w żłobku lub klubie dziecięcym może być także osoba, która odbyła nie wcześniej niż 2 lata przed podjęciem zatrudnienia jako opiekun szkolenie z udzielania dziecku pierwszej pomocy oraz posiada co najmniej wykształcenie:

- 1. wyższe na dowolnym kierunku, którego program obejmuje zagadnienia związane z opieką nad małym dzieckiem lub jego rozwojem, i odbyła 80-godzinne szkolenie w celu uaktualnienia i uzupełnienia wiedzy oraz umiejętności lub*
- 2. średnie lub średnie branżowe oraz:
 - a. co najmniej roczne doświadczenie w pracy z dziećmi w wieku do lat 3 lub*
 - b. przed zatrudnieniem jako opiekun w żłobku lub w klubie dziecięcym odbyła 280-godzinne szkolenie, z czego co najmniej 80 godzin w formie zajęć praktycznych, polegających na sprawowaniu opieki nad dzieckiem pod kierunkiem opiekuna, o którym mowa w ust. 1.**

Jeżeli osoba, o której mowa w ust. 2 pkt 2 lit. a, nie pracowała z dziećmi w wieku do lat 3 przez okres co najmniej 6 miesięcy bezpośrednio przed podjęciem zatrudnienia jako opiekun, zobowiązana jest w ciągu 6 miesięcy od rozpoczęcia pracy na stanowisku opiekuna odbyć 80-godzinne szkolenie w celu uaktualnienia i uzupełnienia wiedzy oraz umiejętności²¹.

Szkolenia kwalifikacyjne uprawniające do pracy w charakterze opiekuna dziecięcego, o których mowa w ustawie regulowane są rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki

21 Wytyczne odnoszą się również do osób zatrudnionych na stanowiskach niania i opiekunów dziennych.

Spółecznej z dnia 25 marca 2011 r. w sprawie zakresu programów szkoleń dla opiekuna w żłobku lub klubie dziecięcym, wolontariusza oraz dziennego opiekuna²². Program szkoleń zatwierdzany jest przez ministra właściwego do spraw rodziny, zaś organizowane są przez podmioty, które otrzymały akredytację.

Kwalifikacje zawodowe w postaci ukończonego kształcenia w zawodach: pielęgniarka, położna, opiekunka dziecięca, nauczyciel wychowania przedszkolnego, nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej, pedagog opiekunczo-wychowawczy, pedagog społeczny-wychowawczy.

Kwalifikacje zawodowe w postaci ukończonych studiów lub studiów podyplomowych na kierunku lub specjalności: wczesne wspomaganie rozwoju, wspomaganie rozwoju dzieci w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej w żłobkach i przedszkolach, edukacja prorozwojowa, pedagogika małego dziecka, psychologia dziecięca, psychologia wspierania rozwoju i kształcenia lub psychologia wychowawcza.

Ukończone nie wcześniej niż 2 lata przed podjęciem zatrudnienia jako opiekun szkolenie z udzielania dziecku pierwszej pomocy oraz ukończone studia wyższe na dowolnym kierunku, którego program obejmuje zagadnienia związane z opieką nad małym dzieckiem lub jego rozwojem i odbyła 80-godzinne szkolenie w celu uaktualnienia i uzupełnienia wiedzy oraz umiejętności.

Ukończone nie wcześniej niż 2 lata przed podjęciem zatrudnienia jako opiekun szkolenie z udzielania dziecku pierwszej pomocy oraz wykształcenie średnie lub średnie branżowe oraz przed zatrudnieniem jako opiekun w żłobku lub w klubie dziecięcym odbyła 280-godzinne szkolenie, z czego co najmniej 80- godzin w formie zajęć praktycznych, polegających na sprawowaniu opieki nad dzieckiem pod kierunkiem opiekuna, o którym mowa w ust. 1.

Ukończone nie wcześniej niż 2 lata przed podjęciem zatrudnienia jako opiekun szkolenie z udzielania dziecku pierwszej pomocy oraz wykształcenie średnie lub średnie branżowe oraz co najmniej roczne doświadczenie w pracy z dziećmi w wieku do lat 3.

W klubie dziecięcym i w żłobku ustawa dopuszcza pracę wolontariuszy, czyli osób, które na podstawie umowy wolontariackiej wykonują czynności na rzecz placówki. Warunkiem powierzenia wolontariuszowi opieki nad dziećmi jest posiadanie przez niego kwalifikacji do pracy w charakterze opiekuna lub w przypadku kiedy kwalifikacji tych nie posiada, ukończenia 40 - godzinnego szkolenia²³.

Ustawa o opiece nad dziećmi do lat 3 w **art. 2** ust. 2 wskazuje na trzy podstawowe funkcje realizowanej opieki – są to funkcja opiekuńcza, funkcja wychowawcza oraz funkcja edukacyjna. W związku z tak szerokim zakresem zadań pełnionych przez żłobek/klub dziecięcy oczekiwania co do kompetencji opiekunów są bardzo duże. Zakres kompetencji opiekunki dziecięcej możemy odnaleźć w publikacjach „Standardy jakości opieki i wspierania rozwoju dzieci do lat 3. Żłobek/Klub dziecięcy pod redakcją Moniki Rościszewskiej – Woźniak²⁴. Analizując wymogi stawiane opiekunowi dziecięcemu warto wskazać na trzy podstawowe obszary tych kompetencji tj. wiedzę, umiejętności i postawę.

W obszarze wiedzy oczekiwania wobec osoby sprawującej opiekę nad małym dzieckiem w instytucji opieki to między innymi²⁵:

- znajomość etapów rozwoju małego dziecka we wszystkich sferach rozwoju,
- znajomość zasad dotyczących profilaktyki i ochrony zdrowia, zapobiegania wypadkom,
- znajomość zasad zdrowego żywienia,
- znajomość dynamiki procesu grupowego, rozwoju jednostki w grupie, zasad tworzenia się relacji społecznych w grupach dziecięcych,
- znajomość warunków sprzyjających tworzeniu się więzi i pozytywnych relacji społecznych małych dzieci,
- wiedza z zakresu aranżacji przestrzeni, która służy rozwojowi małego dziecka,

23 Art. 17 u.o.d.

24 Standardy jakości opieki i wspierania rozwoju dzieci do lat 3. Żłobek pod redakcją Moniki Rościszewskiej – Woźniak. Fundacja Rozwoju Dzieci im. J.A. Komeńskiego. Warszawa 2012. Publikacja dostępna na stronach: <https://www.frd.org.pl/wp-content/uploads/2016/02/Standardy-jakosci-zlobek.pdf>.

25 Elementy składające się na kompetencje opiekuna dziecięcego wskazane na podstawie publikacji „Standardy jakości opieki i wspierania rozwoju dzieci do lat 3”.

- wiedza dotycząca pedagogiki małego dziecka,
- znajomość warunków jakie powinny spełniać zabawki dla małych dzieci,
- wiedza dotycząca rozwoju seksualnego dziecka,
- wiedza dotycząca prawnych aspektów opieki nad dziećmi oraz ochrony przed krzywdzeniem,
- wiedza dotycząca medycyny ratunkowej.

W obszarze umiejętności opiekun dziecięcy:

- potrafi obserwować i interpretować zachowania dziecka w kontekście jego potrzeb rozwojowych,
- potrafi rozpoznawać sygnały dzieci dotyczące np. potrzeb fizjologicznych, zmęczenia, itp.,
- potrafi komunikować się z dzieckiem, stawiać mu pytania, prowadzić rozmowę, stymulować rozwój językowy,
- potrafi współpracować z innymi dorosłymi, komunikować się, dzielić zadaniami,
- posiada umiejętność pracy z grupą,
- potrafi organizować zajęcia wzbudzające ciekawość dzieci (plastyczne, muzyczne, ruchowe, kulinarne, przyrodnicze),
- posiada umiejętność rozwiązywania problemów,
- jest gotowy do przeprowadzania zabaw ruchowych z dziećmi; w przypadku opiekunów z niepełnosprawnościami narządu ruchu, osoba ta pracuje w asyście osoby pełnosprawnej,
- potrafi dostrzegać problemy, z którymi borykają się dzieci i ocenić, czy potrzebne jest w danej sytuacji wsparcie specjalisty,
- potrafi udzielić dziecku pierwszej pomocy,
- potrafi planować i dokumentować pracę z dziećmi.

Kwestią szczególnie istotną w pracy z dziećmi jest właściwa postawa opiekuna, która przejawia się między innymi poprzez to, że: posiada on w sobie gotowość do zmian, jest ciekawy świata,

- posiada on w sobie gotowość do zmian, jest ciekawy świata,
- jest cierpliwy, potrafi kontrolować swoje zachowania,
- jest uważny na otoczenie i inne osoby,
- posiada gotowość do refleksji i krytycznego namysłu,
- posiada gotowość do uczenia się,
- jest akceptujący, powstrzymuje się od osądzania, oceniania,
- ma w sobie gotowość do zabawy,
- ma wysoką tolerancję na niedokończenie,
- jest elastyczny,
- szanuje odrębność drugiej osoby,

- akceptuje doznania związane z zaspokajaniem potrzeb fizjologicznych dziecka, takich jak karmienie, mycie, przewijanie,
- jest życzliwy, cechuje się pogodą ducha, optymizmem,
- jest twórczy.

Istotnymi elementami pracy opiekunów dziecięcych jest tworzenie przez organy prowadzące oraz dyrekcję placówki sprzyjających warunków pracy, co realizuje się między innymi poprzez zachęcanie i właściwie motywowanie do angażowania się w regularny i ciągły profesjonalny rozwój. Warto zadbać o to, aby w placówce istniała możliwość doskonalenia zawodowego (uczestnictwo w kursach, szkoleniach, konferencjach, webinariach), jak również system wsparcia nowo przyjmowanych pracowników. Dobłą praktyką stosowaną w żłobkach (zarówno publicznych jak i niepublicznych) oraz w klubach dziecięcych są comiesięczne spotkania kadry, podczas których analizuje się pracę zespołu, przekazywane są informacje i wytyczne dotyczące bieżącego sprawowania opieki nad dziećmi, pod dyskusje poddawane są stosowane techniki oddziaływań wychowawczych itp. Niezwykle cenną i przynoszącą wymierne efekty praktyką jest mentoring pracowniczy polegający na tym, że nowy pracownik objęty jest opieką wewnętrznego (lub zewnętrznego) mentora lub innego, doświadczonego pracownika, który wprowadza nową osobę nie tylko w panujące w placówce zasady i wewnętrzną organizację, ale również jest doradcą w kwestiach pedagogiczno-psychologicznych dotyczących pracy grupowej i indywidualnej z dziećmi przebywającymi w żłobku/klubie dziecięcym.

Wśród zasad, które powinny być w placówkach opiekuńczych obligatoryjnie przestrzegane powinien znaleźć się obowiązek znajomości, przez wszystkie zatrudniane osoby regulaminów i obowiązujących procedur - każdy z pracowników powinien zostać w tym obszarze przeszkolony oraz winien mieć zapewniony stały dostęp do dokumentacji placówki regulującej pracę (w tym między innymi – regulamin organizacyjny, regulamin przyprawiania i obioru dzieci, dokumentacja związana z ochroną danych osobowych podopiecznych i pracowników, procedury związane z ochroną przeciwpożarową, procedury związane z zapobieganiem rozprzestrzeniania się chorób zakaźnych np. COVID-19). Dobłą praktyką jest przeprowadzanie regularnych szkoleń dla kadry w tym zakresie, a w przypadku zatrudniania nowego pracownika pisemne potwierdzenie, że zapoznał się on ze wszystkimi regulacjami obowiązującymi w placówce.

Skład personelu

Liczba zatrudnionych w żłobku i klubie dziecięcym osób jest zależna od liczby dzieci, która uczęszcza do placówki, przy czym istnieje obowiązek zatrudnienia w żłobku dyrektora placówki zaś w klubie dziecięcym osobą kierującą pracą klubu.

W **art. 15** ustawy znajdujemy zapis:

1. *Skład personelu zatrudnionego w żłobku lub klubie dziecięcym jest dostosowany do liczby dzieci uczęszczających do żłobka lub klubu dziecięcego.*

2. *Jeden opiekun może sprawować opiekę:*
 - a. *w żłobku – nad maksymalnie ośmiorgiem dzieci, a w przypadku gdy w grupie znajduje się dziecko niepełnosprawne, dziecko wymagające szczególnej opieki lub dziecko, które nie ukończyło pierwszego roku życia maksymalnie nad pięciorgiem dzieci;*
 - b. *w klubie dziecięcym – nad maksymalnie ośmiorgiem dzieci, a w przypadku gdy w grupie znajduje się dziecko niepełnosprawne lub dziecko wymagające szczególnej opieki maksymalnie nad pięciorgiem dzieci.*
3. *W żłobku, do którego uczęszcza więcej niż dwadzieścioro dzieci, zatrudnia się przynajmniej jedną pielęgniarkę lub położną.*

Liczba opiekunów zatrudnionych w placówce zależy zatem od tego jak dużo dzieci jest do niej zapisanych.

ŻŁOBEK	<p>1 opiekun = 8 dzieci</p> <p>1 opiekun = 5 dzieci w przypadku kiedy w grupie jest dziecko z niepełnosprawnością, dziecko wymagające szczególnej opieki lub dziecko, które nie ukończyło pierwszego roku życia.</p>
KLUB DZIECIĘCY	<p>1 opiekun = 8 dzieci</p> <p>1 opiekun = 5 dzieci w przypadku kiedy w grupie jest dziecko z niepełnosprawnością, dziecko wymagające szczególnej opieki lub dziecko, które nie ukończyło pierwszego roku życia.</p>
DZIENNY OPIEKUN	<p>1 opiekun = 5 dzieci</p> <p>1 opiekun = 3 dzieci w przypadku kiedy w grupie jest dziecko z niepełnosprawnością, dziecko wymagające szczególnej opieki lub dziecko, które nie ukończyło pierwszego roku życia.</p>

Dyrektor

Ustawa o opiece nad dzieckiem do lat trzech reguluje również warunki zatrudniania dyrektorów żłobków/klubów dziecięcych oraz wskazuje pośrednio na zadania, jakie w swojej pracy wykonuje osoba zatrudniona na tym stanowisku. Wymogi formalne jakie musi spełnić dyrektor placówki określone są w **art. 13** ustawy:

1. *Pracą żłobka kieruje dyrektor.*
2. *Dyrektorem żłobka może być osoba, która posiada:*
 - a. *wykształcenie wyższe i co najmniej 3 lata doświadczenia w pracy z dziećmi albo,*

b. co najmniej wykształcenie średnie oraz 5 lat doświadczenia w pracy z dziećmi.

zaś w **art. 9** ustawy znajdujemy wytyczne dotyczące dyrektora zespołu żłobków lub klubów dziecięcych tj.:

Dyrektorem zespołu żłobków lub klubów dziecięcych może być osoba, która posiada co najmniej roczne doświadczenie w kierowaniu żłobkiem lub klubem dziecięcym.

Zgodnie z **art. 14** ustawy osoba sprawująca funkcję dyrektora klubu dziecięcego lub kierująca jego pracą posiadać musi kwalifikacje tożsame z kwalifikacjami wymaganymi na stanowisku opiekuna dziecięcego (wskazanymi w **art. 16** tejszej ustawy).

Główne zadania dyrektora żłobka są wskazywane w ustawie w sposób pośredni, jednak na jej podstawie podnieść można, że jego podstawowe obowiązki to:

- kierowanie działalnością żłobka zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, statutem, regulaminem organizacyjnym oraz innymi dokumentami regulującymi pracę placówki,
- reprezentowanie żłobka na zewnątrz,
- zapewnienie dzieciom bezpieczeństwa i właściwej opieki pielęgnacyjnej, opiekuńczej oraz edukacyjno–wychowawczej z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb każdego dziecka,
- prowadzenie procesu rekrutacji personelu żłobka i związanej z tym dokumentacji,
- pełnienie funkcji pracodawcy wobec pracowników żłobka,
- właściwe i zgodne z przepisami dysponowanie środkami finansowymi,
- zarządzanie powierzonym majątkiem i jego należyte zabezpieczenie, w tym przestrzeganie dyscypliny finansów publicznych,
- terminowe i rzetelne realizowanie zadań, w tym sporządzanie sprawozdawczości,
- budowanie pozytywnego wizerunku jednostki i doskonalenie standardów opieki w żłobku.

Wśród innych zadań dyrektora na uwagę zasługuje jego szczególna rola w kształtowaniu właściwych relacji pomiędzy personelem żłobka a rodzicami dzieci uczęszczających do placówki. Troska o rzetelny przepływ informacji pomiędzy personelem a rodzicami stanowi jeden z głównych filarów pracy dyrektora – to od jego kompetencji zależeć będzie w dużej mierze atmosfera panująca na linii rodzic - opiekun oraz jakość relacji pomiędzy pracownikami. Wśród dobrych praktyk pozwalających na tworzenie przyjaznego środowiska żłobkowego, jakie może podejmować dyrektor wymienić można:

- zebrania pracownicze (o których była mowa we wcześniejszej części artykułu),
- zebrania z rodzicami dzieci,

- organizacja imprez okolicznościowych z udziałem rodziców (świętowanie dnia Mamy i Taty, pikniki rodzinne, spotkania okołoswiąteczne),
- organizacja warsztatów dla rodziców z udziałem specjalistów (psychologów, terapeutów, dietetyków),
- organizacja dni otwartych placówki,
- organizacja zajęć adaptacyjnych dla nowych dzieci chcących uczęszczać do placówki,
- wyznaczenie godzin konsultacyjnych dla opiekunów, podczas których mogą oni spotkać się indywidualnie z rodzicami,
- wyznaczenie godzin dyżurów dla rodziców, podczas których dyrektor jest do dyspozycji rodzica,
- promocja żłobka/klubu dziecięcego na imprezach zewnętrznych np. poprzez organizację stanowiska informacyjnego na festynach, eventach.

Pielęgniarka

W myśl **art. 15.** pkt 3 ustawy w żłobku, do którego uczęszcza więcej niż dwadzieścioro dzieci, zatrudnia się przynajmniej jedną pielęgniarkę lub położną. Każda z osób zatrudnionych w charakterze opiekuna w żłobku lub klubie dziecięcym zobowiązana jest do odbycia co dwa lata szkolenia z zakresu udzielania pierwszej pomocy pediatrycznej.

Art. 7 u.o.d. reguluje sytuacje pielęgniarek i położnych zatrudnionych w instytucjach opieki nad dzieckiem do lat 3 tj.:

Pielęgniarki i położne zatrudnione w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy w żłobku, działającym na podstawie przepisów dotychczasowych, i zatrudnione na stanowisku opiekunki w żłobku w rozumieniu przepisów niniejszej ustawy, przez okres zatrudnienia, zachowują prawo wykonywania zawodu pielęgniarki lub położnej, nie dłużej jednak niż przez okres 15 lat.

Dodatkowe wymogi wobec kadry

Każda z zatrudnionych w instytucjach opieki nad dzieckiem osób prócz wymogów związanych z posiadanym wykształceniem musi spełniać ponadto szereg wymogów dodatkowych wskazanych między innymi w **art. 18** ustawy.

Dyrektorem żłobka, osobą kierującą pracą klubu dziecięcego oraz osobą, o której mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2, opiekunem, pielęgniarką, położną oraz wolontariuszem w żłobku lub klubie dziecięcym może być osoba, która:

1. daje rękojmię należytego sprawowania opieki nad dziećmi,
2. nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie została jej zawieszona ani ograniczona,

- 3. wypełnia obowiązek alimentacyjny, w przypadku gdy taki obowiązek został nałożony na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd,*
- 4. nie została skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne.*

Każda z osób zatrudnionych w charakterze opiekuna w żłobku lub klubie dziecięcym zobowiązana jest do odbycia szkolenia z zakresu udzielania pierwszej pomocy pediatrycznej – **art. 18a** ustawy.

- 1. Opiekun oraz wolontariusz zobowiązani są do odbycia co 2 lata szkolenia z udzielania dziecku pierwszej pomocy.*
- 2. Szkolenie, o którym mowa w ust. 1, nieodpłatnie zapewnia podmiot prowadzący żłobek lub klub dziecięcy.*

Zatrudnienie personelu żłobka/klubu dziecięcego wiąże się ze sprawdzeniem, czy kandydat nie figuruje w bazie danych Rejestru Przystępców na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym lub nie został skazany prawomocnym wyrokiem za inne przestępstwa umyślne – osoba przed podjęciem zatrudnienia przedstawia zaświadczenie o niekaralności, wystawione nie wcześniej niż 3 miesiące przed rozpoczęciem pracy – **art. 15** ust. 5:

Osoby, o których mowa w ust. 4, przed podjęciem zatrudnienia przedstawiają zaświadczenie o niekaralności, wystawione nie wcześniej niż 3 miesiące przed rozpoczęciem pracy lub świadczenia usług w żłobku lub klubie dziecięcym.

Opiekun dzienny

Rozdział 4 u.o.d. reguluje zadania, obowiązki oraz sposób zatrudniania dziennych opiekunów. Opiekunem dziennym jest osoba, którą na podstawie umowy o świadczenie usług zatrudnia gmina. Do podstawowych zadań dziennego opiekuna należy w myśl **art. 39** ustawy:

- 1. zapewnienie dziecku opieki w warunkach bytowych zbliżonych do warunków domowych,*
- 2. zagwarantowanie dziecku właściwej opieki pielęgnacyjnej oraz edukacyjnej, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka,*
- 3. prowadzenie zajęć opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych, uwzględniających rozwój psychomotoryczny dziecka, właściwych do wieku dziecka.*

Zakres kompetencji dziennego opiekuna jest tożsamy z kompetencjami opiekuna dziecięcego. W **art. 39** ustawy znajdujemy wymagania jakie należy spełnić aby móc podjąć pracę w tym zawodzie tj.:

Dziennym opiekunem może być osoba, która:

1. *daje rękojmię należytego sprawowania opieki nad dziećmi,*
2. *nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie została jej zawieszona ani ograniczona,*
3. *wypełnia obowiązek alimentacyjny, w przypadku gdy taki obowiązek został nałożony na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd,*
4. *nie figuruje w bazie danych Rejestru Sprawców Przystępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym,*
5. *nie została skazana prawomocnym wyrokiem za inne przestępstwo umyślne,*
6. *posiada warunki lokalowe zapewniające bezpieczną opiekę nad dzieckiem,*
7. *odbyła:*
 - a. *160-godzinne szkolenie albo*
 - b. *40-godzinne szkolenie uzupełniające, w tym z zakresu udzielania dziecku pierwszej pomocy, jeżeli posiada kwalifikacje, o których mowa w art. 16 ust. 1,*
8. *odbyła nie wcześniej niż 2 lata przed rozpoczęciem pełnienia funkcji dziennego opiekuna szkolenie z udzielania dziecku pierwszej pomocy.*

Do odbycia szkolenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 6, nie jest zobowiązana osoba, która pracowała z dziećmi w wieku do lat 3 przez okres co najmniej 12 miesięcy bezpośrednio przed rozpoczęciem pełnienia funkcji dziennego opiekuna.

Dzienny opiekun przed rozpoczęciem pełnienia funkcji dziennego opiekuna przedstawia zaświadczenie o niekaralności wystawione nie wcześniej niż 3 miesiące przed rozpoczęciem pełnienia funkcji dziennego opiekuna.

Dzienny opiekun zobowiązany jest do odbycia co 2 lata szkolenia z udzielania dziecku pierwszej pomocy.

Wiek dzieci przebywających pod opieką dziennego opiekuna jest taki sam jak w przypadku pozostałych form opieki tj. dzieci w wieku od ukończenia 20 tygodnia życia, przy czym dzienny opiekun w myśl **art. 38** ust. 1:

- a. *sprawuje opiekę nad maksymalnie pięciorgiem dzieci, a w przypadku gdy w grupie znajduje się dziecko, które nie ukończyło pierwszego roku życia, jest niepełnosprawne lub wymaga szczególnej opieki, maksymalnie nad trojgiem dzieci.*
- b. *może, za zgodą wszystkich rodziców, sprawować opiekę nad maksymalnie ośmiorgiem dzieci, a w przypadku gdy w grupie znajduje się dziecko, które nie ukończyło pierwszego roku życia, jest niepełnosprawne lub wymaga szczególnej opieki, maksymalnie nad pięciorgiem dzieci - jeżeli co najmniej jedno z rodziców będzie sprawowało opiekę nad dziećmi razem z dziennym opiekunem.*

c. przy sprawowaniu opieki nad dziećmi może korzystać z pomocy wolontariuszy.

Sposób zatrudniania dziennych opiekunów reguluje **art. 45 i 46** ustawy:

Art. 45.

Podmioty, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1, wybierają dziennych opiekunów w sposób otwarty i konkurencyjny.

Art. 46.

1. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta prowadzi wykaz {dziennych opiekunów, z którymi zawarł umowę}.

Praca opiekunów dziecięcych w żłobkach i klubach dziecięcych oraz dziennych opiekunów jest szczególnym rodzajem pracy – powierzając dziecko opiece obcych osób rodzice liczą, że ich dzieci nie tylko będą bezpieczne, właściwie pielęgnowane i otoczone uwagą, ale również będą miały okazję do wszechstronnego rozwoju społecznego, emocjonalnego, fizycznego i poznawczego. Duże oczekiwania względem personelu żłobka sprawiają, że zatrudnienie właściwej kadry powinno stać się przedmiotem szczególnej troski i zaangażowania osób prowadzących instytucje opieki. Kompetentna i zaangażowana „ciocia” może nie tylko wspomóc wszechstronny rozwój dziecka, ale także stać się dla rodziców przewodnikiem i wsparciem w wychowaniu, a dla dziecka pierwszym nauczycielem życia społecznego.

3.

Statut i regulamin organizacyjny żłobka/klubu dziecięcego

Kinga Sarad-Dec

Podstawowym dokumentem na jakim opiera się funkcjonowanie żłobka i klubu dziecięcego jest statut placówki. Statut placówki reguluje jego wewnętrzną organizację oraz określa stosunki pomiędzy placówką a rodzicami, których dzieci są do placówki przyjmowane. Są to normy prawne skierowane do określonych osób - rodziców dzieci. Statut żłobka/klubu dziecięcego stanowi dokument niezbędny do założenia placówki. Z zapisów ustawy nie wynika wprost, że należy załączyć statut jako dokument podczas rejestracji placówki, jednak jest to dokument niezbędny, sprawdzany podczas kontroli jednostki przez właściwe organy nadzoru.

Zapisy **art. 11** ustawy o opiece nad dzieckiem do lat 3 wskazują szczegółowo na zakres regulacji objętych statutem tj.:

Żłobek i klub dziecięcy działa na podstawie statutu.

Podmiot, który utworzył żłobek lub klub dziecięcy, ustala statut żłobka lub klubu dziecięcego, określając w szczególności:

1. nazwę i miejsce jego prowadzenia,
2. cele i zadania oraz sposób ich realizacji, z uwzględnieniem wspomagania indywidualnego rozwoju dziecka oraz wspomagania rodziny w wychowaniu dziecka, a w przypadku dzieci niepełnosprawnych - ze szczególnym uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności,
3. warunki przyjmowania dzieci, z uwzględnieniem preferencji dla rodzin wielodzietnych i dzieci niepełnosprawnych,
 - a. warunki przyjmowania dzieci w przypadku, o którym mowa w **art. 18b**,
4. zasady ustalania opłat za pobyt i wyżywienie w przypadku nieobecności dziecka w żłobku lub klubie dziecięcym,
5. zasady udziału rodziców w zajęciach prowadzonych w żłobku lub klubie dziecięcym.

Statut w placówkach gminnych, powiatowych i wojewódzkich uchwalany przez radę gminy (miasta), powiatu lub sejmik wojewódzki, zaś w placówkach niepublicznych organ prowadzący. Wskazane w ustawie składowe obligatoryjne statutu placówki to:

1. **Nazwa i miejsce prowadzenia placówki** – zarówno nazwa, jak i wskazane miejsce muszą być tożsame z danymi wskazanymi w dokumentach rejestracyjnych placówki,
2. **Cele i zadania placówki wraz ze wskazaniem na sposób ich realizacji**

– podstawowe zadania żłobka/klubu dziecięcego wskazuje w **art. 10** ustawa o opiece nad dziećmi do lat 3 i są to:

1. *zapewnienie dziecku opieki w warunkach bytowych zbliżonych do warunków domowych,*
2. *zagwarantowanie dziecku właściwej opieki pielęgnacyjnej oraz edukacyjnej, przez prowadzenie zajęć zabawowych z elementami edukacji, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka,*
3. *prowadzenie zajęć opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych, uwzględniających rozwój psychomotoryczny dziecka, właściwych do wieku dziecka.*

Za główny cel żłobka/klubu dziecięcego uznać można prowadzenie działalności opiekuńczej, wychowawczej i edukacyjnej na rzecz dzieci powyżej 20 tygodnia życia, nie dłużej jednak niż do ukończenia roku szkolnego, w którym dziecko ukończy 3 rok życia.

Placówki w swoich statutach rozwijają zawarte w ustawie podstawowe zadania placówki dodając tzw. zadania szczegółowe.

Wśród przykładowych zadań szczegółowych wskazać można²⁶:

- zapewnienie dziecku pełnego bezpieczeństwa, z uwzględnieniem obowiązujących przepisów sanitarnych, BHP oraz przeciwpożarowych,
- właściwe zaspokajanie potrzeb biopsychospołecznych, poprzez prawidłową pielęgnację i odpowiednią edukację z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka,
- wspomaganie i stymulowanie indywidualnego rozwoju dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności, w tym:
 - uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia oraz wyrabiania umiejętności zachowania się w otaczającym świecie,
 - kształtowanie u dzieci odporności emocjonalnej niezbędnej do radzenia sobie w nowych sytuacjach,
 - wyrabianie u dzieci umiejętności życia w grupie oraz kształtowania postaw społecznych,
- zapewnienie dziecku opieki pielęgnarskiej, ze szczególnym uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka lub stopnia niepełnosprawności,
- zagwarantowanie zdrowego i racjonalnego żywienia dzieci z uwzględnieniem indywidualnych zaleceń lekarskich,
- systematyczna współpraca z rodzicami/ opiekunami prawnymi dzieci uczęszczających do żłobka, w zakresie edukacji, profilaktyki i promocji zdrowia oraz rozwiązywania problemów i metod pracy z dzieckiem, w oparciu o rozeznane indywidualne potrzeby dziecka,

26 Przykładowe zapisy pochodzące ze stron internetowych żłobków – między innymi: <https://zso.ozimek.pl/57-bip/312-status-prawny/6954-rozdzial-2-cele-i-zadania-zlobka-oraz-sposob-ich--realizacji.html>; <http://zlobek-poznan.pl/statutzlobka/>.

- zapewnienie warunków lokalowych i wyposażenia zgodnych z obowiązującymi w tym zakresie przepisami, a także zapewnienie opieki przez personel żłobka o wymaganych ustawą kwalifikacjach.

Obligatoryjną częścią statutu jest wskazanie sposobu realizacji zadań, który uwzględniać powinien wspomaganie indywidualnego rozwoju dziecka oraz wspomaganie rodziny w wychowaniu dziecka. Wskazanie sposobu realizacji zadań powinno uwzględniać również sytuację dziecka z niepełnosprawnością, jego potrzeby, możliwości, ograniczenia i realne do podjęcia przez placówkę sposoby organizacji zadań.

3. **Warunki przyjmowania dzieci** – zapisy statutu powinny szczegółowo regulować tryb rekrutacji do placówki, warunki przyjęć, rezygnacji oraz tworzenia list rezerwowych dla dzieci, które nie otrzymały miejsca w placówce.

Nie ma jednej procedury zapisu dziecka do żłobka/klubu dziecięcego – jest to kwestia regulowana przez poszczególne jednostki, a szczegóły i warunki zamieszczane są właśnie w statucie placówki. Zazwyczaj na stronach internetowych żłobka, urzędu gminy lub miasta, odnaleźć można informacje dotyczące zasad rekrutacji. W niektórych żłobkach i klubach dziecięcych można zapisać dziecko przez Internet, w innych należy zrobić to osobiście. Wskazując na warunki rekrutacji należy uwzględnić preferencje dla rodzin wielodzietnych i dzieci niepełnosprawnych – mają one w większości placówek pierwszeństwo przyjęcia. O kolejności przyjęcia do placówki dziecka decyduje spełnienie warunków rekrutacyjnych wskazanych w statucie, przy czym pierwszeństwo przyjęcia może mieć przykładowo:

- dziecko rodziców pracujących lub uczących się w trybie dziennym,
- rodzeństwo dziecka aktualnie uczęszczającego do placówki,
- dziecko z rodziny wielodzietnej (troje lub więcej dzieci małoletnich w rodzinie),
- dziecko jednego lub obojga rodziców z orzeczeniem o niepełnosprawności,
- dziecko posiadające orzeczenie o niepełnosprawności, co do którego brak jest przeciwskazań zdrowotnych uniemożliwiających mu uczęszczanie do placówki,
- dziecko samotnie wychowywane przez jednego z rodziców,
- dziecko rodziców znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej,
- dziecko wychowujące się w rodzinie zastępczej²⁷.

Niektóre placówki prowadzą punktową politykę rekrutacyjną – tzn. kandydaci do przyjęcia uzyskują punkty za spełnienie wskazanych kryteriów, o kolejności przyjęcia dziecka do placówki decyduje liczba uzyskanych przez niego punktów.

27 Przedstawione kryteria są przykładowymi zapisami ze statutów placówek publicznych i niepublicznych i nie wyczerpują wszystkich możliwości jakie można wskazać w statucie odnośnie pierwszeństwa lub kolejności przyjmowania dzieci do placówki.

Pośród zapisów tej części statutu powinny znaleźć się informacje dotyczące:

- terminów naboru do placówki (tryb ciągły lub wskazane termin składania dokumentów),
- wieku przyjmowanych dzieci,
- wymaganych dokumentów rekrutacyjnych (np. karta zgłoszeniowa, zaświadczenie o braku przeciwwskazań lekarskich, zaświadczenie o stanie zdrowia dziecka, dokumenty potwierdzające sytuację rodzica, które wskazują na pierwszeństwo przyjęcia dziecka itp.) – załącznikami do statutu mogą być zatem wzory powyższych dokumentów,
- trybu przyjęć dziecka do placówki pod nieobecność innego uczęszczającego do żłobka/klubu dziecięcego dziecka.

Podstawą usług opiekuńczo-wychowawczych świadczonych na rzecz dziecka jest umowa zawarta pomiędzy żłobkiem/klubem dziecięcym, a rodzicami dziecka, jego opiekunami prawnymi oraz innymi osobami, którym sąd powierzył sprawowanie opieki na dzieckiem. Umowa musi odpowiadać postanowieniom statutu.

4. **Zasady ustalania opłat za pobyt i wyżywienie w przypadku nieobecności dziecka** – pobyt dziecka w żłobku związany jest z opłatami, co wskazane jest w **art. 23** ustawy:

Rodzice są zobowiązani do ponoszenia opłat za pobyt oraz wyżywienie dzieci w żłobku lub klubie dziecięcym.

W zależności od typu instytucji opłatami mogą być:

- czesne (opłata za pobyt dziecka w placówce),
- wpisowe (pobierane zazwyczaj w placówkach niepublicznych),
- opłata za wyżywienie,
- wyprawka żłobkowa (środki przeznaczone za zakup materiałów plastycznych, technicznych, rzadziej koszty środków czystości i środków pielęgnacyjnych - pobierane zazwyczaj w placówkach niepublicznych),
- inne opłaty – np. z tytułu uczestnictwa w zajęciach dodatkowych.

Zapisy statutu określać mogą typy pobieranych opłat, ich przeznaczenie, warunki naliczania kosztów w przypadku nieobecności dziecka w placówce, obowiązujące terminy uiszczania ww. opłat.

5. **Zasady udziału rodziców w zajęciach prowadzonych w żłobku lub klubie dziecięcym** – Regulacje dotyczące możliwości uczestnictwa rodziców w zajęciach realizowanych w żłobku lub klubie dziecięcym powinny zostać zawarte

w statucie placówki. Podczas codziennego pobytu dzieci, obecność rodziców nie jest dla dziecka oraz dla opiekunów sytuacją komfortową – dzieci preferują zabawę z rodzicami, trudno je zachęcić do zabawy indywidualnej lub w grupie, niektóre z nich reagują płaczem lub wycofaniem na widok rodziców innych dzieci. Nie oznacza to jednak, że żłobki to „strefa wolna od rodzica” – istnieje wiele form aktywności, w których udział rodziców jest możliwy, a nawet pożądanym. W statucie żłobka/klubu dziecięcego wskazać można na następujące formy udziału:

- zajęcia adaptacyjne dla nowych dzieci,
- warsztaty rodzinne,
- imprezy okolicznościowe,
- popołudniowe zabawy rodzic - dziecko,
- pikniki i eventy rodzinne.

Wskazane w ustawie wytyczne dotyczące obligatoryjnych zapisów statutu mogą być przez jednostkę rozszerzane o dodatkowe punkty. W licznych statutach placówek dostępnych na ich stronach internetowych odnaleźć można rozdziały/punkty, w których zawarto wytyczne odnoszące się do finansowania placówki, udziału w akcjach profilaktycznych, zasad zarządzania placówką, spraw pracowniczych, zarządzania nieruchomościami, kompetencji organów przedszkola, harmonogramów rocznej pracy placówki.

Regulamin organizacyjny

Każdy żłobek czy klub dziecięcy może samodzielnie wyznaczyć szczegółowe zasady funkcjonowania i organizowania opieki nad dziećmi - nie istnieją w tym względzie normy, a raczej rekomendacje i zalecenia. Zasady organizacji pracy określają regulaminy organizacyjne i regulaminy porządkowe, które przygotowane są przez dyrektora placówki. Drugim po statucie dokumentem placówki, który regulowany jest zapisami ustawy o opiece nad dziećmi do lat trzech jest regulamin organizacyjny żłobka/klubu dziecięcego – **art. 21**:

- 1. Organizacje wewnętrzna żłobka lub klubu dziecięcego określa regulamin organizacyjny nadawany przez dyrektora żłobka lub osobę kierującą pracą klubu dziecięcego.*
- 2. Za realizację regulaminu odpowiada dyrektor żłobka lub osoba kierująca pracą klubu dziecięcego.*

Opracowanie regulaminu organizacyjnego placówki jest zadaniem dyrektora, przy czym w prace nad jego przygotowaniem włączone mogą być organy sprawujące nadzór nad placówką, organ prowadzący oraz pracownicy placówki – uwagi do regulaminu mogą również wносить rodzice dzieci objętych opieką. Informacje, które winny być zawarte w regulaminie placówki nie są szczegółowo wskazane w ustawie – znajdujemy tam jedynie zapis w **art. 12** dotyczący godzin pracy żłobka:

Godziny pracy żłobka lub klubu dziecięcego ustala się w regulaminie organizacyjnym, o którym mowa w art. 21, biorąc pod uwagę opinie rodziców.

Organizacja placówki oraz wszelkie nieuregulowane statutem kwestie związane ze sprawowaniem opieki nad dziećmi, kontaktów z rodzicami, sposobie zarządzania placówką uregulowane mogą zostać właśnie w regulaminie organizacyjnym. Postanowienia regulaminu określają w szczególności takie kwestie jak:

- czas pracy placówki oraz okresy jej funkcjonowania,
- ramowy rozkład dnia,
- organizację pobytu dzieci w pomieszczeniach żłobka/klubu dziecięcego,
- obsadę osobową placówki,
- zakres współpracy z rodzicami,
- zakres współpracy ze środowiskiem lokalnym,
- prawa i obowiązki rodziców/opiekunów dzieci,
- procedury związane z przyjęciem dziecka do placówki i warunkami jego odbioru przez rodziców/opiekunów,

Zapisy regulaminu dotyczące struktury organizacyjnej.

Sposób funkcjonowania żłobka/klubu dziecięcego w dużej mierze zależy od ilości dzieci, które mogą być objęte opieką. W małych placówkach przyjmujących 10-15 dzieci struktura organizacyjna będzie znacznie prostsza (ograniczać się może do zatrudnienia 2-3 osób) niż w dużych placówkach przyjmujących kilkadziesiąt lub więcej dzieci, czy w zespołach żłobkowych, które mogą zorganizować wspólną obsługę administracyjną, finansową i organizacyjną.

Wskazując w regulaminie organizacyjnym strukturę placówki warto wymienić poszczególne działy organizacyjne oraz podległe im stanowiska pracy.

Przykładowa struktura organizacyjna dużej placówki - stanowiska pracy: dyrektor, zastępca dyrektora, główny księgowy i opcjonalnie zastępca głównego księgowego, stanowisko pracy ds. obsługi administracyjnej, stanowisko pracy ds. zamówień publicznych, stanowisko pracy ds. kadr i płac, psycholog, logopeda, terapeuta zajęciowy, konsultant ds. żywienia, dietetyk, stanowisko pracy ds. bezpieczeństwa, stanowisko pracy ds. informatycznych, kierowca, stanowisko pracy ds. utrzymania czystości, opiekun dziecięcy, pielęgniarka, położna, pokojowa/salowa, woźna, intendent, kucharz, praczka, konserwator, dozorca. W regulaminie organizacyjnym mogą znaleźć się szczegółowe regulacje dotyczące zadań osób zatrudnionych na poszczególnych stanowiskach.

Zapisy regulaminu dotyczące czasu pracy placówki oraz okresy jej funkcjonowania.

W tej części regulaminu powinny znaleźć się godziny funkcjonowania placówki np.

07.00-18.00 oraz warunki wyrażenia przez placówkę zgody na dłuższy niż 10 godzinny pobyt dziecka w żłobku (tj. np. choroba rodzica, delegacja rodzica, inne okoliczności powodujące dezorganizację życia rodzinnego, nagła zmiana sytuacji życiowej rodzica mająca bezpośredni wpływ na opiekę nad dzieckiem). Istotne jest zawarcie w regulaminie informacji w jaki sposób potwierdzana jest obecność dziecka w placówce – może to być wpis w dzienniku zajęć, wpis w rejestrze odbioru dziecka, wpis na liście pomiaru temperatury. Sposób potwierdzenia obecności dziecka w placówce jest istotny z punktu widzenia naliczania opłaty za wyżywienie lub za udział w dodatkowych płatnych zajęciach. Zapisy regulaminu w tej części obejmować powinny również wskazanie na okresy kiedy placówka jest zamknięta – święta państwowe, weekendy, okres wakacji, okres ferii zimowych lub inne dni wskazane przez dyrektora. W przypadku dłuższych przerw w funkcjonowaniu, placówka może skierować dzieci do placówki zastępczej, pełniącej w tym czasie dyżur – warunki pobytu dzieci w placówce pełniącej dyżur powinny być uregulowane stosownymi dokumentami. W tej części regulaminu można zawrzeć również informację, że w wyjątkowych sytuacjach placówka zastrzega sobie możliwość ustanowienia innych dni wolnych, o czym rodzice będą informowani z wyprzedzeniem (należy wskazać okres poinformowania rodziców).

Zapisy regulaminu dotyczące ramowego rozkładu dnia.

Ramowy rozkład dnia ustalany jest przez dyrektora placówki (często przy współpracy z pozostałymi zatrudnionymi pracownikami) i reguluje on organizację dnia pracy placówki. Ramowy rozkład dnia uwzględniać powinien szczególne wymagania zdrowotne dzieci, czynności opiekuńcze i warunki organizacji posiłków (w tym również posiłków dla dzieci o specjalnych potrzebach żywieniowych).

Przykładowy ramowy rozkład dnia w żłobku czynnym w godzinach 06.00 - 18.00²⁸.

- 6:00 ÷ 9:00 - przyjmowanie dzieci do żłobka, zabawy poranne,
- 9:00 ÷ 9:45 - mycie rączek, przygotowanie do śniadania, śniadanie,
- 9:45 ÷ 11:15 - sen dzieci młodszych, zajęcia planowane dla dzieci starszych,
- 11:15 ÷ 11:45 - mycie rączek i ząbków, obiad II danie dla dzieci starszych, II śniadanie dla dzieci młodszych,
- 11:45 ÷ 13:45 - leżakowanie dzieci starszych, zabawy dzieci młodszych,
- 13:45 ÷ 14:10 - przygotowanie do obiadu, obiad I danie (zupa) dla dzieci starszych, obiad dla dzieci młodszych,
- 14:10 ÷ 15:30 - sen dzieci młodszych, zajęcia dla dzieci starszych,
- 15:30 ÷ 16:00 - mycie rączek, podwieczorek,
- 16:00 ÷ 18:00 - zabawy, odbiór dzieci.

28 Ramowy rozkład dnia został zacytowany ze strony <https://zlobekplomyczki.pl/wp-content/uploads/sites/33/2019/07/Regulamin-%C5%BC%C5%82obka-P%C5%82omyczki.pdf>

Zapisy regulaminu dotyczące organizacji pobytu dzieci w pomieszczeniach żłobka/klubu dziecięcego.

Regulamin powinien wskazywać na zasady przebywania dzieci i rodziców w poszczególnych pomieszczeniach placówki – np. rodzice dzieci nie mogą przebywać na sali zabaw w czasie kiedy przebywają tam dzieci pod opieką opiekunów, w szatni dziecko przebywa wyłącznie pod opieką rodzica – opieka opiekuna rozpoczyna się po odbiorze dziecka od rodzica itp. Istotną informacją jest także wskazanie, jak liczne są grupy dzieci (w jednej sali przebywać może jednocześnie np. 15 dzieci), oraz informacja dotycząca możliwości łączenia grup (np. łączenie grup może mieć miejsce w każdym czasie, a w szczególności podczas porannego dyżuru i dyżuru popołudniowego).

Zapisy regulaminu dotyczące zakresu współpracy z rodzicami i/lub środowiskiem lokalnym.

Ustawa o opiece nad dziećmi do lat trzech wskazuje na obowiązek współpracy pomiędzy placówką opiekuńczą a rodzicami dzieci uczęszczającymi do niej – zakres i formy współpracy zależne są od możliwości placówki (np. inne możliwości organizacyjne mają małe kluby dziecięce na wsiach i w małych miasteczkach, a inne duże żłobki zlokalizowane w miastach). Formy współpracy powinny umożliwiać rodzicom uczestnictwo w życiu instytucji, wspierać ich działania wychowawcze oraz przyczyniać się do kształtowania wszechstronnego rozwoju dziecka w rodzinie i w instytucji opieki. Do najczęściej wprowadzanych w żłobkach i klubach dziecięcych form współpracy z rodzicami należą:

- konsultacje indywidualne,
- udział w zajęciach organizowanych w placówce,
- organizacje uroczystości i eventów okolicznościowych z udziałem rodziców,
- zebrania z rodzicami,
- warsztaty, szkolenia.

Każda placówka w regulaminie organizacyjnym może wskazać te formy współpracy, które uważa za szczególnie korzystne, a przede wszystkim możliwe do realizacji. W sposób szczególny regulamin powinien określać zasady współpracy i wsparcia dla działającej przy placówce radzie rodziców (rada rodziców działa na podstawie **art. 12a** ustawy i jest fakultatywnym organem placówki). Statut i regulamin organizacyjny jako podstawowe dokumenty funkcjonujące w żłobku/klubie dziecięcym pozwalają wszystkim zainteresowanym podmiotom (rodzicom, przedstawicielom środowiska lokalnego, organom nadzoru i kontroli) na zapoznanie się z działalnością placówki, zaś organizatorom opieki na precyzyjne określenie sposobu działalności.

4.

Organy statutowe żłobka/klubu dziecięcego – rada rodziców - kompetencje i zadania

Kinga Sarad-Dec

Opieka nad małym dzieckiem realizowana może być przez rodzinę, osoby prywatne zatrudnione do tego celu lub może być zorganizowana instytucjonalnie w postaci żłobka/klubu dziecięcego. Podstawowym celem instytucjonalnych form opieki jest pomoc rodzicom w godzeniu życia zawodowego i rodzinnego poprzez sprawowanie bezpośredniej opieki nad ich dziećmi. Żłobek/klub dziecięcy zapewnić ma dzieciom opiekę w warunkach możliwie zbliżonych do warunków domowych i co istotne opieka ta ma być sprawowana w ścisłej współpracy z rodzicami²⁹. Współdziałanie instytucji i rodziców jest akcentowane w wielu punktach Ustawy – między innymi w Art. 19 i Art. 20:

Art. 19.

Opiekun prowadzący zajęcia w żłobku lub klubie dziecięcym współpracuje z rodzicami dzieci uczęszczających na zajęcia, w szczególności przez prowadzenie konsultacji i udzielanie porad rodzicom w zakresie pracy z dziećmi.

Art. 20.

W zajęciach prowadzonych w klubie dziecięcym mogą uczestniczyć rodzice dzieci uczęszczających do klubu dziecięcego.

Ścisła współpraca z rodzicami pozwala na:

- dostosowanie organizacji pracy placówki do potrzeb rodzica i dziecka;
- uzyskaniu informacji na temat funkcjonowania dziecka, jego potrzeb, możliwości i szczególnych wymagań;
- modyfikację oferty placówki zgodnie z oczekiwaniami rodziców;
- realną pomoc rodziców w opiece jaką nad dzieckiem sprawuje placówka.

Szczególną rolę rodzica, zakres jego sprawczości, możliwości wpływania na opiekę nad dzieckiem regulują obowiązujące od 1 stycznia 2018 roku zapisy ustawy, które w **art. 12a** wprowadziły możliwość tworzenia w instytucjach opieki nowego organu jakim jest Rada Rodziców. Powyższe rozwiązanie, instytucjonalnie sytuujące rodziców w strukturze organizacyjnej żłobka znacznie poszerzyły wpływ rodziców na działalność żłobka/klubu dziecięcego. Od 2018 roku statut żłobka/ klubu dziecięcego jako pod-

²⁹ Art.3 Ilekroć w ustawie jest mowa o rodzicach rozumie się przez to także opiekunów prawnych oraz inne osoby, którym sąd powierzył sprawowanie opieki nad dzieckiem.

stawowy dokument regulujący pracę placówki obowiązkowo musi uregulować zasady udziału rodziców w prowadzonych w instytucji zajęciach oraz określić sposób funkcjonowania rady rodziców.

1. *W żłobku i klubie dziecięcym może zostać utworzona rada rodziców, która reprezentuje ogół rodziców dzieci uczęszczających do żłobka lub klubu dziecięcego.*
2. *Radę rodziców mogą utworzyć rodzice dzieci uczęszczających odpowiednio do żłobka lub klubu dziecięcego.*
3. *Rada rodziców uchwała regulamin swojej działalności, w którym określa w szczególności wewnętrzną strukturę i tryb pracy rady.*

Rada rodziców to organ, który reprezentuje rodziców wszystkich dzieci uczęszczających do placówki, zaś jego nadrzędnym celem jest wspieranie działalności statutowej placówki. Przedstawi ciele rodziców decyzją wewnętrzną określają zasady swojej działalności oraz określają sposób swojego funkcjonowania (np. częstotliwość spotkań, tryb spotkań, miejsce i czas zebrań rady).

Kompetencje rady rodziców

Ustawa wylicza kompetencje rady rodziców, które można podzielić na kompetencje opiniotwórcze oraz nadzorcze i zostały one wskazane w ustępie 4 **art. 12a** ustawy:

1. *występowanie do dyrektora żłobka lub osoby kierującej pracą klubu dziecięcego i podmiotu prowadzącego żłobek lub klub dziecięcy z inicjatywami, wnioskami i opiniami we wszystkich sprawach dotyczących żłobka lub klubu dziecięcego, w tym w szczególności w zakresie prowadzenia zajęć edukacyjnych;*
2. *opiniowanie spraw organizacyjnych żłobka lub klubu dziecięcego, w szczególności w zakresie zmian regulaminu organizacyjnego;*
3. *wgląd, za pośrednictwem przedstawicieli rady rodziców, do dokumentacji dotyczącej spełniania norm żywienia, o których mowa w **art. 22**;*
4. *wizytacja przez przedstawicieli rady rodziców pomieszczeń żłobka lub klubu dziecięcego i w przypadku dostrzeżenia nieprawidłowości zgłoszenie ich do dyrektora żłobka lub osoby kierującej pracą klubu dziecięcego, a w razie nieusunięcia nieprawidłowości - do wójta, burmistrza lub prezydenta miasta.*

Kompetencje nadzorcze rady rodziców odnoszą się do dwóch obszarów tj. nadzór nad spełnianiem przez placówkę norm żywieniowych oraz prawo do wizytacji pomieszczeń i zgłaszania ewentualnych nieprawidłowości w tym zakresie, nie tylko do dyrektora żłobka/osoby kierującej klubem dziecięcym, ale również do organów sprawujących bezpośredni nadzór nad placówką czyli odpowiednio do wójta, burmistrza czy prezydenta miasta. Zadania rady rodziców mogą być rozszerzone w stosunku do zapisów ustawy po-

przez np.:współdziałanie ze żłobkiem w celu jednolitego oddziaływania na dzieci przez rodzinę i żłobek w procesie opiekuńczym, wychowawczym i dydaktycznym;

- uczestniczenie w życiu żłobka przyczyniające się do ciągłego podnoszenia jakości
- pracy placówki i zaspokajania potrzeb dzieci;
- prezentowanie wobec dyrektora opinii rodziców we wszystkich istotnych sprawach
- dotyczących działalności żłobka;
- przekazywanie rodzicom dzieci uczęszczających do żłobka informacji o udzielanej
- pomocy na rzecz placówki oraz działalności finansowej Rady Rodziców;
- uchwalenie regulaminu Rady, planu i terminarzu spotkań;
- uchwalenie preliminarzu budżetowego Rady na dany rok szkolny³⁰.

Skład rady rodziców, tryb jej powoływania oraz organizacja pracy jest regulowana wewnętrznym regulaminem rady rodziców oraz zapisami ustawy w ustępach 7-9 **art. 12a** tj.:

7. *W żłobku lub klubie dziecięcym może działać tylko jedna rada rodziców.*
8. *Rada rodziców zobowiązana jest do niezwłocznego poinformowania o wyborze lub zmianie swoich przedstawicieli dyrektora żłobka lub osobę kierującą pracą klubu dziecięcego. Dyrektor żłobka lub osoba kierująca pracą klubu dziecięcego umożliwia wszystkim rodzicom dzieci uczęszczających odpowiednio do żłobka lub klubu dziecięcego zapoznanie się ze składem rady rodziców.*
9. *Dyrektor żłobka oraz osoba kierująca pracą klubu dziecięcego umożliwia rodzicom dzieci uczęszczających odpowiednio do żłobka lub klubu dziecięcego zorganizowanie zebrania mającego na celu wybranie składu rady rodziców oraz uchwalenie regulaminu rady rodziców, w szczególności przez udostępnienie miejsca na zebranie oraz poinformowanie rodziców o jego terminie. Zebranie rodziców odbywa się co najmniej raz w roku.*

Powołanie członków rady rodziców może mieć miejsce podczas okresowych zebrań z rodzicami prowadzonych w placówce. Do zadań dyrektora/osoby kierującej klubem dziecięcym należy taka organizacja zebrań, aby możliwy był wybór przedstawicieli rady, dodatkowo powinien on umożliwić powołanej radzie zebranie się w celu przygotowania i zatwierdzenie regulaminu. Skład rady rodziców jest zależny od przyjętej przez nią koncepcji funkcjonowania – wśród członków rady mogą zostać wyłonieni członkowie funkcyjni np.:

30 Przykładowy zapis z regulaminu rady rodziców - cytata za regulaminem Gminnego Żłobka im. Krasnala Hałabały w Trzebnicy - informacje ze strony internetowej - <https://zlobek1.edupage.org/a/regulamin-rady-rodzicow>.

- przewodniczący rady rodziców;
- zastępca przewodniczącego rady rodziców;
- sekretarz;
- skarbnik;
- członkowie komisji rewizyjnej.

Rada rodziców aby w pełni mogła realizować swoje zadania i rzetelnie reprezentować interesy wszystkich rodziców powinna być złożona z przedstawicieli wszystkich grup żłobkowych/klubu dziecięcego - zarówno rodzice dzieci z grup młodszych jak i starszych powinni być równolicznie członkami rady. Dobrą praktyką jest wybór więcej niż dwóch przedstawicieli z każdej grupy – pozwala to na skuteczniejsze działania rady, większe możliwości organizacyjne, różnorodność opinii w sprawach uchwalanych przez radę. Powołanie członków rady może odbywać się w dwóch trybach, które mogą funkcjonować równocześnie w placówce – tj.

- indywidualne zgłoszenia rodzica – rodzic zainteresowany działalnością w radzie samodzielnie zgłasza swoją kandydaturę;
- wniosek dyrektora/osoby kierującej klubem dziecięcym – osoba ta zgłasza kandydata, który podejmuje decyzję o przystąpieniu do członkostwa w radzie.

Również odstąpienie od dalszej działalności w radzie może być decyzją indywidualną członka lub pojawić się jako wniosek pozostałych rodziców lub kierownictwa placówki (np. w sytuacji kiedy członek rady rodziców nie wywiązuje się z powierzonych mu obowiązków). Skład rady rodziców w przypadku wystąpienia członków lub ich usunięcia powinien być uzupełniony o nowe osoby w celu zapewnienia reprezentacji wszystkich grup dzieci.

Zadania osoby kierującej placówką w odniesieniu do Rady Rodziców to:

- umożliwienie organizacji zebrania (zebrania muszą odbywać się nie rzadziej niż raz do roku);
- udostępnienie miejsca do organizacji zebrania;
- informowanie rodziców o terminie zebrania rady rodziców;
- zapoznanie rodziców wszystkich dzieci ze składem rady rodziców (również o zmianach w składzie rady);
- umożliwienie wszystkim rodzicom zapoznanie się z regulaminem rady np. poprzez zamieszczenie go na stronie internetowej placówki lub w budynku żłobka/klubu dziecięcego.

W posiedzeniach rady uczestniczyć może dyrektor żłobka/osoba kierująca klubem dziecięcym lub inne osoby zaproszone na wniosek rady.

Pierwszym zadaniem nowo zawiązanej rady jest uchwalenie Regulaminu Rady Ro-

dziców, który powinien zostać zatwierdzony przez wszystkich członków oraz podany do publicznej wiadomości wszystkich rodziców. Regulamin nie może stać w sprzeczności ze statutem placówki ani żadnymi dokumentami prawnie obowiązującymi. Uchwalanie zapisów regulaminu lub innych dokumentów przygotowywanych przez radę powinno odbywać się większością głosów, w głosowaniu jawnym w obecności połowy członków rady. Nie obowiązuje jednolity wzór regulaminu rady rodziców – każda placówka samodzielnie opracowuje ten dokument, jednak warto zwrócić uwagę na istotne zapisy, które pozwalają na transparentne i sprawne funkcjonowanie tego organu. W regulaminie powinny znaleźć się następujące zapisy:

- skład rady rodziców;
- tryb powoływania i odwoływania członków rady;
- regulacje dotyczące przebiegu spotkań rady;
- kompetencje i zadania poszczególnych osób funkcyjnych w radzie;
- prawa i obowiązki członków rady;
- cele i zadania rady;
- procedura podejmowania uchwał;
- zasady działalności finansowej rady;
- jakie są zasady udziału w spotkaniach rady rodziców przedstawicieli placówki; określenie sposobów informowania rodziców o inicjatywach podejmowanych przez radę, sposób przekazywania sprawozdania z działalności i rozliczenia funduszu rady rodziców³¹.

Istotną kompetencją rady rodziców jest możliwość działalności finansowej rady - regulacje w tym zakresie precyzuje ustęp 5 i 6 **art. 12a** ustawy tj.:

5. W celu wspierania działalności statutowej żłobka lub klubu dziecięcego rada rodziców może gromadzić fundusze z dobrowolnych składek rodziców oraz innych źródeł. Zasady wydatkowania funduszy rady rodziców określa regulamin, o którym mowa w ust. 3.

- 31 Dogodną formą informowania wszystkich rodziców o pracach rady jest prowadzenie strony internetowej, zakładki na głównej stronie placówki lub konta w mediach społecznościowych. Strona internetowa rady rodziców powinna zawierać wszystkie podstawowe dane i informacje:
- skład rady rodziców;
 - kontakt z przewodniczącym rady;
 - plan pracy rady;
 - terminarz spotkań;
 - wykaz kompetencji i obowiązków rady rodziców;
 - zestawienie wpłat na radę rodziców;
 - sprawozdanie z działalności organizacyjnej i finansowej rady.

6. Fundusze, o których mowa w ust. 5, mogą być przechowywane na odrębnym rachunku bankowym rady rodziców. Do założenia i likwidacji tego rachunku bankowego oraz dysponowania funduszami na tym rachunku są uprawnione osoby posiadające pisemne upoważnienie udzielone przez radę rodziców..

Środki mogą być gromadzone przez radę rodziców w oparciu o:

- dobrowolne składki – do uprawnień rady nie należy nakładanie jakichkolwiek obowiązków finansowych na rodziców dzieci uczęszczających do placówki - nie może ona w żadnym przypadku ustalać obligatoryjnych opłat, ani dla rodziców, ani innych osób (podmiotów) działających wokół żłobka/klubu dziecięcego. Rada może podejmować działania zachęcające rodziców do wpłat, może zasugerować wysokość składki rodzicielskiej. Podczas występowania rady do rodziców z prośbą o dobrowolne składki istotne jest wskazanie celu, na jaki zbierane są środki oraz podanie argumentów świadczących o zasadności realizacji celu;
- inne źródła, których ustawa nie definiuje. Dodatkowymi źródłami mogą być inicjatywy podejmowane przez rodziców takie jak np. kiermasze, aukcje, wyprzedaże, sprzedaż wytworzonych produktów przez rodziców (ozdoby bożonarodzeniowe, kartki świąteczne, zabawki wykonywane wspólnie z dziećmi) darowizny dla placówki z przeznaczeniem na fundusz rady rodziców itp.

Środki finansowe zgromadzone przez radę rodziców służą do wspierania działalności statutowej przez co należy rozumieć wspieranie celów i zadań żłobka/klubu dziecięcego jako jednostki realizującej funkcję opiekuńczą, wychowawczą oraz edukacyjną³². Środki przechowywane są na oddzielnym rachunku bankowym rady rodziców i tworzą jeden fundusz. Najczęstszą praktyką jest ustalenie wysokości minimalnej składki na rzecz Rady Rodziców przez rodziców na pierwszym w danym roku szkolnym zebraniu rodziców w głosowaniu jawnym – składka ta w zależności od decyzji rodziców może być wpłatą jednorazową lub być dokonywana w ratach. Zgromadzone fundusze mogą być przeznaczone np. na:

- opłacenie koncertów;
- opłacenie spektakli teatralnych;
- dopłata do wycieczki dla dzieci (jest to rzadka praktyka z uwagi na ograniczone możliwości organizacji w żłobku/klubie dziecięcym wyjazdów poza placówkę);
- finansowanie imprez okolicznościowych;
- zakup upominków dla dzieci (dzień dziecka, mikołajki, dzień chłopaka, dzień kobiet);
- zakup zabawek, pomocy dydaktycznych i piśmiennych;
- zakup elementów strojów i dekoracji na imprezy okolicznościowe;

32 Art. 2. 2. W ramach opieki realizowane są funkcje: opiekuńcza, wychowawcza oraz edukacyjna.

- finansowanie warsztatów szkoleniowych dla rodziców;
- pokrycie kosztów drobnych napraw;
- zakup książek dla dzieci;
- finansowanie własnych projektów;
- wsparcie dla dzieci znajdujących się w szczególnej sytuacji życiowej.

Odpowiedzialnym z ramienia rady rodziców za całokształt działalności finansowej rady jest w zależności od struktury organizacyjnej organu przewodniczący, zastępca przewodniczącego lub skarbnik³³. Rada Rodziców może upoważnić dyrektora żłobka/osobę kierująca klubem dziecięcym do dysponowania funduszem rady zgodnie z ustalonym regulaminem i preliminarzem wydatków. Na członkach rady spoczywa obowiązek poinformowania rodziców o wydatkowaniu środków z funduszu rady (może to mieć miejsce podczas zebrań z rodzicami lub poprzez przekazanie odpowiedniego protokołu listą mailingową do rodziców, zamieszczenie sprawozdania na stronie internetowej placówki lub specjalnej stronie rady rodziców).

Rodzice nie tylko w placówkach opiekuńczych, ale również w przedszkolach i szkołach zazwyczaj niechętnie angażują się w działalność rady – może wynikać to z mylnego przekonania o dużej ilości obowiązków jakie mogą mieć członkowie rady, niechęci przed przyjęciem odpowiedzialności, brakiem czasu lub niskim zainteresowaniem działalnością na rzecz środowiska lokalnego. Warto podczas zebrań z rodzicami szczegółowo przedstawić zasady funkcjonowania rady rodziców i informować rodziców o całym katalogu tematów, które mogą być przedmiotem współpracy pomiędzy żłobkiem/klubem dziecięcym a rodzicami. Kwestie, które mogą stać się tematem konsultacji z radą rodziców:

- organizacja zajęć dodatkowych w placówce
- z rodzicami skonsultować można jaki typ zajęć mógłby zostać wprowadzony, z jakimi

33 Przykładowy zakres zadań skarbnika (lub innej osoby wskazanej w regulaminie rady rodziców jako osoba odpowiedzialna za prowadzenie finansów) – cytata za Regulaminem Rady Rodziców Żłobka Miejskiego Kubuś Puchatek – informacje pochodzą za strony internetowej - http://www.zlobekswinoujscie.pl/pliki/rada_rodzicow_regulamin.pdf:

- organizowanie wpływów finansowych,
- czuwanie nad pełną i rytmiczną realizacją planowanych dochodów oraz nad prawidłowym, celowym, gospodarnym,
- oszczędnym oraz zgodnym z przeznaczeniem i obowiązującymi przepisami dokonywaniem wydatków,
- opracowanie, w porozumieniu z członkami RR projektów planów finansowych i czuwanie nad prawidłową realizacją,
- czuwanie nad prawidłowością i rzetelnością dokumentacji księgowej,
- sprawdzanie na bieżąco dowodów rachunkowo-kasowych i zatwierdzanie ich do wypłaty, udzielanie pomocy radom, oddziałowym oraz komisjom problemowym w sprawach finansowo-gospodarczych,
- organizowanie rachunkowości i czuwanie nad należyтым i bieżącym prowadzeniem ewidencji księgowej,
- składanie sprawozdań z działalności finansowo-gospodarczej oraz z wykonania planów finansowych.

wykonawcami można nawiązać współpracę, jak rozplanować harmonogram takich zajęć, wysokość opłat za dodatkowe zajęcia;

- zakup zabawek i wyposażenia sal zabaw w placówce – typ zabawek, konkretni producenci rekomendowani przez rodziców, organizacja w żłobku/klubie kącików tematycznych;
- zakup i organizacja wyposażenia placu zabaw – zakup urządzeń, organizacja zabaw na świeżym powietrzu;
- dodatkowe świadczenia organizowane przez placówkę bądź organizowane przez radę – oferta dodatkowych ubezpieczeń, udział w programach profilaktycznych, organizacja badań profilaktycznych (np. przesiewowe badania okulistyczne, laryngologiczne, kontrole stomatologiczne), organizacja fotografa;
- jadłospis obowiązujący w placówce – wspólna analiza produktów podawanych dzieciom (we współpracy z dietetykiem), ustalenia dotyczące możliwości przynoszenia do placówki słodyczy (np. z okazji urodzin, mikołajek itp.), pory posiłków;
- organizacja w placówce dyżurów – konsultacje rodziców i władz placówki dotyczące dni zamknięcia, dyżurów lub dni, w których godziny funkcjonowania placówki są ograniczone, zakres ograniczeń godzinowych;
- organizacja dodatkowych zajęć dla rodziców – szkolenia, warsztaty, spotkania ze specjalistami;
- organizacja pikników, eventów, wspólnych zajęć dla dzieci i rodziców.

Działalność rady rodziców w instytucjach opieki nad dziećmi do lat trzech jest obszarem nowym zarówno dla rodziców, jak i organizatorów opieki, warto jednak podkreślać możliwości jakie pojawiają się przed obiema stronami oraz korzyści, jakie z zaangażowania rodziców odniosą dzieci. Każdemu rodzicowi zależy na powierzeniu opieki nad dzieckiem placówce bezpiecznej, dynamicznej i odpowiedzialnej – dzięki zaangażowaniu rodziców w organizację tego miejsca placówka może coraz lepiej spełniać swoje zadania i rozwijać się zgodnie z realnymi oczekiwaniami rodziców.

5.

Wytyczne w zakresie żywienia dzieci do lat 3

Kinga Sarad-Dec

Od momentu urodzenia (a właściwie należałoby rzec od momentu poczęcia) sposób żywienia oraz jakość spożywanych produktów ma decydujący wpływ na nasze zdrowie i rozwój. Dzieci uczęszczające do instytucji opiekuńczych tj. żłobków i klubów dziecięcych, znajdują się pod szczególnym nadzorem żywieniowym – spędzając w żłobku często wiele godzin to właśnie tutaj dzieci spożywają większość swoich codziennych posiłków, tworzą nawyki związane z jedzeniem, kształtują swoje preferencje smakowe. Zachowania i nawyki żywieniowe dzieci kształtują się głównie poprzez obserwowane wzory sposobu żywienia w rodzinie jak również w środowisku w jakim przebywają.

Stąd właściwa jakość żywienia w placówkach opiekuńczych jest regulowana nie tylko wewnętrznymi przepisami placówki, ale podlega również regulacjom prawnym. Zgodnie z **art. 22**, znowelizowanej u.o.d., obowiązującej od 01.01.2018 r., na organizatorach żywienia zbiorowego w żłobkach spoczywa odpowiedzialność za zapewnienie dzieciom pełnowartościowych posiłków.

Podstawowe przepisy prawne dotyczące organizacji żłobków i żywienia w placówkach to:

1. Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3.
2. Ustawa z dnia 7 lipca 2017 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z systemami wsparcia rodzin.
3. Art. 63. pkt. 1 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia³⁴. (Przed rozpoczęciem działalności gastronomicznej należy złożyć wniosek do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego, celem uzyskania zatwierdzenia lub warunkowego zatwierdzenia, a w przypadkach określonych w ust. 2, po uzyskaniu wpisu do rejestru zakładów).
4. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 lipca 2014 r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzony żłobek lub klub dziecięcy.
5. Rozporządzenie (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 852/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 roku w sprawie higieny środków spożywczych³⁵. Wymagania higieniczne i zdrowotne dotyczące działalności gastronomicznej (w tym cateringowej).
6. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia

³⁴ Dz.U. z 2020, poz. 2021.

³⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32004R0852>, dostęp z dnia 20 sierpnia 2021 r.

25.10.2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności³⁶ - oznakowanie alergenów w jadłospisie.

Ustawa o opiece nad dzieckiem do lat 3 w **art. 22** wskazuje, że:

Żłobek i klub dziecięcy zapewniają przebywającym w nim dzieciom wyżywienie zgodne z wymaganiami dla danej grupy wiekowej wynikającymi z aktualnych norm żywienia dla populacji polskiej, opracowywanych przez Instytut Żywności i Żywienia im. prof. dra med. Aleksandra Szczygła w Warszawie.

Wymagania żywieniowe właściwe dla grupy wiekowej dzieci w wieku żłobkowym (tj. 1-3 r. ż.) szczegółowo określone są w publikacji pt. „Normy żywienia dla populacji Polski i ich zastosowanie pod redakcją Mirosława Jarosza, Ewy Rychlik, Katarzyny Stoś, Jadwigi Charzewskiej. Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny, 2020.

Odpowiedzialność za bezpieczeństwo żywienia, w tym również za wydawanie posiłków dostarczanych przez firmę cateringową ponosi dyrektor placówki. W instytucjach opieki nad dzieckiem do lat 3 możliwe są dwie formy zapewnienia dzieciom wyżywienia:

1. kuchnia własna przygotowująca posiłki na miejscu,
2. firma cateringowa dostarczająca gotowe, zbilansowane posiłki.

W większości placówek publicznych żywienie dzieci realizowane jest w sposób tradycyjny tzn. posiłki przygotowane są na miejscu przed osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje i wydawane tuż po przygotowaniu. W kuchniach żłobkowych na każdym z etapów produkcji muszą być przestrzegane odpowiednie procedury technologiczne (między innymi związane z utrzymaniem odpowiedniej temperatury i czasu przechowywania gotowych posiłków). Wydanie posiłków ciepłych powinno rozpocząć się nie później niż 15 minut od zakończenia obróbki cieplnej. Żywność, która nie została spożyta w ciągu 12 godzin od przygotowania musi zostać zutylicyzowana.

W systemie cateringowym posiłki produkowane są poza żłobkiem i dostarczane przez firmę bezpośrednio do placówki. Przy wyborze dostawcy należy brać pod uwagę:

- jakość dostarczanych produktów (w tym nie tylko walory smakowe, ale również walory estetyczne),
- doświadczenie przedsiębiorstwa na rynku żywienia dzieci,
- wyposażenie hal produkcyjnych,
- spełnienie przez przedsiębiorstwo kryteriów w zakresie wymogów sanitarno - higienicznych,

36 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32011R1169>, dostęp z dnia 20 sierpnia 2021 r.

- wdrożenie zasad GMP i GHP oraz systemu HACCP,
- jadłospisy – ich różnorodność, atrakcyjność dla dzieci, zgodność z sezonowością produktów na rynku,
- system kontroli jakości,
- kwalifikacje personelu zatrudnionego w przedsiębiorstwie (szczególnie istotna jest możliwość bezpośredniego
- codziennego kontaktu z dietetykiem),
- dokumentację,
- możliwości logistyczne w zakresie czasowości dostarczania posiłków,
- zasady przygotowania diet specjalnych,
- cenę posiłków oraz koszty dowozu.

Niezależnie od tego, którą formę przygotowania żywienia realizuje placówka za bezpieczeństwo żywienia odpowiedzialny jest bezpośrednio dyrektor placówki.

Na szczególną uwagę zasługuje organizacja posiłków dla dzieci o specjalnych wymaganiach żywieniowych. Z uwagi na stan zdrowia lub decyzję rodzica, dziecko przebywające w żłobku/klubie dziecięcym może być na specjalnej diecie (eliminacyjnej, o obniżonej zawartości poszczególnych typów produktów). Nie w każdej placówce istnieje możliwość zorganizowania tego typu żywienia, nie ma również prawnego obowiązku organizowania specjalnego żywienia w instytucjach opieki nad dzieckiem – należy jednak w tym przypadku umożliwić rodzicom dostarczanie własnych produktów oraz zapewnić właściwe, higieniczne warunki ich przechowywania i podania. Wiele placówek zastrzega w dokumentach organizacyjnych, że diety eliminacyjne realizowane są wyłącznie w oparciu o zaświadczenie lekarza specjalisty nie podejmując się realizacji żywienia na podstawie zaleceń rodzica – firmy cateringowe w wielu przypadkach (szczególnie te działające w dużych miastach) podejmują się realizacji każdej, nawet najbardziej wymagającej diety.

Organizacja posiłków

Za podstawową zasadę w żywieniu małych dzieci przyjąć można regularność spożywania posiłków. Według aktualnych wytycznych dotyczących żywienia dzieci zaleca się 4-5 posiłków do spożycia w ciągu dnia: 3 posiłki główne tj. śniadanie, obiad, kolacja oraz 1-2 mniejsze (drugie śniadanie i/lub podwieczorek). Przerwa pomiędzy posiłkami powinna wynosić około 3 godzin³⁷.

Harmonogram żywienia dzieci w placówce opieki jest sprawą indywidualną placów-

37 Żywnienie dzieci w żłobkach - zachowania i nawyki żywieniowe; według aktualnych norm żywienia dla populacji Polski z 2017 r. Instytutu Żywności i Żywienia w Warszawie, (red.) dr hab. prof. nadzw. SGGW Jadwiga Hamułka. Stowarzyszenie „Zdrowe Pokolenia”, Warszawa 2018 – publikacja dostępna na stronach: <https://gis.gov.pl/wp-content/uploads/2018/05/%C5%BBywienie-dzieci-w-%C5%BC%C5%82obkach-poradnik.pdf>.

ki, która powinna być uregulowana w regulaminie organizacyjnym. W zależności od czasu przebywania dziecka w żłobku/ klubie dziecięcym dzienny rozkład posiłków może różnić się pomiędzy placówkami, istotne jest jednak aby liczbę podawanych posiłków skorelować z posiłkami podawanymi dzieciom w domach. Najczęstsza praktyka w żłobkach jest organizacja 3-4 posiłków, które zaspokajając powinny około 70-75% dziennego zapotrzebowania energetycznego dziecka (pozostałe 25-30% stanowią posiłki spożywane w domu).

Dzienny czas pobytu dziecka w żłobku to w założeniu czas do 10 godzin³⁸. Przyjąć zatem można, że racjonalne rozłożenie podawania posiłków to:

- 8.00 – 8.30 – pierwsze śniadanie,
- 10.00 – przekąska lub drugie śniadanie,
- 12.00 – 13.00 – posiłek obiadowy
- 15.00 – 16.30 – podwieczorek

W klubie dziecięcym zapewnia się opiekę nad dzieckiem w wymiarze do 5 godzin dziennie (**art. 12** ust. 4 ustawy) zatem liczba posiłków często ogranicza się do dwóch – drugiego śniadania oraz obiadu (zazwyczaj składającego się z dwóch dań, chociaż nie jest to obligatoryjne).

Możliwa jest również inna organizacja żywienia (co wynikać może z krótszego czasu przebywania dzieci w placówce, możliwości organizacyjnych kuchni, wytycznych firm cateringowych odnoszących się do przywozu posiłków) – istotne jest, aby organizacja żywienia uwzględniała odpowiedni odstęp pomiędzy posiłkami i była zaakceptowana przez rodziców i opiekunów. W licznych placówkach żłobkowych funkcjonuje podział na 5 posiłków spowodowany rozdzieleniem obiadu na dwa oddzielne posiłki tzn. dzieci około godziny 11.30-12.00 spożywają drugie danie obiadowe, zupa zaś podawana jest po drzemce około godziny 14.30-15.00. Rozdzielenie obiadu na dwa posiłki uwzględnia możliwości dzieci oraz pozytywnie wpływa na sen podczas leżakowania. Planując godziny posiłków należy uwzględnić również charakter zajęć realizowanych bezpośrednio po posiłku np. zajęcia sportowe, czy taneczne, które nie powinny odbywać się bezpośrednio po spożyciu posiłku. Natomiast, po spacerze dzieci chętniej zjadają posiłek.

W **art. 24** ustawy znajdujemy następujący zapis:

1. Lokal, w którym tworzony i prowadzony jest żłobek lub klub dziecięcy, posiada co najmniej jedno pomieszczenie.
2. W żłobku i klubie dziecięcym zapewnia się dzieciom możliwość higienicznego spożycia posiłków.
3. W żłobku i klubie dziecięcym zapewnia się miejsce na odpoczynek dla dzieci.

38 Art. 12 ust. 2. u.o.d. - W żłobku zapewnia się opiekę nad dzieckiem w wymiarze do 10 godzin dziennie względem każdego dziecka oraz pkt. 3. W szczególnie uzasadnionych przypadkach wymiar opieki w żłobku może być, na wniosek rodzica dziecka, wydłużony, za dodatkową opłatą.

Zarówno żłobek, jak i klub dziecięcy powinien zatem zapewnić dzieciom odpowiednie miejsce do spożycia posiłku – przepisy wskazują, że posiłek nie musi być podawany w oddzielnym pomieszczeniu – stołówce ale może być realizowany na głównej sali, w której dzieci spędzają czas. Istotne z punktu widzenia psycho-pedagogicznego jest zadbanie o właściwą organizację miejsca, gdzie dzieciom podawane są posiłki – odpowiednie stoliki i krzeselka, krzeselka do karmienia dzieci młodszych (łatwo zmywalne i bezpieczne), miejsce na środki czystości, pojemniki na śliniaki. Utrwalać warto również u dzieci nawyki związane z podawaniem posiłku – np. rozkładanie podkładek, zakładanie śliniaków i fartuszków, umieszczenie w zasięgu ręki chusteczek oraz obowiązkowe mycie rąk zarówno przed, jak i po zakończonym posiłku.

Dieta 4U

Zalecenia odnoszące się do zasad żywienia dzieci wskazują na cztery podstawowe cechy dziecięcej diety tzw. 4U dieta powinna być zatem:

- urozmaicona różnorodność w zakresie spożywanych produktów, konieczność włączania do diety produktów z różnych kategorii węglowodanów, białek, tłuszczu, soli mineralnych, witamin,
- uregulowana stałość w zakresie pory spożywania posiłków, ich częstotliwości oraz stałość nawyków związanych z jedzeniem sprzyja właściwemu trawieniu i przyswajaniu posiłku,
- umiarkowane dostosowanie wielkości posiłków, konsystencji i temperatury do możliwości i potrzeb dziecka wynikających z wieku,
- unikająca eliminacja nadmiaru cukru, soli, substancji dodatkowych, rezygnacja z napojów słodzonych oraz słodczy.

Zalecenia dotyczące karmienia dziecka w wieku żłobkowym³⁹:

- podawanie posiłków odpowiednich do wieku,
- utrzymane 3-4 godzinnych przerw pomiędzy posiłkami,
- pora karmienia powinna odpowiadać rytmowi dnia i być możliwie stała,
- nie należy podawać dziecku przekąsek, słodkich napojów pomiędzy posiłkami,
- ograniczenia w czasie trwania posiłku (maksymalnie 30 minut),
- zachęcanie do samodzielnego jedzenia,
- akceptowanie zachowań właściwych dla wieku dziecka/ jedzenie rączkami, dotykanie jedzenia, brudzenie się,

39 A. Riahi (red.), Poradnik żywienia dziecka w wieku od 1 do 3 roku życia, Praktyczne zastosowanie Norm Żywienia opracowanych przez Grupę Ekspertów w 2012, Instytut Matki i Dziecka Zakład Żywienia.

- systematyczne wprowadzanie do diety nowych produktów,
- nie należy podczas jedzenia zabawiać dziecka, rozpraszać go dodatkowymi aktywnościami tj. telefon, książeczka, śpiew.

Poradnik żywienia dziecka w wieku od 1 do 3 roku życia wskazuje na najczęściej popełniane błędy

- żywieniu dzieci w wieku żłobkowym⁴⁰:
- zbyt duża lub zbyt mała liczba posiłków w ciągu dnia,
- podawanie dziecku przekąsek pomiędzy posiłkami,
- realizację zajęć ruchowych bezpośrednio po spożytym posiłku,
- jedzenie przez dziecko obfitych śniadań w domu,
- karmienie dziecka butelką ze smoczką po ukończeniu 18 miesiąca życia,
- nadmierne rozdrabnianie potraw (blendowanie, miksowanie),
- mało urozmaicona dieta,
- niedostosowanie wielkości porcji do możliwości i/lub obiektywnych potrzeb dziecka,
- zbyt duża ilość cukru i soli w diecie dziecka,
- zastępowanie wody sokami, napojami zbyt rzadkie przepajanie dzieci w ciągu dnia,
- rozpraszenie uwagi dziecka podczas posiłku – np. czytanie książeczki, bajka.

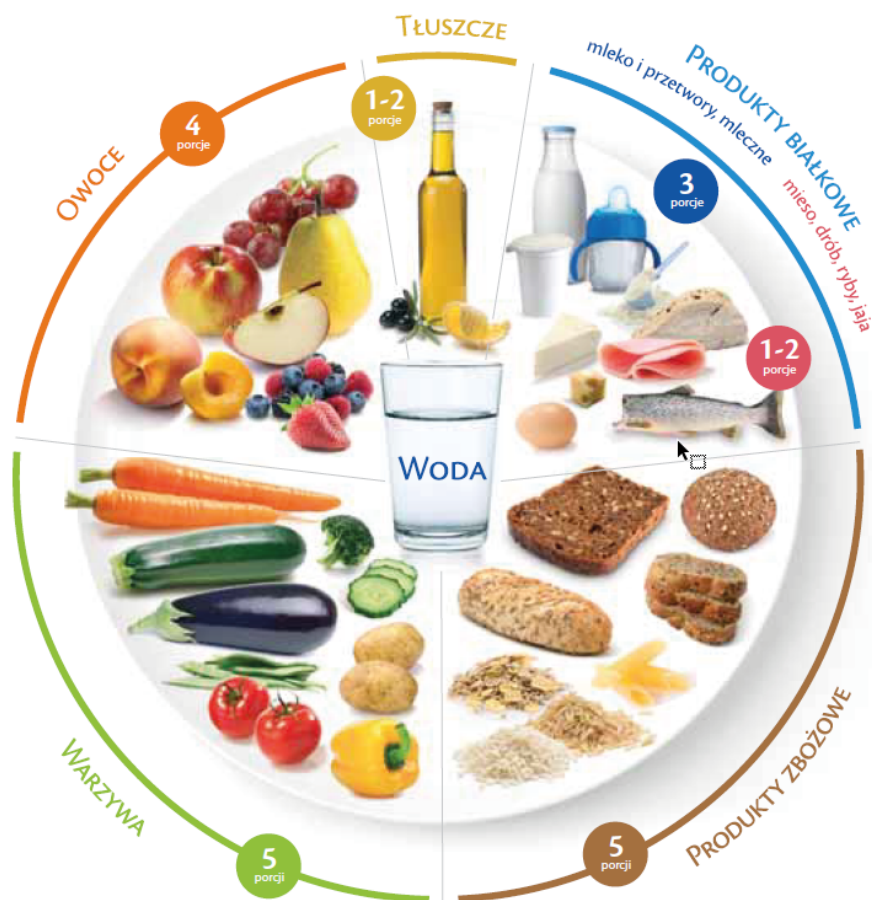
Talerzyk żywieniowy

Wszystkim znana „Piramida Zdrowego Żywienia i Aktywności Fizycznej” stanowi obrazowe przedstawienie reguł zdrowego żywienia i jest wskazówką do komponowania posiłków. Graficznym odpowiednikiem Piramidy Zdrowego Żywienia skierowanym do dzieci jest Modelowy talerzyk żywieniowy opracowany przez Instytut Matki i Dziecka dla dzieci w wieku 1-3 lata. Obrazuje on udział poszczególnych produktów określony w ilościach porcji w jadłospisie dziecka i zgodny jest z obowiązującymi normami i wytycznymi w szczególności uwzględnia zasady:

- u dzieci zapotrzebowanie na białko przyjęte w planowanym żywieniu nie powinno być niższe niż 1 g na 1 kg masy ciała dziecka i nie wyższe niż 15% energii z białka w całodziennej zalecanej puli energetycznej (1000 kcal/dobę),
- tłuszcze powinny dostarczać 35-40% całkowitej energii tak, aby pokrywać wydatek energetyczny dziecka, w tym na potrzeby wzrostu. Bardzo ważna jest podaż odpowiedniej jakości tłuszczu, zwłaszcza długołańcuchowych wielonienasyconych kwasów tłuszczowych (LC-PUFA),
- udział energii z węglowodanów w ogólnej puli energetycznej powinien wynosić 40-45% w I półroczu życia, 45-55% w II półroczu życia i 45-65% u małych dzieci. Należy limitować cukry dodane tj. sacharozę i inne cukry proste (poniżej 10% energii),

40 Jw.

- w żywieniu dzieci powinny być preferowane te produkty, które są źródłem węglowodanów złożonych,
- zapotrzebowanie dziecka w wieku 1–3 lat na wapń wynosi 500–700 mg/dobę (EAR/RDA), na witaminę D – 10–15 µg/dobę (400–600 j.m. – normy żywienia/standardy medyczne)⁴¹.

Źródło ilustracji: <http://www.imid.med.pl/images/do-pobrania/poradnik.pdf>

Warto również wskazać na produkty, które są zakazane w żywieniu dzieci w instytucjach tj. żłobki i kluby dziecięce – według ekspertów Instytutu Żywności i Żywienia w Warszawie⁴² zakazanymi produktami są: grzyby w każdej postaci (także pieczarki,

41 Cyt. za Żywienie dzieci w żłobkach - zachowania i nawyki żywieniowe; według aktualnych norm żywienia dla populacji Polski z 2017 r. Instytutu Żywności i Żywienia w Warszawie, (red.) dr hab. prof. nadzw. SGGW Jadwiga Hamułka. Stowarzyszenie „Zdrowe Pokolenia”, Warszawa 2018, s. 34 – publikacja dostępna na stronach: <https://gis.gov.pl/wpcontent/uploads/2018/05/%C5%BC-Bywienie--dzieci-w-%C5%BC%C5%82obkach-poradnik.pdf>

42 Żywienie dzieci w żłobkach, Praktyczne wprowadzenie aktualnych norm i zaleceń. Według aktu-

boczniki), dania z surowego mięsa i surowych ryb (tatar, sushi), gotowe mięso mielone, podroby, przetwory warzywne na bazie octu (ogórki konserwowe, pikle itp.), musli, płatki śniadaniowe z dodatkiem cukru, słodzone kaszki błyskawiczne, przyprawy na bazie soli lub glutaminianu sodu, kostki bulionowe itp., frytki mrożone, herbaty owocowe sztucznie aromatyzowane, gotowe kolorowe, gazowane i słodzone napoje, olej kokosowy, smalec, sery topione, sery pleśniowe, chipsy, wyroby cukiernicze gotowe (np. paczki, drożdżówki). Zatem sześć podstawowych grup żywieniowych uwzględnianych przy tworzeniu jadłospisów to:

- Produkty zbożowe i ziemniaki (produkty węglowodanowe),
- Warzywa i owoce, – mleko i jego przetwory (produkty białkowe),
- Mięso czerwone, drób, wędliny, ryby i jaja (produkty białkowe),
- Tłuszcze,
- Cukier i słodycze (niezalecane w żywieniu żłobkowym).

„Planowanie jadłospisów dekadowych powinno uwzględniać podział produktów spożywczych na 5 podstawowych grup i zapewnić ich różnorodność w obrębie każdej grupy. Każda grupa produktów dostarcza innych składników odżywczych i dopiero ich połączenie w odpowiednich proporcjach zapewnia właściwe zbilansowanie diety. Nie można określić, która grupa jest najważniejsza, bo wszystkie są tak samo istotne i niezbędne w prawidłowo zaplanowanym modelu żywienia. Modelowa racja pokarmowa uwzględnia też 6. grupę – cukier i słodycze, jednak nie należy jej traktować jako niezbędnej w prawidłowym żywieniu, a jedynie jako pomocną w planowaniu niektórych posiłków, np. słodkiego podwieczorku lub dań na bazie owoców...”⁴³.

Edukacja w zakresie żywienia

Istotnym aspektem w organizacji pracy żłobka jest prowadzenie szeroko pojmowanej profilaktyki zdrowego żywienia. Działania w tym obszarze skierowane powinny być:

- do dzieci pozostających pod opieką placówki,
- do opiekunów i personelu pomocniczego,
- do rodziców.

Przykłady działań profilaktycznych skierowanych do dzieci: dbałość o estetykę podawanych posiłków, zachęcania do próbowania nowych produktów, literatura dziecięca poświęcona jedzeniu, zakup do placówki zabawek promujących żywienie (plastikowe lub drewniane warzywa, owoce, puzzle i książeczki tematyczne), zajęcia praktyczne, pod-

alnych norm żywienia dla populacji Polski z 2017 r. Instytutu Żywności i Żywienia w Warszawie ss. 52-55.

43 Cyt. za Żywienie dzieci w żłobkach - zachowania i nawyki żywieniowe, s. 44.

czas których dzieci mogłyby przygotować proste przekąski, rozmowy dotyczące zdrowych nawyków podczas jedzenia, promowanie picia wody niegazowanej.

Przykłady działań profilaktycznych skierowanych **do opiekunów**: szkolenia dla kadry placówki, spotkania z dietetykiem i osobami przygotowującymi posiłki, dostarczanie całej kadrze aktualnych jadłospisów wykazu alergenów zawartych w posiłkach, zakup fachowej literatury, dostęp do publikacji dotyczących żywienia dzieci w wieku młodszym, ustalenie czytelnych zasad odnoszących się do sytuacji jedzenia.

Przykłady działań profilaktycznych skierowanych **do rodziców**: warsztaty profilaktyczne prowadzone przez dietetyka lub pediatrę, organizacja eventów, podczas których rodzice wspólnie z dziećmi przygotowują wybrane posiłki, „dziecięca książka kulinarna” w postaci przekazywania propozycji posiłków do przygotowania z dziećmi w domu, zadbanie aby każdy rodzic miał dostęp do aktualnie obowiązującego w placówce jadłospisu (wraz ze wskazaniem możliwych alergenów występujących w posiłkach), pomoc w organizacji specjalnej diety dla dzieci posiadających do tego wskazania, dbałość o to, aby w żłobku/klubie dziecięcym dzieci nie otrzymywały słodczych w ramach prezentów, codzienne przekazywanie rodzicom szczegółowych informacji dotyczących spożytych przez dziecko posiłków.

W domu rodzic, w placówce zaś opiekun decyduje, co dziecko zje, kiedy i w jaki sposób jedzenie to będzie podane - dziecko zaś decyduje, czy posiłek zje i w jakich ilościach go zje. W edukacji rodziców dzieci i opiekunów w żłobku szczególną uwagę zwrócić należy na umiejętność rozpoznawania objawów głodu i sytości u dziecka, które to umiejętności pozwalają dziecku na kształtowanie samoregulacji. W publikacji „Żywienie dzieci w żłobkach - zachowania i nawyki żywieniowe” znajdujemy wskazania dotyczące możliwości regulacji ilości podawanych dziecku porcji posiłku:

- sygnały świadczące o głodzie to: płacz, pobudzone ruchy kończyn górnych i dolnych na widok pokarmu, otwieranie ust i podążanie głową w stronę łyżki. Oznakami chęci spożycia posiłku przez dziecko są: uśmiechanie się, gaworzenie, wpatrywanie się w opiekuna, wskazywanie palcem na pokarm podczas karmienia,
- sygnały świadczące o sytości dziecka to: zasypianie, grymaszenie podczas jedzenia, zwolnienie tempa przyjmowania pokarmu, zaprzestanie ssania, wypluwanie lub odstawianie wzięcia smoczka lub przyjęcia pokarmu z łyżeczki, odpychanie łyżeczki, zaciskanie ust przy zbliżaniu łyżeczki⁴⁴.

Podstawowymi celami edukacji żywieniowej w żłobkach i klubach dziecięcych pomocnymi do wdrożenia zasad dotyczących prawidłowego żywienia małych dzieci są zatem przekazywanie rodzicom/ opiekunom aktualnej wiedzy na temat faktu, że stan zdrowia dziecka zależy od jego prawidłowego żywienia oraz od jego aktywności fizycznej, jak również kształtowanie prawidłowych zachowań żywieniowych dziecka i jego rodziców.

44 Żywienie dzieci w żłobkach - zachowania i nawyki żywieniowe...

Rozdział III

Rejestracja żłobków i klubów dziecięcych

1.

Prowadzenie rejestru, wnioski o wpis do rejestru, postępowanie rejestrowe, wykreślenie z rejestru, ponowny wpis

Ewa Noga

Podmioty prowadzące żłobek i klub dziecięcy zobligowane są do uzyskania wpisu placówki do rejestru żłobków i klubów dziecięcych prowadzonych przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta właściwego ze względu na miejsce prowadzenia żłobka co jest konieczne po to, aby rodzice mogli znaleźć żłobek, by mieli gwarancję, że placówki poddawane są nadzorowi, że funkcjonowanie żłobka jest monitorowane, a standardy opieki w żłobku są na najwyższym poziomie.

Co gwarantuje nam wpis do rejestru?

- wiarygodność,
- nadzór,
- dostępność, oraz standardy opieki.

Prowadzenie żłobka lub klubu dziecięcego jest działalnością regulowaną w rozumieniu u.p.p. i wymaga wpisu do rejestru żłobków i klubów dziecięcych, zwanego dalej „rejestrem”.

1. Rejestr jest jawny i podlega publikacji w Biuletynie Informacji Publicznej gminy prowadzącej rejestr. Pozwala to stworzyć rejestr centralny żłobków/klubów dziecięcych oraz wykaz dziennych opiekunów na poziomie ministra ds. rodziny.
2. Rejestr zawiera:
 - a. nazwę lub imię i nazwisko oraz siedzibę lub adres podmiotu prowadzącego żłobek lub klub dziecięcy,
 - b. numer NIP i REGON podmiotu prowadzącego żłobek lub klub dziecięcy,
 - c. miejsce prowadzenia żłobka lub klubu dziecięcego.

Wnioski, o których mowa w **art. 28** ust. 1, **art. 32** pkt 1 i **art. 35** ust. 1 pkt 1, oraz dokumenty, o których mowa w **art. 25** ust. 2 i 2a, są składane wyłącznie drogą elektroniczną za pomocą systemu teleinformatycznego. Wnioski składane są zgodnie z wzorami określonymi przez ministra właściwego do spraw rodziny zamieszczonymi w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w **art. 62a**.

Aplikacja „Rejestr żłobków” jest przeznaczona dla urzędów administracji publicznej w zakresie obsługi zadań określonych u.o.d. Główną funkcją aplikacji jest wspieranie ww. instytucji w: 1) prowadzeniu rejestru żłobków/klubów dziecięcych, 2) prowadzeniu reje-

stru dziennych opiekunów. Aplikacja „Rejestr żłobków” wykorzystuje jedną bazę danych, wspólną dla wszystkich jednostek, korzystających z aplikacji, jednak każda z jednostek ma dostęp jedynie do swoich danych.

Od dnia 1 stycznia 2018 r. wszystkie wnioski i formularze dotyczące żłobków oraz klubów dziecięcych tj.: o wpis, zmianę wpisu lub wykreślenie z Rejestru żłobków i klubów dziecięcych muszą być **składane wyłącznie drogą elektroniczną**, za pośrednictwem Portalu Informacyjno – Usługowego Emp@tia przygotowanego i prowadzonego przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Za pośrednictwem Emp@tii złożymy wniosek o rejestrację żłobka, klubu dziecięcego czy usług dziennego opiekuna bez wychodzenia z domu.

Rejestracja oraz wszelkie zmiany w rejestrze dokonywane są poprzez portal Emp@tia znajdującego się pod adresem <https://wnioski.mpips.gov.pl/>.

Na stronie <https://www.gov.pl> znajduje się **Instrukcja rejestracji wniosku o wpis do rejestru żłobków i klubów dziecięcych lub wykazu dziennych opiekunów na PIU Emp@tia**.

Warto mieć na uwadze, że prawidłowe złożenie dokumentu drogą elektroniczną zawsze powinno zostać potwierdzone przez zwrotny dokument, czyli Urzędowe Poświadczenie Odbioru.

Urzędowe Poświadczenie Odbioru dokumentu elektronicznego, czyli w skrócie UPO, jest dokumentem potwierdzającym prawidłowe złożenie dokumentu urzędowego. Stanowi tym samym potwierdzenie faktu, że złożona przez nas dokumentacja została odebrana i zweryfikowana przez organy administracji publicznej.

W przypadku poszczególnych druków urzędowych prawidłowa wysyłka i potwierdzenie odbioru dokumentu może być przekazane za pomocą **Urzędowego Poświadczenia Przedłożenia (UPP)** i **Urzędowego Poświadczenia Doręczenia (UPD)** oraz wspomnianego już **Urzędowego Poświadczenia Odbioru (UPO)**. Wszystkie te typy potwierdzenia złożenia dokumentów możemy spotkać, korzystając z Elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej, czyli ePUAP.

Na Urzędowym poświadczeniu odbioru muszą znaleźć się dane elektroniczne identyczne, jak w dokumencie elektronicznym doręczonym do danego urzędu. By UPO było ważne, musi znaleźć się na nim pełna nazwa podmiotu publicznego, któremu doręczono dokument, data i godzina wprowadzenia dokumentu do systemu teleinformatycznego oraz data i godzina wygenerowania Urzędowego Poświadczenia Odbioru.

Etapy rejestracji żłobka, klubu dziecięcego

1. PRZYGOTOWANIE DOKUMENTÓW:
 - a. sprawdzenie Uchwały Rady Gminy/Miasta o wysokości opłaty za wpis do rejestru (np. Lublin – 1000 zł., Łęczna – 100 zł., Świdnik – 100 zł., Lubartów – 20 zł.) oraz danych do wpłaty (nr konta, opis, termin) – dokonanie opłaty (do wglądu dowód potwierdzający dokonanie opłaty),
 - b. wyciąg z rejestru publicznego potwierdzający status podmiotu (KRS, CEIDG)

- lub inny rejestr potwierdzający status prawny instytucji/osoby składającej wniosek),
- c. dokument stwierdzający tytuł prawny do lokalu, w którym ma być prowadzona opieka (umowa najmu, dowód własności),
 - d. decyzja Komendanta Państwowej Straży Pożarnej (skan dokumentu) potwierdzającej spełnienie wymagań przeciwpożarowych,
 - e. decyzja Powiatowego Inspektora Sanitarnego (skan dokumentu) w przypadku żłobka, a w przypadku klubu dziecięcego - skan opinii wójta/burmistrza/prezydenta miasta potwierdzającej spełnienie wymagań sanitarno-lokalowych,
 - f. dowód dokonania opłaty o wpis do rejestru, o której mowa w **art. 33**.

2. REJESTRACJA:

- a. termin rejestracji może być współzależny z terminem składania wniosków do Gminy o dofinansowanie miejsc opieki w kolejnym roku działalności (o dofinansowanie można również ubiegać się w trakcie roku)

Wpis do rejestru - ścieżka dostępu: Portal emp@tia (dla przedsiębiorców Opieka nad dzieckiem do lat 3 – rejestr żłobków) - druk RKZ – 1 Wniosek o wpis do rejestru żłobków i klubów dziecięcych lub wykazu dziennych opiekunów.

Aby zarejestrować wniosek należy zalogować się do modułu e-Wnioski portalu Emp@tia, znajdującego się pod adresem <https://wnioski.mpips.gov.pl/>. Po zalogowaniu skorzystać z menu, znajdującego się po lewej stronie okna i wybrać przycisk Załatw sprawę.

Następnie w widoku wyboru grupy (Wybierz grupę, w ramach której chcesz załatwić sprawę) - wybrać przycisk **Dla przedsiębiorców**.

W widoku wyboru obszaru (Wybierz obszar, w ramach którego chcesz załatwić sprawę) należy wskazać **Opieka nad dzieckiem do lat 3 (Rejestr Żłobków)**.

Spowoduje to wyświetlenie widoku z listą formularzy, na której należy wskazać wniosek: RKZ-1: **Wniosek o wpis do rejestru żłobków i klubów dziecięcych lub wykazu dziennych opiekunów** i wybrać przycisk **Utwórz wniosek**.

W module e-Wnioski:

- wybierz opcję Dokumenty, Nowy dokument, Opieka nad dzieckiem w wieku do lat 3
- wybierz wniosek o wpis do rejestru żłobków i klubów dziecięcych druk RKZ – 1
- wybierz gminę do której składasz wniosek (do wybranej gminy możesz wysłać wniosek tylko w zakresie tych instytucji (żłobków, klubów dziecięcych, dziennych opiekunów), które będą znajdowały się na terenie tej gminy. Jeżeli chcesz wpisać do rejestru lub wykazu instytucje znajdujące się na terenie kilku gmin, dla każdej gminy konieczne będzie złożenie odrębnego wniosku) - system wyszuka urzędy odbierające wnioski elektroniczne w miejscowości, której nazwę wprowadzono. Z listy należy wskazać urząd, do której ma zostać skierowany wniosek i wybrać przycisk **OK**.

- wypełnij wniosek wymaganymi danymi - Jeżeli składany wniosek dotyczy pierwszej rejestrowanej instytucji prowadzonej przez podmiot (podmiot nie prowadzi instytucji wpisanej do rejestru), to wówczas należy wybrać opcję **Rejestracja pierwszej instytucji podmiotu**. Jeżeli podmiot prowadzi inną instytucję, która została wcześniej wpisana do rejestru, to wówczas należy wybrać opcję **Rejestracja kolejnej instytucji podmiotu**. Wybranie opcji umożliwi wyszukanie i wskazanie danych podmiotu z rejestru. Niezależnie od wskazanej formy opieki należy uzupełnić informacje dotyczące: wysokości opłat i ewentualnych zniżek (ważne: uwzględniając opłaty w instytucjach, które są finansowane w ramach Projektu EFS należy wpisać całą kwotę zabezpieczającą finansowanie instytucji w danym okresie funkcjonowania objętym Projektem); dostosowania lokalu do dzieci niepełnosprawnych; różnych zaświadczeń.
- podpisz wniosek kwalifikowanym podpisem elektronicznym bądź Profilem Zaufanym.

Na podstawie wpisu poprzez Portal Emp@tia wójt, burmistrz lub prezydent miasta wydaje zaświadczenie o dokonaniu wpisu podmiotu do rejestru. Zaświadczenie zawiera następujące dane:

1. nazwę organu, który dokonał wpisu do rejestru,
2. datę i numer wpisu do rejestru,
3. formę organizacyjną opieki oraz jej nazwę,
4. nazwę lub imię i nazwisko podmiotu prowadzącego żłobek lub klub dziecięcy,
5. miejsce prowadzenia żłobka lub klubu dziecięcego.

Organ prowadzący rejestr jest obowiązany dokonać wpisu podmiotu do rejestru w terminie 7 dni od dnia wpływu do tego organu wniosku o wpis wraz z dołączonymi do niego dokumentami, o których mowa w **art. 28** ust. 1 i 3.

Wójt, burmistrz lub prezydent miasta może odmówić wpisu do rejestru, w przypadku gdy: *podmiot nie spełnia warunków wymaganych do utworzenia i prowadzenia żłobka lub klubu dziecięcego oraz gdy wydano prawomocne orzeczenie zakazujące przedsiębiorcy wykonywania działalności gospodarczej objętej wpisem.*

Wpis można sprawdzić w odpowiednim urzędzie gminy lub na stronie internetowej www.zlobki.mpips.gov.pl (tam też jest mapka z zarejestrowanymi instytucjami).

3. AKTUALIZACJA:

Podmiot wpisany do rejestru jest zobowiązany do informowania organu prowadzącego rejestr o wszelkich zmianach danych wskazanych we wniosku lub dokumentach, o których mowa w **art. 28**.

Jeżeli zmieni się:

- informacja o godzinach pracy żłobka lub klubu dziecięcego,
- adres poczty elektronicznej i numer telefonu żłobka lub klubu dziecięcego,
- liczba dzieci zapisanych do żłobka lub klubu dziecięcego,
- wysokość opłat w żłobku lub klubie dziecięcym.

to należy złożyć wniosek o aktualizację danych na portalu Emp@tia. Wniosek należy złożyć w ciągu 3 dni od chwili zmian.

Jeżeli zmieni się:

- nazwa lub imię i nazwisko oraz siedziba lub adres twojej firmy,
- twój numer NIP,
- miejsce prowadzenia żłobka lub klubu dziecięcego,
- informacja o zawieszaniu prowadzenia żłobka lub klubu dziecięcego,
- liczba miejsc w żłobku lub klubie dziecięcym,
- informacja, czy żłobek lub klub dziecięcy jest dostosowany do potrzeb dzieci niepełnosprawnych lub wymagających szczególnej opieki,

to należy złożyć wniosek o zmianę wpisu w rejestrze. Wniosek składany jest za pomocą portalu Emp@tia w ciągu 14 dni od chwili zaistnienia zmian.

Jeśli weryfikacja złożonego wniosku będzie pozytywna to urząd wpisze zmiany do rejestru żłobków i klubów dziecięcych. Po wpisie zmian wyda nowe zaświadczenie o wpisie do rejestru. Usługa jest bezpłatna. Dodatkowe opłaty są ponoszone, tylko w przypadku realizacji tej usługi przez pełnomocnika.

Aktualizacja danych jest potwierdzeniem stanu faktycznego, uwiarygodnia podmiot prowadzący oraz umożliwia rzetelny dostęp do informacji.

Aktualizacja danych - ścieżka dostępu: **Portal emp@tia - (dla przedsiębiorców Opieka nad dzieckiem do lat 3 – rejestr żłobków) druk RKZ – 2** Informacja o zmianie danych w rejestrze żłobków i klubów dziecięcych lub wykazie dziennych opiekunów - aktualizacja po każdej zmianie.

4. SPRAWOZDANIE:

Sprawozdanie wypełnia się osobno, za każdą instytucję opieki wpisaną do Rejestru Żłobków na dzień 31 grudnia danego roku – druk RKZ – 4.

Sprawozdanie z działalności – ścieżka dostępu: **portal emp@tia (dla przedsiębiorców Opieka nad dzieckiem do lat 3 – rejestr żłobków) - druk RKZ – 4** – Sprawozdanie z działalności żłobków, klubów dziecięcych i dziennych opiekunów – RZ – 4.

Podmiot może dokonać korekty sprawozdania poprzez ponowne złożenie sprawozdania RKZ-4 poprzez portal PIU Emp@tia. Gmina natomiast bezpośrednio w Rejestrze Żłobków, zakładka poczta Emp@tia, wczytuje przesłaną poprawioną wersję sprawozdania, natomiast sprawozdanie błędne usuwa z Rejestru. Aby usunąć błędne sprawozdanie należy wejść w zakładkę „Sprawozdawczość” wybrać sprawozdanie, a następnie opcję „Usuń”. Należy zaakceptować komunikat: „Wpis do rejestru zostanie usunięty i nie będzie można go odzyskać. Czy na pewno chcesz usunąć?”, co usunie wskazane sprawozdanie z Rejestru.

Ponadto, po weryfikacji sprawozdań przez gminę, gmina może wezwać podmiot do uzupełnienia/korekty informacji, poprzez opcję „Odpowiedz w sprawie”. Aby odpowiedzieć w sprawie należy wejść w zakładkę poczta Emp@tia, wybrać sprawozdanie, które nas interesuje, a następnie wybrać „Odpowiedz w sprawie”. Jednostka może taką samą ścieżką przesłać do gminy wyjaśnienia /korektę, która wprowadzi gmina w Rejestrze Żłobków. (MINISTERSTWO RODZINY, PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ DEPARTAMENT POLITYKI RODZINNEJ - pytania i odpowiedzi).

1. WNIOSEK O DOFINANSOWANIE MIEJSC OPIEKI:

- wniosek o udzielenie dotacji z budżetu Gminy składany jest w terminie uchwalonym przez Radę Gminy/Radę Miejską do dnia **31 sierpnia/ 30 września** roku poprzedzającego rok udzielenia dotacji wg wzoru stanowiącego załącznik do Uchwały - dotacja przyznawana jest na każde dziecko objęte opieką w żłobku lub klubie dziecięcym,
- kwota przyznanego dofinansowania ustalana jest przez Radę Miasta, kwoty te różnią się wysokością w zależności od treści uchwał (przykładowo: Lublin – 400 zł. żłobek, 200 zł. klub dziecięcy, Łęczna – 300 zł. żłobek , 150 zł. klub dziecięcy, Świdnik – 360 zł. żłobek, 180 zł. klub dziecięcy, Lubartów – brak dofinansowania),
- w każdym miesiącu prowadzonej działalności podmiot prowadzący żłobek, klub dziecięcy składa: Oświadczenie o liczbie dzieci objętych opieką w żłobku / klubie dziecięcym w miesiącu ... w roku ... (wzór stanowi zał. do Uchwały Miasta) – stan na 1 dzień miesiąca, oświadczenie składane jest do 5 lub 10 dnia miesiąca (zgodnie z Uchwałą Rady Miasta) oraz następuje aktualizacja danych w Portalu Emp@tia.

2. WYKREŚLENIE Z REJESTRU:

Wykreślenie z rejestru następuje w przypadku:

- a. złożenia przez podmiot wpisanego wniosku o wykreślenie,
- b. nieusunięcia przez podmiot, w wyznaczonym terminie, nieprawidłowości w zakresie prowadzenia żłobka lub klubu dziecięcego,
- c. przekazania we wniosku oraz w dołączonych do niego dokumentach

- informacji niezgodnych ze stanem faktycznym,
- d. wydania prawomocnego orzeczenia zakazującego przedsiębiorcy wykonywania działalności gospodarczej objętej wpisem,
 - e. uzyskania przez organ prowadzący rejestr informacji o zgonie podmiotu będącego osobą fizyczną,
 - f. uzyskania przez organ prowadzący rejestr informacji z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo Krajowego Rejestru Sądowego o wykreśleniu przedsiębiorcy.

Odmowa wpisu do rejestru oraz wykreślenie następują w drodze decyzji administracyjnej.

Wykreślenie z rejestru – ścieżka dostępu: Portal emp@tia (dla przedsiębiorców Opieka nad dzieckiem do lat 3 – rejestr żłobków) - druk RKZ – 3 Wniosek o wykreślenie z rejestru żłobków i klubów dziecięcych lub wykreślenie z wykazu dziennych opiekunów oraz podmiotów zatrudniających – RKZ – 3

Zmiany w rejestrze oraz wykreślenie z rejestru są zwolnione z opłaty.

Od decyzji o odmowie wpisu do rejestru lub o wykreśleniu wpisu z rejestru żłobków lub klubów dziecięcych można wnieść odwołanie do samorządowego kolegium odwoławczego, za pośrednictwem organu, który wydał decyzję.

3. PONOWNY WPIS

- a. Przedsiębiorca, w stosunku do którego wydano decyzję, o której mowa w **art. 32a** [decyzja o zakazie wykonywania przez przedsiębiorcę działalności objętej wpisem do rejestru], może uzyskać ponowny wpis do rejestru w tym samym zakresie działalności nie wcześniej niż po upływie 3 lat od dnia wydania decyzji.
- b. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do podmiotu, który wykonywał działalność bez wpisu do rejestru. Nie dotyczy to sytuacji określonej w **art. 30a** ust.

Ponowny wpis - ścieżka dostępu: wpis do rejestru – **Portal emp@tia (dla przedsiębiorców Opieka nad dzieckiem do lat 3 – rejestr żłobków)** - druk RKZ – 1 Wniosek o wpis do rejestru żłobków i klubów dziecięcych lub wykazu dziennych opiekunów.

Wpis można sprawdzić w odpowiednim urzędzie gminy lub na stronie internetowej www.zlobki.mpips.gov.pl (tam też jest mapka z zarejestrowanymi instytucjami).

2.

Nadzór nad żłobkami i klubami dziecięcymi

Ewa Noga

Placówka, która została wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych jest formalnie nadzorowana. Nadzorowi podlega prawidłowość funkcjonowania i organizacji żłobka, klubu dziecięcego lub sprawowanej opieki przez dziennego opiekuna, przestrzeganie standardów dotyczących sprawowanej opieki w żłobku, klubie dziecięcym i przez dziennego opiekuna, wynikających z ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, spełnienie wymogów wynikających z rozporządzenia w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych oraz znajomość polityki prorodzinnej i założeń Programu Maluch+.

Instytucje kontrolujące to:

- Urząd Miasta (Wydział Oświaty i Wychowania/ Wydział Zdrowia),
- Lubelski Urząd Wojewódzki (dotyczy m.in. Programu Maluch+),
- SANEPiD (Oddział Higieny Dzieci i Młodzieży, Oddział Bezpieczeństwa Żywności i Żywienia).

Organ kontroli zawiadamia przedsiębiorcę o zamiarze wszczęcia kontroli. Kontrolę wszczyna się nie wcześniej niż po upływie 7 dni i nie później niż przed upływem 30 dni od dnia doręczenia zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli. Jeżeli kontrola nie zostanie wszczęta w terminie 30 dni od dnia doręczenia zawiadomienia, wszczęcie kontroli wymaga ponownego zawiadomienia.

Zawiadomienie o zamiarze wszczęcia kontroli zawiera:

1. oznaczenie organu,
2. datę i miejsce wystawienia,
3. oznaczenie przedsiębiorcy,
4. wskazanie zakresu przedmiotowego kontroli,
5. imię, nazwisko oraz podpis osoby upoważnionej do zawiadomienia z podaniem zajmowanego stanowiska lub funkcji.

Czynności kontrolne mogą być wykonywane przez pracowników organu kontroli po okazaniu przedsiębiorcy albo osobie przez niego upoważnionej legitymacji służbowej upoważniającej do wykonywania takich czynności oraz po doręczeniu upoważnienia do przeprowadzenia kontroli. Czynności kontrolne mogą być wykonywane przez osoby niebędące pracownikami organu kontroli, jeżeli odrębne przepisy przewidują taką możliwość, przy czym do pracowników organu kontroli oraz osób, o których mowa w ust. 4, stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego dotyczące wyłączenia pra-

cownika, chyba że odrębne przepisy stanowią inaczej.

Zmiana osób upoważnionych do przeprowadzenia kontroli, zakresu przedmiotowego kontroli oraz miejsca wykonywania czynności kontrolnych wymaga każdorazowo wydania odrębnego upoważnienia. Zmiany te nie mogą prowadzić do wydłużenia przewidywanego wcześniej terminu zakończenia kontroli.

Upoważnienie do przeprowadzenia kontroli, zawiera w szczególności:

1. wskazanie podstawy prawnej,
2. oznaczenie organu kontroli,
3. datę i miejsce wystawienia,
4. imię i nazwisko pracownika organu kontroli uprawnionego do przeprowadzenia kontroli oraz numer jego legitymacji służbowej,
5. oznaczenie przedsiębiorcy objętego kontrolą,
6. określenie zakresu przedmiotowego kontroli,
7. wskazanie daty rozpoczęcia i przewidywanego terminu zakończenia kontroli,
8. imię, nazwisko oraz podpis osoby udzielającej upoważnienia z podaniem zajmowanego stanowiska lub funkcji,
9. pouczenie o prawach i obowiązkach przedsiębiorcy.

Dokument, który nie spełnia wymagań, o których mowa w ust. 7, nie stanowi podstawy do przeprowadzenia kontroli. Zakres kontroli nie może wykraczać poza zakres wskazany w upoważnieniu.

Czynności kontrolne wykonuje się w obecności przedsiębiorcy lub osoby przez niego upoważnionej. Przedsiębiorca wskazuje na piśmie osobę upoważnioną, w szczególności w czasie swojej nieobecności.

Kontroli podlegają:

- I. Akty normatywne obowiązujące w żłobku i klubie dziecięcym:
 1. Statut,
 2. Regulamin organizacyjny.
- II. Spełnienie wymagań dla kadry żłobka lub klubu dziecięcego (weryfikacja):
 1. Dyrektor żłobka, osoba kierująca pracą klubu dziecięcego,
 2. Skład personelu, liczebność, obowiązki oraz kwalifikacje.
- III. Wymagania lokalowe i sanitarne względem żłobków i klubów dziecięcych:
 1. Spełnienie oraz potwierdzenie wymagań przeciwpożarowych,
 2. Spełnienie oraz potwierdzenie wymagań sanitarno - lokalowych w żłobkach i klubach dziecięcych.
- IV. Przestrzeganie wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego dla instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.
- V. Spełnienie wymagań wskazanych przez Podmioty Dotujące.

Ad. I Akty normatywne obowiązujące w żłobku i klubie dziecięcym

STATUT żłobka, klubu dziecięcego. Żłobek i klub dziecięcy działa na podstawie statutu opracowanego przez podmiot, który utworzył żłobek lub klub dziecięcy. Statut powinien zawierać:

1. nazwę i miejsce jego prowadzenia,
2. cele i zadania oraz sposób ich realizacji, z uwzględnieniem wspomagania indywidualnego rozwoju dziecka oraz wspomagania rodziny w wychowaniu dziecka,
3. warunki przyjmowania dzieci,
4. zasady ustalania opłat za pobyt i wyżywienie w przypadku nieobecności dziecka w żłobku lub klubie dziecięcym.

REGULAMIN ORGANIZACYJNY żłobka, klubu dziecięcego. Regulamin określa organizację pracy żłobka, klubu dziecięcego, w szczególności:

1. cele, zadania i organizację żłobka (w tym czas pracy, ramowy rozkład dnia pobytu dziecka w Placówce Żłobkowej oraz obsadę osobową Placówki Żłobkowej),
2. zadania i zakres obowiązków wszystkich pracowników (zadania dla poszczególnych stanowisk pracy określają zakresy czynności będące zał. do umowy o pracę),
3. prawa i obowiązki rodziców i dzieci, korzystających z opieki żłobka,
4. obowiązki żłobka w razie nieszczęśliwego wypadku,
5. postanowienia ogólne (w tym sposób dokumentowania informacji o dziecku – obecność, stan zdrowia).

Ad.2 Spełnienie wymagań kadry żłobka lub klubu dziecięcego

Dokumenty poświadczające kwalifikacje dyrektora i osób zatrudnionych do opieki nad dziećmi (dyplomy ukończenia studiów, zaświadczenia o ukończeniu kursów kwalifikacyjnych, poświadczenie doświadczenia).

1. **DYREKTOR** – kwalifikacje:
o stanowisko dyrektora żłobka może starać się osoba, która posiada:
 - wykształcenie wyższe i co najmniej 3 lata doświadczenia w pracy z dziećmi albo
 - co najmniej wykształcenie średnie oraz 5 lat doświadczenia w pracy z dziećmi.
2. **OPIEKUN W ŻŁOBKU** – kwalifikacje:
o stanowisko opiekuna w żłobku ubiegać się może osoba posiadająca potwierdzone stosownym dokumentem kwalifikacje:
 - a. pielęgniarki/położnej,
 - b. opiekunki dziecięcej,

- c. nauczyciela wychowania przedszkolnego,
- d. nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej,
- e. pedagoga opiekuńczo-wychowawczego,
- f. pedagoga społeczno-wychowawczego,
- g. pedagoga wczesnej edukacji,
- h. terapeuty pedagogicznego, nauczyciela z kwalifikacjami z terapią pedagogiczną

lub / i ukończyła studia wyższe lub studia podyplomowe na kierunku lub specjalności:

- wczesne wspomaganie rozwoju,
- studia wspomaganie rozwoju dzieci w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej w żłobkach i przedszkolach,
- studia edukacja prorozwojowa,
- studia pedagogika małego dziecka, wychowania przedszkolnego,
- studia psychologia dziecięca,
- studia psychologia wspierania rozwoju i kształcenia,
- psychologia wychowawcza.

lub

- odbyła nie wcześniej niż 2 lata przed podjęciem zatrudnienia, jako opiekun, szkolenie z udzielania dziecku pierwszej pomocy oraz posiada co najmniej wykształcenie:
 - wyższe na dowolnym kierunku, którego program obejmuje zagadnienia związane z opieką nad małym dzieckiem lub jego rozwojem, i odbyła 80-godzinne szkolenie w celu uaktualnienia i uzupełnienia wiedzy oraz umiejętności lub
 - średnie lub średnie branżowe oraz:
 - co najmniej roczne doświadczenie w pracy z dziećmi w wieku do lat 3

lub

- przed zatrudnieniem jako opiekun w żłobku lub w klubie dziecięcym odbyła 280-godzinne szkolenie, z czego co najmniej 80 godzin w formie zajęć praktycznych, polegających na sprawowaniu opieki nad dzieckiem pod kierunkiem opiekuna, o którym mowa w ust. 1.
- szkolenie winno obejmować następujące bloki tematyczne: psychologiczne podstawy rozwoju jednostki (20 godzin), rozwój dziecka w okresie wczesnego dzieciństwa (25 godzin), stymulowanie wszechstronnego rozwoju dziecka (120 godzin), kompetencje opiekuna dziecka (w tym: odpowiedzialność prawna opiekuna, podstawy medycyny ratunkowej, umiejętność radzenia sobie ze stresem, emisja głosu - 35 godzin) praktyki zawodowe (80 godzin).

3. POMOC OPIEKUNKI W ŻŁOBKU – kwalifikacje

o stanowisko pomocy opiekunce w żłobku, klubie dziecięcym ubiegać się może osoba:

- pełnoletnia,
- o pełnej zdolności do czynności prawnych oraz korzystania z pełni praw publicznych,
- posiadająca aktualne wyniki badań sanitarno-epidemiologicznych,
- niekarana za przestępstwa umyślne,
- niekarana za przestępstwa na tle seksualnym,
- z ukończonym szkoleniem z udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej dziecku.

4. SKŁAD PERSONELU zatrudnionego w żłobku lub klubie dziecięcym

Powinien być dostosowany do liczby dzieci uczęszczających do żłobka lub klubu dziecięcego

- należy przedstawić wykaz dzieci zapisanych do żłobka, klubu dziecięcego wraz z datą urodzenia,

Jeden opiekun może sprawować opiekę w żłobku i w klubie dziecięcym – nad maksymalnie ósmiorgiem dzieci, a w przypadku gdy w grupie znajduje się dziecko niepełnosprawne, dziecko wymagające szczególnej opieki lub dziecko, które nie ukończyło pierwszego roku życia (dotyczy żłobka) maksymalnie nad pięciorgiem dzieci;

- W żłobku, do którego uczęszcza więcej niż dwadzieścioro dzieci, zatrudnia się przynajmniej jedną pielęgniarkę lub położną.

O stanowisko pielęgniarki w żłobku ubiegać się może osoba, która posiada:

- świadectwo lub dyplom ukończenia polskiej szkoły pielęgniarskiej bądź uzyskane w innym państwie niż państwo członkowskie Unii Europejskiej świadectwa lub dyplomu, pod warunkiem, że dyplom lub świadectwo zostały uznane w Rzeczypospolitej Polskiej za równorzędne ze świadectwem ukończenia szkoły pielęgniarskiej lub dyplomem, zgodnie z odrębnymi przepisami, oraz że spełniają minimalne wymogi kształcenia określone w przepisach prawa Unii Europejskiej,
- Minimum 2 lata doświadczenia w zawodzie pielęgniarki lub położnej,
- Brak pozbawienia, zawieszenia lub ograniczenia władzy rodzicielskiej,
- Wypełnia obowiązek alimentacyjny, w przypadku, gdy taki obowiązek został nałożony na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd.

Wymiar czasu pracy nie jest określony.

5. DOKUMENTACJA PRACOWNICZA

- dokument potwierdzający, że dany pracownik jest zatrudniony w żłobku, klubie dziecięcym (umowa),
- **Zaświadczenia o niekaralności** dyrektora oraz o zaświadczenie o niekaralności opiekunek zatrudnionych w żłobku, klubie dziecięcym,
- Zaświadczenia o niefigurowaniu w bazie danych **Rejestru Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym** osób zatrudnionych,
- Ważne **badania sanitarno-epidemiologiczne pracowników** (książeczka do celów sanitarno epidemiologicznych / oświadczenie do celów sanitarno-epidemiologicznych),
- **Ważne badania lekarskie**,
- Obowiązkowe **szkolenia z udzielania dziecku pierwszej pomocy** (ważne 2 lata).
- **Dziennik zajęć do wglądu** (jeśli jest prowadzony).

Ad. III Spełnienie oraz potwierdzenie wymagań sanitarno-lokalowych w żłobkach i klubach dziecięcych

1. Opinie, protokoły z kontroli przeprowadzanych w żłobku przez inne instytucje (np. SANEPID),
2. Informacje o wyżywieniu (zgodne z wymaganiami), przeciętne koszty,
3. Procedury opracowane przez placówki w oparciu o aktualne wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego dla instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, w związku z COVID-19.

SANEPiD

Kontrole mogą być:

1. planowe – przeprowadzane według opracowanych i zatwierdzonych przez organ nadrzędny planów kontroli – zgodnie z przyjętym harmonogramem,
2. doraźne – wynikające z :- konieczności podjęcia działań związanych z wpływieniem interwencji lub skargi,- podejrzenia zagrożenia dla zdrowia i życia,- prowadzonych postępowań administracyjnych, a więc z konieczności przeprowadzenia kontroli sprawdzających.

1. Oddział Higieny Dzieci i Młodzieży:

- a. wizja lokalna pomieszczeń(m.in. minimalna powierzchnia pomieszczeń przeznaczonych na zbiorowy pobyt dzieci, stan sanitarny pomieszczeń i stan zabawek) oraz pomiar temperatury wody, pomiar temperatury w pomieszczeniach, w których przebywają dzieci,
- b. dokumenty do wglądu:

- aktualny przegląd kominiarski – 1 raz w roku,
- przeglądy gaśnic i hydrantu znajdującego się w placówce – 1 raz w roku,
- badanie wody (wyniki) - zgodnie z zapisami w HACCP,
- wynik okresowych badań laboratoryjnych na obecność bakterii z rodzaju Legionella sp., pobieranych z wody ciepłej (badania należy wykonać dwukrotnie – w odstępie rocznym, w przypadku,
- kiedy w dwóch badaniach wykonanych w odstępach rocznych zostanie stwierdzone, że liczba bakterii Legionella sp. jest mniejsza niż 100 jtk/100 ml. następne badanie w tym kierunku należy wykonać za 3 lata),
- ważne badania lekarskie i książeczki pracownicze sanitarno-epidemiologiczne,
- wykaz środków higienicznych używanych w żłobku, klubu dziecięcym (dostępność, termin ważności, prawidłowość przechowywania, prawidłowość wykorzystywania),
- instrukcje umieszczone w widocznych miejscach (m.in. instrukcja mycia rąk, zakaz palenia).

2. Oddział Bezpieczeństwa Żywności i Żywienia:

- wizja lokalna pomieszczeń, punkt wydawania posiłków, rozdzielnia (m.in. stan sanitarny pomieszczeń i urządzeń),
- ważne badania lekarskie i książeczki pracownicze sanitarno-epidemiologiczne,
- prawidłowe jadłospisy (uwzględniające diety, wskazujące alergeny, gramaturę potraw oraz ich kaloryczność),
- umowa zawarta z firmą dostarczającą posiłki,
- badanie wody (wyniki) - zgodnie z zapisami w HACCP,
- wynik okresowych badań laboratoryjnych na obecność bakterii z rodzaju Legionella sp.
- instrukcje umieszczone w widocznych miejscach (m.in. instrukcja mycia rąk, zakaz palenia).

Jeśli w trakcie kontroli inspektor stwierdzi naruszenia wymagań higienicznych i zdrowotnych, to nakaze ich usunięcie w określonym czasie. Zrobi to w drodze decyzji.

Ad. IV Przestrzeganie wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego dla instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.

Należy dostosowywać procedury wewnętrzne zgodnie z aktualizowanymi wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego, ze szczególnym uwzględnieniem wytycznych przeciwepidemicznych (zagrożenia Covid-19)⁴⁵.

45 https://www.gov.pl/web/gis_lub <https://www.gov.pl/web/koronawirus/>

Obszary

Organizacja opieki w żłobku

- odpowiednia powierzchnia pomieszczeń na pobyt dzieci,
- przyporządkowanie opiekunów do grupy dzieci,
- przygotowanie sal do pobytu dzieci w warunkach zagrożenia Covid-19 (m.in. usunięcie przedmiotów i sprzętów, których nie można skutecznie uprać lub dezynfekować, wietrzenie sali, zachowanie dystansu społecznego),
- zasady przebywania Rodziców w szatni (przyrowadzanie i odbieranie dzieci),
- pomiar temperatury dzieci (zgoda, procedura).

Higiena, czyszczenie i dezynfekcja pomieszczeń i powierzchni

- procedury dezynfekcji pomieszczeń i sprzętów - monitoring codziennych prac porządkowych, ze szczególnym uwzględnieniem utrzymywania w czystości ciągów komunikacyjnych, dezynfekcji powierzchni dotykowych - poręczy, klamek i powierzchni płaskich, w tym blatów w salach i w pomieszczeniach spożywania posiłków, klawiatury, włączników,
- zaopatrzenie personelu w indywidualne środki ochrony osobistej,
- wywieszenie w pomieszczeniach sanitarnohigienicznych plakatów z zasadami prawidłowego
- mycia rąk, a przy dozownikach z płynem do dezynfekcji rąk – instrukcje.

Postępowanie w przypadku podejrzenia zakażenia u personelu podmiotu

- opracowanie procedury postępowania na wypadek zakażenia koronawirusem lub zachorowania na COVID-19, w tym:
- ustalenie listy osób przebywających w tym samym czasie w części/częściach podmiotu, w których przebywała osoba podejrzana o zakażenie,
- opracowanie procedury zgłoszenia przypadku zakażenia do Głównego Inspektora Sanitarnego.

Postępowanie w przypadku podejrzenia zakażenia u dziecka

- opracowanie procedury postępowania na wypadek zakażenia koronawirusem lub zachorowania na COVID-19, w tym:
- zasady komunikacji z rodzicami, zasady odebrania dziecka,
- przygotowanie i wyposażenie izolatorium.

Ad. V Spełnienie wymagań wskazanych przez Podmioty Dotujące.

PODMIOTY DOTUJĄCE: GMINA, MINISTERSTWO RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ:

- realizacja obowiązku informacyjnego o przyznanej dotacji (np. z budżetu gminy lub środków unijnych, zniżek przyznawanych przez instytucję opieki) wraz z informacją o instytucji dotującej (informacja wywieszona w widocznym miejscu w pomieszczeniach żłobka, klubu dziecięcego, informacja na stronie i w mediach społecznościowych żłobka i klubu dziecięcego, w umowach zawieranych z rodzicami dzieci uczęszczających do żłobka, klubu dziecięcego) zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 maja 2021 r. ws. określenia działań informacyjnych podejmowanych przez podmioty realizujące zadania finansowane lub dofinansowane z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych,
- zgodność danych przesyłanych w raportach w każdym miesiącu (Oświadczenie o liczbie dzieci objętych opieką w żłobku / klubie dziecięcym w miesiącu... w roku...
 - stan na 1 dzień miesiąca, raport wysyłany do 5 lub 10 dnia miesiąca (zgodnie z Uchwałą Rady Miasta),
- raport na koniec roku (zgodnie z zapisami zawartymi w umowie pomiędzy Instytucją dotującą, a żłobkiem, klubem dziecięcym),
- aktualizacja danych w rejestrze za pośrednictwem portalu Emp@tia – Portal Informacyjno-Usługowy (<https://empatia.mpips.gov.pl/>) – aktualizacja danych powinna nastąpić 14 dni od dnia zaistnienia zmiany.

W przypadku stwierdzenia, że podmiot prowadzący żłobek lub klub dziecięcy a także dzienny opiekun nie spełnia standardów dotyczących sprawowanej opieki, organ sprawujący nadzór zobowiązuje go do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości w wyznaczonym terminie.

Podmiot prowadzący żłobek lub klub dziecięcy oraz dzienny opiekun ma prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do ustaleń organu sprawującego nadzór, w terminie 7 dni od dnia otrzymania informacji o stwierdzonych nieprawidłowościach.

W razie nieuwzględnienia zastrzeżeń, w całości lub w części, organ sprawujący nadzór sporządza stanowisko na piśmie i przekazuje je podmiotowi prowadzącemu żłobek, klub dziecięcy oraz dziennemu opiekunowi.

W celu zbadania, czy i w jakim zakresie są realizowane zalecenia pokontrolne organ sprawujący nadzór może prowadzić czynności sprawdzające.

W przypadku nieusunięcia w wyznaczonym terminie nieprawidłowości, wójt, burmistrz, prezydent miasta wykreśla z rejestru żłobek lub klub dziecięcy oraz dziennego opiekuna.

LISTA DOKUMENTÓW do kontroli:

1. Statut żłobka, klubu dziecięcego,
2. Regulamin organizacyjny żłobka, klubu dziecięcego,
3. Dokumenty poświadczające kwalifikacje dyrektora i osób zatrudnionych do opieki nad dziećmi + podpisany zakres obowiązków,
4. Dokumentacja pracownicza – dokument potwierdzający, że dany pracownik jest zatrudniony w żłobku, klubie dziecięcym (umowa),
5. Zaświadczenia o niekaralności opiekunek zatrudnionych w żłobku, klubie dziecięcym i zaświadczenie o niekaralności dyrektora,
6. Zaświadczenia o niefigurowaniu w bazie danych Rejestru Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym osób zatrudnionych,
7. Ważne badania sanitarno-epidemiologiczne pracowników (książeczka do celów sanitarno-epidemiologicznych/ oświadczenie do celów sanitarno-epidemiologicznych),
8. Ważne badania lekarskie,
9. Wykaz dzieci zapisanych do żłobka i data urodzenia / Zgodność liczby dzieci przypadających na 1 opiekuna,
10. Pielęgniarka - dokumenty poświadczające kwalifikacje (prawo wykonywania zawodu, ważne badania sanitarno-epidemiologiczne, ważne badania lekarskie),
11. Obowiązkowe szkolenia z udzielania dziecku pierwszej pomocy (ważne 2 lata),
12. Dziennik zajęć do wglądu (jeśli jest prowadzony),
13. Informacje o wyżywieniu (zgodne z wymaganiami), przeciętne koszty, umowa z firmą dostarczającą posiłki, jadłospisy (z uwzględnieniem diet),
14. Kontrole przeprowadzone w żłobku przez inne instytucje (np. SANEPiD),
15. Procedury opracowane przez placówki w oparciu o aktualne wytyczne Głównego Inspektora-Sanitarnego dla instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, w związku z COVID-19,
16. Wewnętrzne procedury obowiązujące w Placówce.

Powyższe wyczerpuje postępowanie kontrolne. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w działalności placówki oraz w zależności od rodzaju stwierdzonych nieprawidłowości konsekwencją przeprowadzenia postępowania kontrolnego może być wszczęcie postępowania administracyjnego.

Rozdział IV

Finansowanie i zlecanie zadań z zakresu opieki

1.

Oplaty za realizację zadań z zakresu opieki nad dziećmi do lat 3

Olga Płudowska

Kwestia pobierania opłat za pobyt dziecka w żłobku lub klubie dziecięcym utworzonym przez gminę lub u dziennego opiekuna zatrudnionego przez gminę została uregulowana w **art. 58** ust. 1 u.o.d. Z treści ww. przepisu wynika, iż rada gminy została upoważniona tylko i wyłącznie do ustalenia wysokości opłaty. W żadnym wypadku uchwała nie powinna zawierać uregulowań dotyczących zasad wnoszenia tych opłat tj., terminu i sposobu ich uiszczania przez rodziców bądź opiekunów prawnych dzieci, bowiem stanowić to będzie przekroczenie delegacji ustawowej. Zasady uregulowania tych płatności powinny wynikać z umowy cywilnoprawnej zawieranej pomiędzy opiekunem prawnym dziecka a gminą prowadzącą żłobek. Powyższe zostało w sposób klarowny określone w rozstrzygnięciu nadzorczym Wojewody Warmińsko - Mazurskiego z dnia 20 maja 2015 roku, znak: PN.4131.110.2015⁴⁶.

Podkreślić trzeba, że organ stanowiący gminy, podejmując akty prawne (zarówno akty prawa miejscowego, jak i akty, które nie są zaliczane do tej kategorii) w oparciu o normę ustawową, musi ściśle uwzględniać wytyczne zawarte w upoważnieniu. Odstąpienie od tej zasady narusza związek formalny i materialny pomiędzy aktem wykonawczym a ustawą, co z reguły stanowi istotne naruszenie prawa. Zarówno w doktrynie, jak również w orzecznictwie ugruntował się pogląd dotyczący dyrektyw wykładni norm o charakterze kompetencyjnym. Naczelną zasadą prawa administracyjnego jest zakaz domniemania kompetencji, co przejawia się tym, że normy kompetencyjne powinny być interpretowane w sposób ścisły, zgodnie z ich literalnym brzmieniem. Jednocześnie zakazane jest dokonywanie wykładni rozszerzającej przepisów kompetencyjnych oraz wyprowadzanie kompetencji w drodze analogii, Postulaty te znajdują odzwierciedlenie min. w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 czerwca 2000 r. (K 25/99, OTK 2000/5/141).

Problematyka pobierania opłat za pobyt dziecka w żłobku, w tym także określenia terminu wnoszenia opłat a także ich rozliczania, powinna być regulowana w umowie cywilnoprawnej zawieranej między gminą prowadzącą żłobek, a opiekunem prawnym dziecka. W związku z tym regulowanie powyższych kwestii w uchwale rady gminy jest niedopuszczalne. Rada, na mocy **art. 58** ust. 1 ustawy, zobowiązana jest tylko i wyłącznie do uregulowania wysokości opłaty za pobyt dziecka w żłobku, a także do ustalenia maksymalnej wysokości opłaty za wyżywienie. Stanowisko takie wyraził m.in. Wojewódzki Sąd Administracyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 24 stycznia 2012 r., sygn.

46 Rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody Warmińsko – Mazurskiego z dnia 20 maja 2015 roku, znak: PN.4131.110.2015, - Dz. Urz. Woj. War-Maz. 2015, poz. 1919, Legalis.

akt IV SA/Wr 704/11⁴⁷.

Idąc dalej wskazać także należy, iż obowiązek uregulowania opłaty za pobyt dziecka w żłobku spoczywa na jego opiekunach prawnych, co wynika wprost z **art. 23** u.o.d. Kwestia ta została w sposób szczegółowy wyjaśniona w Wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 31 stycznia 2014 roku, sygn. akt: I OSK 2580/13⁴⁸, zgodnie z którym obecne brzmienie **art. 23** u.o.d. nie pozostawia wątpliwości, że odpłatność za pobyt dziecka w żłobku spoczywa na rodzicach. Przy tym nie ma tu mowy o programowych czy poza programowych świadczeniach, dla których ta opłata mogłaby być ustalana, czy opłatach obejmujących czy przekraczających jakąś jednostkę czasu. A skoro tak, to działalność żłobka w całym określonym ustawowo lub umownie, a nie rzeczywistym okresie pobytu dziecka jest objęta tą odpłatnością, przy czym zaznaczyć trzeba wyraźnie, że nie oznacza to partycypacji rodziców dzieci w kosztach związanych z utrzymaniem obiektu, czy innymi wydatkami tego rodzaju, bowiem nadal obowiązuje reguła, że koszty założenia i utrzymania żłobka ponosi gmina, bo nie należą one do kosztów pobytu. W istocie bowiem cały czas pobytu dziecka jest poświęcony na realizację zadań żłobka określonych w **art. 2** ust. 2 i **art. 10** omawianej ustawy. Niepodobna różnicować wysokości opłat ze względu na ilość godzin, w jakich dziecko przebywa w żłobku, bo opłata obejmująca określone wydatki ponoszone przez gminę jest wielkością stałą bez względu na czas pobytu każdego z dzieci. Tu występuje istotna różnica pomiędzy przedszkolem a żłobkiem.

Wysokość opłaty ustalonej w trybie **art. 58** ust. 1 u.o.d. za pobyt dzieci w żłobku nie jest sumą wartości konkretnych świadczeń na rzecz poszczególnych dzieci, a sumą obejmującą koszty pobytu wszystkich dzieci.

W uzasadnieniu uchwały podejmowanej w trybie **art. 58** ust. 1 u.o.d. konieczne jest przedstawienie wyliczenia kosztów pobytu dzieci w żłobku (wydatków ponoszonych przez gminę na pobyt wszystkich dzieci) składających się na przedmiotową opłatę. Opłata ta następnie winna być odniesiona do ilości dzieci i rozłożona nań na cały dzienny okres pobytu. Tak należy pojmować ekwiwalentność świadczeń, która tu sprowadza się do zapewnienia dzieciom pobytu w żłobku prowadzącym zgodną z prawem działalność z jednej strony oraz do uiszczenia prawidłowo ustalonej opłaty za pobyt z możliwością zaznajomienia się z jej kalkulacją, której podstawą są ponoszone przez gminę koszty (wydatki) na ten cel. Ekwiwalentność nie oznacza tu równowartości świadczeń jako odpłatności za godziny pobytu, bo chodzi tu o udział rodziców dzieci w globalnych kosztach pobytu dzieci w żłobku, który jest niezależny od czasu pobytu⁴⁹.

Zgodnie z art. 8 ust. 2, **art. 10** ust. 2 i 3, **art. 23**, **art. 58** ust. u.o.d. żłobki mogą tworzyć i prowadzić gminy w formie gminnych jednostek budżetowych, żłobki zapewniają opiekę nad dziećmi w wymiarze do 10 godzin dziennie względem każdego dziecka,

47 Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 czerwca 2000 r. K 25/99, OTK 2000/5/141.

48 Wyrok Wojewódzkiego Sadu Administracyjnego we Wrocławiu z dnia 24 stycznia 2012 r., sygn. akt IV SA/Wr 704/11.

49 Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 31 stycznia 2014 r., sygn. akt I OSK 2580/13, Legalis.

a w szczególnie uzasadnionych przypadkach wymiar opieki może być wydłużony za dodatkową opłatą, opłaty za pobyt dzieci oraz ich wyżywienie ponoszą rodzice, wysokość opłaty ustala rada gminy w drodze uchwały.

Przepisy powyższe nie precyzują w żaden sposób pojęcia „opłaty”, dlatego też mając na względzie bogate orzecznictwo w tym zakresie oraz poglądy przedstawicieli doktryny stwierdzić należy, iż opłatą jest wynagrodzenie, które generuje koszty (wydatki) działania władzy. Stąd „opłatą” jest przymusowa odpłatność, nakładana przez władze publiczne za oferowane świadczenie na rzecz obywatela. Istnieje więc swoisty związek przyczynowy pomiędzy świadczeniem pieniężnym osoby zobowiązanej (opłatą), a świadczeniem wzajemnym administracji publicznej. Opłata stanowi instytucję prawno-finansową, której podstawową cechą jest ekwiwalentność. Pobiera się ją ze względu na wyraźnie wskazane usługi i czynności organów państwowych bądź samorządowych, które są dokonywane w interesie konkretnych podmiotów. Jest to więc swoista zapłata za uzyskane i zindywidualizowane świadczenie, które jest oferowane przez podmiot prawa publicznego. Zgodnie m.in. z poglądem Naczelnego Sądu Administracyjnego ujawnionym w wyroku z dnia 3 kwietnia 2012 r., sygn. akt I OSK 2315/11 taki właśnie charakter mają opłaty „za opiekę nad dzieckiem” w żłobku w rozumieniu **art. 59** ust. 1 omawianej ustawy, obejmujące opłatę za pobyt (w tym wydłużony – **art. 12** ust. 3) oraz za wyżywienie, o których mowa w **art. 23** i **art. 58** ust. 1 ustawy⁵⁰.

Skonkretyzowane określenie przez ustawodawcę przedmiotu tych opłat – jako opłaty „za pobyt” oraz opłaty „za wyżywienie” – wskazuje na niedopuszczalne określenie w uchwale rady gminy wysokości tych opłat w sposób, który nie powoduje zachowania ekwiwalentności tych świadczeń, ocenianej jako sytuację, w której opłata jest wnoszona tylko za rzeczywiście udzielone świadczenie i tylko za rzeczywiście poniesione koszty. W odniesieniu do opłaty „za pobyt”, świadczeniem, które jest udzielane przez żłobek jest - opieka nad dzieckiem (**art. 12** ust. 2 ustawy), realizowane są wówczas funkcje: opiekuńcza, wychowawcza oraz edukacyjna (art. 2 ust. 2 tej ustawy). W zakresie zasady ekwiwalentności, przedmiot świadczeń udzielanych przez żłobek jest bezpośrednio związany z pobytym dziecka w żłobku – co w sposób oczywisty wyklucza ustalanie przez radę gminy opłat w taki sposób, który prowadziłby do naliczania i ich pobierania także przy uwzględnieniu czasu nieobecności dziecka w żłobku, a więc w postaci miesięcznej opłaty zryczałtowanej.

Pogląd, który mówi o niedopuszczalności ustalenia w oparciu o **art. 58** ust. 1 ustawy, opłat za pobyt dziecka w żłobku według stawek miesięcznych jest powszechnie akceptowany w orzecznictwie sądów administracyjnych (zob. np.: wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego: z 30 listopada 2010 r., I OSK 950/10; z 19 grudnia 2012 r., I OSK 1669/12; a także wyroki Wojewódzkich Sądów Administracyjnych odpowiednio we Wrocławiu, Bydgoszczy i Gliwicach: z 24 stycznia 2012 r., IV SA/WR 704/11; z 7 listopada 2012 r., II SA/Bd 791/12; z 8 stycznia 2013 r., IV SA/ GL 315/12; z 7 lutego

50 Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 3 kwietnia 2012 r., sygn. akt I OSK 2315/11, Legalis.

2013 r., IV SA/GL 417/12).

Mając na względzie charakter realizowanych przez żłobek zadań oraz udzielanych w związku z tym świadczeń, kluczowym (o ile nie jedynym) kryterium odnoszącym się do zakresu, w jakim rodzice korzystają z usług żłobka, jest liczba godzin jaką dziecko w nim pozostaje. Zatem bijącym wręcz w oczy sposobem prawidłowego ustalenia w uchwale przez radę gminy wysokości opłaty za pobyt dziecka w żłobku jest jej określenie według stawki godzinowej. Zgodnie z **art. 12** ust. 2 ustawy, w żłobku zapewnia się opiekę nad dzieckiem w wymiarze do 10 godzin dziennie względem każdego dziecka, a stosownie do **art. 12** ust. 3 ustawy w szczególnie uzasadnionych przypadkach wymiar opieki w żłobku może być, na wniosek rodzica dziecka i za dodatkową opłatą, wydłużony, to adekwatnym jest wniosek, że żłobek jest zobowiązany zapewnić każdemu dziecku możliwość dziesięciogodzinnego pobytu dziennie, ale to właśnie od woli rodziców dziecka zależeć będzie, czy będą chcieli skorzystać z usług żłobka w takim, czy mniejszym wymiarze. Wymiar ten może być także większy – jednakże zależy to tylko i wyłącznie od zgody żłobka i ustaleń w tym zakresie.

Udział rodziców w kosztach pobytu dziecka w żłobku powinien odpowiadać rozmiarom i zakresowi świadczenia, z którego dziecko w sposób realny korzystało przez określony czas. Stawka opłaty powinna zostać uregulowana w ten sposób, by uwzględniały istniejące różnice zakresu, w jakim rodzice dzieci korzystają z usług żłobka, przy czym w głównej mierze chodzi tu o podstawową i kluczową funkcję jaką pełni żłobek, a co wiąże się z liczbą godzin, które dziecko w nim przebywa. Brak jest zatem podstaw do przyjęcia w uchwale jednolitej stawki opłaty dla wszystkich rodziców, których dzieci przebywają w żłobku.

Podobne zdanie wyraził Wojewódzki Sąd Administracyjny we Wrocławiu w wyroku z 6.12.2011 r., IV SA/Wr 505/11⁵¹.

Ustawa nie zawiera natomiast uregulowania dotyczącego ustalenia opłaty za przedłużony pobyt dziecka u dziennego opiekuna. Kwestia ta powinna zostać uregulowana w umowie cywilnoprawnej zawieranej z dziennym opiekunem co wynika z **art. 36** ust. 3 pkt. 3 ww. ustawy. Ustanowienie powyższego w uchwale rady gminy stanowi narzucenie zapisów umowy cywilnoprawnej, co jest niezgodne z zasadą swobody umów wyrażoną w **art. 353**¹ k.c. Zgodnie z art. 8 ust. 2 ustawy z 17.05.1990 r. o podziale zadań i kompetencji określonych w ustawach szczególnych pomiędzy organy gminy i organy administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw⁵², z którego wynika, że zakładanie i utrzymanie żłobków należy do zadań własnych gminy. Przepis ten wręcz zakazuje obarczanie rodziców i opiekunów dzieci korzystających z usług żłobków – ponoszenie przez nich kosztów utrzymania tej placówki. Wykładnia systemowa i funkcjonalna tego przepisu wskazuje na brak jednolitości pomiędzy kosztami założenia i utrzymania żłobka, a kosztami związanymi z pobytym w nim dziecka.

51 Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu z dnia 6.12.2011 r., sygn. akt IV SA/Wr 505/11, Legalis.

52 Dz.U. 1990, nr 34, poz. 198.

Zatem wysokość opłaty ustalonej w oparciu o **art. 58** ust. 1 ww. ustawy powinna zostać ustalona w odniesieniu do kosztów, które zostały w sposób rzeczywisty poniesione w związku z pobytem dziecka w żłobku i usługami świadczonymi na rzecz danego dziecka przez placówkę. Tak więc ustalenie kwoty w formie ryczałtu w sposób rzeczywisty narusza konstrukcję ww. przepisu i jest niezgodne z zasadą ekwiwalentności. Co więcej uznać także należy, iż jest niezgodne z celem jaki został w nim wskazany. Ustalenie opłaty w formie ryczałtu w sposób oczywisty nie uwzględnia czasu jakie dane dziecko spędzi w placówce, a co za tym idzie opłaty uiszczanej przez rodziców bądź opiekunów prawnych. Z całą pewnością opłata w formie ryczałtu nie będzie odzwierciedlała usług jakie pełniła placówka na rzecz każdego z dzieci, a które to usługi z całą pewnością są zróżnicowane i niejednolite, co wynika wprost z zapotrzebowania rodziców – opiekunów prawnych.

Oczywiście pogląd o niezasadności ustalenia opłaty w sposób ryczałtowy nie jest jednolity i doczekał się odmiennych poglądów oraz krytyki.

Zgodnie z wyrokiem NSA z 23.08.2013 r., I OSK 896/13⁵³, w którym skład orzekający wskazał, iż nie podziela poglądu wyrażonego w wyroku NSA z 19.12.2012 r., I OSK 1669/12, gdyż stoi na stanowisku, że w obowiązującym stanie prawnym opłata za pobyt dziecka w żłobku, którą ustala rada gminy, może mieć postać opłaty zryczałtowanej, tym bardziej że w myśl **art. 58** ust. 1 u.o.d. rada gminy jest upoważniona jedynie do ustalenia: wysokości opłaty za pobyt dziecka w żłobku, wysokości opłaty, o której mowa w **art. 12** ust. 3 ustawy, i maksymalnej wysokości opłaty za wyżywienie. Według natomiast **art. 11** ust. 2 pkt 4 u.o.d. zasady ustalania opłat za pobyt i wyżywienie w przypadku nieobecności dziecka w żłobku lub klubie dziecięcym regulowane są jedynie w statutach tych placówek.

Jeszcze wyraźniej wyraził się NSA w wyroku z 31.01.2014 r., I OSK 2580/13⁵⁴, wskazując, iż obecne brzmienie **art. 23** ustawy nie pozostawia wątpliwości, że odpłatność za pobyt dziecka w żłobku spoczywa na rodzicach. Nie ma przy tym mowy o programowych czy poza programowych świadczeniach, dla których ta opłata mogłaby być ustalana, czy opłatach obejmujących lub przekraczających jakiś okres. A skoro tak, to działalność żłobka w całym określonym ustawowo lub umownie, a nie rzeczywistym okresie pobytu dziecka jest objęta tą odpłatnością, przy czym zaznaczyć trzeba wyraźnie, że nie oznacza to partycypacji rodziców dzieci w kosztach związanych z utrzymaniem obiektu czy innymi wydatkami tego rodzaju, bowiem nadal obowiązuje reguła, że koszty założenia i utrzymania żłobka ponosi gmina, bo nie należą one do kosztów pobytu. W istocie cały czas pobytu dziecka jest poświęcony na realizację zadań żłobka określonych w art. 2 ust. 2 i **art. 10** u.o.d. Nie można różnicować wysokości opłat ze względu na liczbę godzin, w jakich dziecko przebywa w żłobku, bo opłata obejmująca określone wydatki ponoszone przez gminę jest wielkością stałą, bez względu na czas pobytu każdego z dzieci. Tutaj pojawia się istotna różnica pomiędzy przedszkolem a żłobkiem.

53 Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 23.08.2013 r., sygn. akt: IOSK 896/13, Legalis.

54 Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 31.01.2014 r., sygn. akt: IOSK 2580/13, Legalis.

Wykładnia powyższa jest obecnie dominująca zarówno w odniesieniu do orzecznictwa sądów administracyjnych, jak też i poglądów przedstawicieli doktryny.

Zasada ekwiwalentności jest związana z określeniem sposobu w jaki dochodzi do ustalenia kwoty opłat z tytułu pobytu dziecka w żłobku bądź klubie dziecięcym, utworzonym przez jednostki samorządu terytorialnego albo u dziennego opiekuna zatrudnionego przez jednostki samorządu terytorialnego.

Wskazane wyżej przepisy ustawy o opiece nad dziećmi do lat 3 upoważniają organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego wyłącznie do ustalenia wysokości opłat za pobyt dziecka w żłobku oraz maksymalnej opłaty za wyżywienie. Jednocześnie żaden przepis powszechnie obowiązującego prawa nie zawiera upoważnienia dla tego organu do określenia zakresu (katalogu) usług świadczonych przez żłobek w ramach opłaty za pobyt. Tym samym zawarcie tego rodzaju postanowień w uchwale wykracza poza przyznane gminie upoważnienie i musi być ocenione jako podjęte z przekroczeniem ustawowej delegacji. Akty prawa miejscowego, a do takiej kategorii należą uchwały podejmowane na podstawie przepisu **art. 58** ust. 1 u.o.d., mogą być wydane tylko na podstawie upoważnienia ustawowego i tylko w granicach tego upoważnienia, a przepis ustawy ustanawiający takie upoważnienie podlega ścisłej wykładni językowej i nie może prowadzić – w drodze wykładni celowościowej – do objęcia zakresem upoważnienia materii w nim niewymienionych. Przekroczenie upoważnienia ustawowego, jak i wkroczenie w kompetencje ustawodawcy musi skutkować stwierdzeniem nieważności uchwały w zakresie dotkniętym tego rodzaju wadami⁵⁵.

Uchwała określająca wysokość opłaty, o której mowa w **art. 12** ust. 3 u.o.d., za pobyt dziecka w żłobku lub klubie dziecięcym utworzonym przez jednostki samorządu terytorialnego albo u dziennego opiekuna zatrudnionego przez jednostki samorządu terytorialnego oraz maksymalną wysokość opłaty za wyżywienie jest aktem prawa miejscowego. Charakter prawny aktów prawa miejscowego stanowionych przez gminę wynika z unormowań **art. 87** ust. 2 i **art. 94** Konstytucji RP oraz **art. 40** ust. 1 u.s.g. Akty prawa miejscowego mają charakter aktów administracyjnych generalnych, zawierających abstrakcyjne normy prawne, o powszechnej mocy obowiązującej, ograniczonej w zakresie terytorialnym do obszaru działania organu tworzącego dany akt, wydanych na podstawie i w granicach przyznanej ustawowej normy kompetencyjnej, ogłoszonych w ustawowo określony sposób⁵⁶.

55 Wyrok NSA z 20.11.2013 r., II GSK 1200/12, LEX nr 1617767; rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody Śląskiego z 3.07.2015 r., NPII.4131.1.246.2015, Dz.Urz. Województwa Śląskiego poz. 3781.

56 Wyrok NSA z 7.12.2009 r., I OSK 732/09, LEX nr 595500.

2.

Porozumienia w zakresie finansowania działalności z zakresu opieki

Olga Płudowska

Pojęcie współdziałania i współpracy jest pojęciem niejednoznacznym i różnorodnie definiowanym. Współdziałać to zgodnie z definicją językową tego zwrotu: 1. działać wspólnie z kimś; 2. przyczyniać się do czegoś razem z innymi czynnikami; 3. o mechanizmach, narządach itp.: funkcjonować w powiązaniu z innymi. Pojęcie to definiowane jest jako synonim słowa współpracować⁵⁷.

Pojęcie to można definiować ze względu na aspekt podmiotowy oraz przedmiotowy. W tym pierwszym odnosić się będziemy do podmiotów (organów, instytucji) współdziałających ze sobą. W tym drugim przypadku zaś do formy współdziałania.

W literaturze pojęcie współdziałania nie jest definiowane jednolicie. Odwołując się chociażby do definicji J. Langa wedle której cechą współdziałania jest działalność co najmniej dwóch podmiotów w pewien sposób powiązanych ze sobą, prowadzona z zamiarem osiągnięcia określonego celu⁵⁸. Współdziałanie organów administracji publicznej ma miejsce wówczas, gdy w jednej sprawie przecinają się zakresy działania dwóch lub więcej organów administracji publicznej, z których jednemu ustawodawca powierzył rolę wydania decyzji końcowo rozstrzygającej sprawę (organ rozpoznający sprawę i rozstrzygający postępowanie główne), a drugiemu (pozostałym) wyznaczył rolę pomocniczą, odzwierciedlającą się w poprzedzającym jej wydanie postanowieniu, wyrażającym stanowisko drugiego organu (organu współdziałającego)⁵⁹. Jak wskazuje S. Biernat współdziałanie ma miejsce wtedy, gdy co najmniej dwa podmioty o równorzędnej pozycji prawnej podejmują się dobrowolnie realizacji określonego przedsięwzięcia, co stanowi ich wspólny cel⁶⁰. Podzielić należy pogląd wyrażony przez D. Kurzynę – Chmiel, iż współdziałanie można określić jako zasadniczo dobrowolną formę (chyba, że przepisy wprowadzają obowiązek współdziałania), poprzez którą podmioty niepodporządkowane sobie hierarchicznie wspólnie działają. Jest to zespół czynności, które mają na celu osiągnięcie określonej sytuacji, którą może być wspólne przedsięwzięcie lub czynność prawna kształtująca treść stosunku prawnego między stronami⁶¹.

57 Słownik języka polskiego PWN, <https://sjp.pwn.pl/sjp/wspoldzialac;2538032.html>

58 J. Lang O podstawowych metodach działania administracji i potrzebie wyodrębnienia metody współdziałania administracji ze społeczeństwem, *Acta Universitatis Wratislaviensis* 1985, no 857, s. 158.

59 A. Wróbel, Art. 106, w: M. Jaśkowska, A. Wróbel, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 2000, s. 591.

60 S. Biernat *Działania wspólne w administracji państwowej*, Wrocław 1979, s. 38.

61 D. Kurzyńska – Chmiel, *Oświata jako zadanie publiczne*, Warszawa 2013, s. 254.

Na zakończenie tych ogólnych uwag wskazać należy, że tryb współdziałania organów został wprowadzony do ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. k.p.a. w drodze jej nowelizacji w 1980 r.⁶² We wcześniejszym okresie tryb współdziałania występował również w polskim porządku prawa administracyjnego, gdyż podobnie jak obecnie, przewidywały go poszczególne rozwiązania normowane przepisami odrębnymi. Brakowało jednak unormowania, które regulowałoby ogólnie związane z tym trybem kwestie procesowe. Celem wprowadzenia – blisko czterdzieści lat temu – instytucji współdziałania do k.p.a. i ustalenia w ten sposób głównych założeń procesowych tego trybu było ujednoczenie założeń konstrukcji prawnej współdziałania organów. Przechodząc od rozważań ogólnych do zagadnień bardziej szczegółowych wskazać należy, że u.o.d., w sposób odmienny niż u.o.s.o., nie stanowi o warunku przyznania dotacji tj. np. terminu złożenia wniosku o jej przyznanie, co wskazuje na to, iż taka dotacja jest dotacją celową, a nie podmiotową (która jest przyznawana na sfinansowanie konkretnej działalności w skazanych w ustawie podmiotów, które sprawują opiekę nad dziećmi). Ww. podmioty nie mają obowiązku planowania liczby dzieci, które będą objęte opieką w danym roku budżetowym, i mogą składać wnioski o przyznanie dotacji w każdym momencie w ciągu roku budżetowego, warunkiem jednak jest realizacja zadań, na które następuje przyznanie dotacji. W związku z tym niedopuszczalne jest ustalenie jakiegokolwiek terminu na składanie wniosków o przyznanie dotacji ani też ustalanie przez organ dotujący ilości dzieci, na które taka dotacja może zostać przyznana. Stanowi to wówczas ograniczenie podmiotowe dotacji podczas gdy ma ona charakter wyłącznie celowy⁶³.

Na podstawie ustawy z dnia 7.07.2017 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z systemami wsparcia rodzin, nastąpiło dodanie przepisu **art. 60a** - zmianie uległ także **art. 60** u.o.d. w zakresie, który umożliwia jednostkom samorządu terytorialnego ograniczenie dotowania tylko i wyłącznie do dzieci, które są zamieszkałe na terenie gminy przyznającej dotację, co oznaczało, że „każde dziecko» jest interpretowane przez regionalne izby obrachunkowe, a także sądy jako obowiązek przekazywania dotacji także na dzieci z innych gmin. Rozwiązanie to z całą pewnością ma na celu zachęcenie gminy by dofinansowywała żłobki, kluby dziecięce oraz dziennych opiekunów”⁶⁴.

Mając na względzie powyższe, celem ustawodawcy, który przyświecał mu we wprowadzeniu tego przepisu, mocą którego możliwe stało się zawieranie przez jednostki samorządu terytorialnego porozumienia w zakresie finansowania opieki w żłobku, klubie dziecięcym lub przez dziennego opiekuna dzieciom z terenu konkretnej gminy, powiatu lub województwa w przypadku dzieci uczęszczające do placówek zamieszkałych poza obszarem samorządu przyznającego dotację.

Zgodnie z dyspozycją **art. 60a** u.o.d. gminy, powiaty i województwa mogą zawierać porozumienia w sprawie zasad finansowania opieki zapewnianej w żłobku, klubie

62 Ustawa z dnia 31.01.1980 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym oraz o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. Nr 4, poz. 8).

63 Wyrok NSA z 22.03.2017 r., II GSK 1673/15, LEX nr 2391811.

64 Rządowy projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw związanych z systemami wsparcia rodzin..., s. 33.

dziecięcym lub przez dziennego opiekuna dzieciom z terenu danej gminy, powiatu lub województwa.

Analogiczną regulację do powyższej zawiera u.s.g. stanowiąc w **art. 74** ust. 1 stanowiąc, iż gminy mogą zawierać porozumienia międzygminne w sprawie powierzenia jednej z nich określonych przez nie zadań publicznych. Zgodnie zaś z ust. 2 gmina wykonująca zadania publiczne objęte porozumieniem przejmuje prawa i obowiązki pozostałych gmin, związane z powierzonymi jej zadaniami, a gminy te mają obowiązek udziału w kosztach realizacji powierzonego zadania.

Zgodnie z **art. 73** u.s.p. powiaty mogą zawierać porozumienia w sprawie powierzenia jednemu z nich prowadzenia zadań publicznych. W zakresie nieuregulowanym treścią porozumienia do porozumień, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące związków powiatów.

Podnieść ponadto należy, że zgodnie z dyspozycją **art. 10** u.s.g. wykonywanie zadań publicznych może być realizowane w drodze współdziałania między jednostkami samorządu terytorialnego. Gminy, związki międzygminne oraz stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego mogą sobie wzajemnie bądź innym jednostkom samorządu terytorialnego udzielać pomocy, w tym pomocy finansowej.

Powiat może zawierać z organami administracji rządowej porozumienia w sprawie wykonywania zadań publicznych z zakresu administracji rządowej. Powiat może zawierać porozumienia w sprawie powierzenia prowadzenia zadań publicznych z jednostkami lokalnego samorządu terytorialnego, a także z województwem, na którego obszarze znajduje się terytorium powiatu. Do porozumień stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (art. 5 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym).

Zgodnie z dyspozycją art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. u.s.w. województwo może zawierać z innymi województwami oraz jednostkami lokalnego samorządu terytorialnego z obszaru województwa porozumienia w sprawie powierzenia prowadzenia zadań publicznych.

Z powyższego wynikają dość szerokie ramy możliwego i pożądanego z ustrojowego punktu widzenia współdziałania pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego, jak też jednostkami samorządu terytorialnego a województwem. Wskazać należy, że podstawowym założeniem tego współdziałania jest reguła samodzielności oraz równości współdziałających jednostek. Reguły te wyłączają możliwość nałożenia na te jednostki obowiązku współdziałania w formie przymusowej, jak też możliwość władczego podporządkowania w ramach takiego porozumienia. Samodzielność jednostki samorządu terytorialnego jest zatem podstawowym wyznacznikiem i gwarantem prawa tej jednostki do wyboru formy i zakresu współdziałania. Jednostki samorządu terytorialnego powinny zatem współdziałać ze sobą zawsze, gdy uznają to za konieczne ze względu na zakres realizowanych zadań.

Porozumienie stanowi jedną z form współdziałania gmin mającą na celu wspólne wykonywanie zadań publicznych. W odróżnieniu od związku międzygminnego zadania te wykonuje nie inny, działający w miejsce gmin podmiot, lecz jedna z gmin na

rzecz drugiej lub na rzecz kilku gmin. Istotą porozumienia międzygminnego jest powierzenie przez jedną z gmin a przejęcie przez drugą gminę obowiązku wykonywania zadań publicznych. Jak stwierdzają komentatorzy przepisu **art. 74** ustawy o samorządzie gminnym, warunkiem formalnym przystąpienia gminy do realizacji porozumienia międzygminnego jest wyrażenie takiej woli przez radę gminy w drodze uchwały (**art. 18** ust. 2 pkt 12 ustawy). Niezbędne jest również (w wykonaniu uchwały rady gminy) złożenie stosownych oświadczeń woli w trybie **art. 46** ustawy⁶⁵.

Istotą porozumienia komunalnego jest powierzenie (przekazanie) określonych zadań publicznych. Jednostka samorządu komunalnego wykonująca zadania publiczne objęte porozumieniem przejmuje prawa i obowiązki drugiej strony porozumienia, związane z powierzonymi jej zadaniami, a jednostka samorządu terytorialnego powierzająca te zadania obowiązana jest do udziału w kosztach ich realizacji (L. Wengler „Wygaśnięcie” ST 5/06/37-38). Gmina przejmująca zadanie publiczne w rzeczywistości przejmuje jedynie ciężar samego wykonania zadania publicznego, a odpowiedzialność za nie nadal ponosi gmina (gminy) je przekazująca (M. Kulesza „Opinia dotycząca charakteru prawnego porozumienia, zwanego pilotażowym, zawartego 25 października 1995 r. między Wojewodą Rzeszowskim a Prezydentem Rzeszowa w sprawach przekazania niektórych zadań i kompetencji z zakresu administracji rządowej do wykonywania Gminie Rzeszów” ST 12/95/132; L. Wengler „Uwagi o niektórych aspektach porozumienia komunalnego” ST 4/97/45, dalej L. Wengler „Uwagi”).

Uzupełniając analizę zagadnienia związanego z realizacją porozumienia, o którym mowa wyżej wskazać należy za konieczność uwzględnienia również regulacji ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego⁶⁶, zgodnie z którego **art. 46** „Jednostka samorządu terytorialnego realizująca zadania z zakresu działania innych jednostek samorządu terytorialnego, na mocy porozumień zawartych z tymi jednostkami, otrzymuje od tych jednostek dotacje celowe w kwocie wynikającej z zawartego porozumienia, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej.”

Jednostka samorządu terytorialnego może udzielać dotacji innym jednostkom samorządu terytorialnego na dofinansowanie realizowanych przez nie zadań, przy czym wysokość dofinansowania określa, w drodze uchwały, organ stanowiący tej jednostki samorządu terytorialnego, która udziela dotacji.

Szczegółowe zasady i terminy przekazywania dotacji na realizację przez jednostkę samorządu terytorialnego zadań na mocy porozumień, o których mowa wyżej określają te porozumienia. Jak wskazało Kolegium RIO w Warszawie w uchwale z dnia 5 marca 2013 r.⁶⁷ artykuł 47 ust. 2 ustawy z 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w jednoznaczny sposób zobowiązuje radę gminy do określenia kwoty na realizowane przez inną jednostkę samorządu zadanie, natomiast **art. 216** ust. 2 pkt 5 u.f.p. nakazuje organowi uchwałodawczemu jednostki samorządu terytorialnego określenie

65 A. Szewc, G. Jyz, Z. Pławeczki: Samorząd gminy, Komentarz ABC, 2010, wyd. III.

66 Dz.U.2021, poz. 38.

67 LEX

odrębną uchwałą warunków udzielenia pomocy.

Przywołane powyżej przepisy wyłączają przy tym możliwość cedowania zastrzeżonych na mocy tych regulacji uprawnień przysługujących organowi stanowiącemu j.s.t., w tym na jego organ wykonawczy (wójta, burmistrza, prezydenta). W państwie prawa organy władzy publicznej działają w granicach i na podstawie prawa (art. 7 Konstytucji RP). Zadania i kompetencje, sposób ich wykonywania oraz więzi między podmiotami administracji publicznej są uregulowane prawnie. Realizując kompetencję organ musi uwzględniać treść normy ustawowej. Odstąpienie od tej zasady z reguły stanowi istotne naruszenie prawa. Zarówno w doktrynie, jak również w orzecznictwie, ugruntował się pogląd dotyczący wykładni norm o charakterze kompetencyjnym. Naczelną zasadą prawa administracyjnego jest zakaz domniemania kompetencji. Ponadto należy podkreślić, że normy kompetencyjne (upoważniające) powinny być interpretowane w sposób ścisły, literalny. Niedopuszczalnym jest dokonywanie wykładni rozszerzającej przepisów kompetencyjnych oraz wprowadzanie kompetencji w drodze analogii (patrz wyroki: Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie z dnia 5 lipca 2013 r. sygn. Akt: I SA/Kr 211/13, Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Rzeszowie z dnia 11 października 2012 r. - sygn. I SA/Rz. 895/12)⁶⁸.

Uchwała podjęta na podstawie **art. 60a** u.o.d. jest aktem prawa miejscowego. Podkreślić w tym miejscu należy, że akty prawa miejscowego mają charakter prawotwórczy i są wydawane na podstawie upoważnienia ustawowego. Uprawnienie do ich stanowienia musi wynikać z przepisu szczególnego (wyrok TK z dnia 25 maja 1998 r. sygn. akt U 19/97, wyrok NSA z dnia 19 października 2007 r. sygn. akt , wyrok WSA w Warszawie z dnia 30 września 2005 r. sygn. akt I SA/Wa 1354/05). Tego rodzaju akty nie mają samoistnego charakteru, bowiem ich istnienie zależy od odpowiedniego umocowania określonego w ustawie. Są one pochodne w stosunku do ustaw, mają uzupełniający i po części wykonawczy charakter. Ustawodawca, formułując określoną delegację do wydania aktu wykonawczego, przekazuje upoważnienie do uregulowania wyłącznie kwestii nieobjętych dotąd żadną normą o charakterze powszechnie obowiązującym. Celem aktów prawa miejscowego jest nie tylko wykonanie ustawy, ale również jej uzupełnienie i rozwinięcie w obszarach zawartych w upoważnieniu. O ich legalności decyduje zarówno formalna zgodność z ustawą, jak i nieprzekroczenie zakresu upoważnienia ustawowego do ich ustanowienia. Zakres upoważnienia wyznacza granice działalności prawotwórczej właściwego organu i wpływa na treść tworzonego prawa. Każde wykroczenie poza zakres udzielonego upoważnienia stanowi naruszenie normy upoważniającej i zarazem konstytucyjnych warunków legalności aktu wykonawczego.

Celem zobrazowania w jaki sposób, jakiej treści zawierane jest porozumienie międzygminne należy przedstawić jego przykład zaczerpnięty z praktyki, zawierany przez Gminy. W przedmiotowej sprawie jako przykład stanowią będą porozumienia międzygminne zawierane m.in. między Gminą Miejską Hajnówka a Gminą Hajnówka – po-

68 Uchwała Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Olsztynie z dnia 22 lipca 2015 r., 0102-264/15, LEX.

rozumienie to zostało zawarte w dniu 3 kwietnia 2019 roku a opublikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego w dniu 17 kwietnia 2019 roku⁶⁹. Następnie jako kolejne należy wskazać porozumienie zawarte stosunkowo niedawno pomiędzy Gminą Strumięń a Gminą Chybie tj. w dniu 27 stycznia 2021 roku, opublikowane tego samego dnia w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego, poz. 647⁷⁰. Ostatnie już służące nam jako przykład będzie to porozumienie zawarte między Gminą Miejską Iława a Gminą Iława w dniu 1 lutego 2021 roku, opublikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa Warmińsko – Mazurskiego w dniu 3 lutego 2021 roku, poz. 538⁷¹.

Każde z zawartych porozumień przedstawia zasady finansowania opieki zapewnianej w niepublicznym żłobku, klubie dziecięcym lub przez dziennego opiekuna dzieciom zamieszkałym na terenie danej gminy. Zawiera regulacje w zakresie kwoty przekazywanej dotacji celowej, terminu w jakim ma to nastąpić oraz zasady zwrotu dotacji, która została np. pobrana w nadmiernej wysokości. Zapisem wręcz oczywistym jest także numer rachunku, na który mają zostać przekazywane kwoty wynikające z zawartych porozumień. Należy także zauważyć, iż by mogło dojść do zawarcia takiego porozumienia koniecznym jest powzięcie odpowiednio przez Radę Miejską bądź Radę Gminy odpowiedniej uchwały w tym przedmiocie, która stanowi niejako otwarcie ścieżki umożliwiającej podpisanie takiego porozumienia. Obowiązek podjęcia takiej uchwały wynika wprost z **art. 18** ust. 2 pkt. 12 ustawy o samorządzie gminnym. W ust. 2 komentowanego przepisu ustawodawca dokonał szerokiego wyliczenia spraw, które pozostają w wyłącznej właściwości rady gminy. W tym miejscu trzeba wyjaśnić kwestie dotyczące „właściwości wyłącznej”. Takie sformułowanie oznacza, że tylko konkretny organ - tj. rada gminy - jest uprawniony do decydowania o sprawach, które zostały wyliczone w **art. 18** ust. 2, z wyłączeniem innych organów. Oznacza to, że rada gminy nie może upoważnić wójta do wykonania tych zadań, tak więc warunkiem koniecznym dla zawarcia takiego porozumienia jest uprzednie podjęcie uchwał przez organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego będących stronami takiego, projektowanego porozumienia.

Reasumując wskazać należy, że możliwość zawarcia porozumienia międzygminnego (najczęściej) w zakresie współfinansowania realizacji zadania na rzecz dzieci do lat trzech stanowi istotny instrument przyczyniający się do zwiększenia dostępności tego rodzaju usług, zaś po stronie jednostek samorządu terytorialnego do ograniczenia poziomu kosztów z tym związanych, co niewątpliwie uznać należy za rozwiązanie zasadne i celowe.

69 Dziennik Urzędowy Województwa Podlaskiego z dnia 17 kwietnia 2019 roku, poz. 2362.

70 Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego z dnia 27 stycznia 2021 roku, poz. 647.

71 Dziennik Urzędowy Województwa Warmińsko – Mazurskiego w dniu 3 lutego 2021 roku, poz. 538.

3.

Realizacja zadania z zakresu opieki nad dziećmi na podstawie zlecenia JST

Olga Płudowska

Zgodnie z **art. 61** ust. 1 u.o.d. wójt, burmistrz lub prezydent miasta może zlecić podmiotom, o których mowa w art. 8 ust. 1 tj. jednostkom samorządu terytorialnego oraz instytucjom publicznym, osobom fizycznym, a także osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym nieposiadającym osobowości prawnej organizację opieki sprawowanej w formie żłobka lub klubu dziecięcego lub przez dziennych opiekunów. Przedmiotem zlecenia jest zorganizowanie opieki w formie żłobka, klubu dziecięcego, bądź też w zakresie realizowanym przez dziennych opiekunów. Zadanie o którym mowa wyżej, ma charakter publiczny, jednakże może być wykonywane także przez podmioty niepubliczne. Nie ulega wątpliwości, że zlecenie zadania do realizacji następuje przez jego powierzenie wraz z udzieleniem dotacji na jego finansowanie w całości lub w części. Zgodnie z **art. 61** ust. 2 ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do 3 lat do wyłaniania podmiotów mających organizować opiekę, o której mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie⁷². Na mocy art. 2 pkt 1 tej ustawy pod pojęciem dotacji rozumie się dotację w rozumieniu **art. 127** ust. 1 pkt 1 lit. e oraz **art. 221** ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁷³. Natomiast na podstawie **art. 127** ust. 1 pkt 1 lit. e dotacje celowe są to środki przeznaczone na zadań zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym, a na podstawie **art. 221** ust. 1 ustawy o finansach publicznych podmioty niezaliczane do sektora finansów publicznych i nie działające w celu osiągnięcia zysku mogą otrzymywać z budżetu jednostki samorządu terytorialnego dotacje celowe na cele publiczne, związane z realizacją zadań tej jednostki, a także na dofinansowanie inwestycji związanych z realizacją tych zadań.

Z powołanych przepisów wynika zatem, że poza sporem jest okoliczność, że zlecenie zadania do realizacji, w trybie **art. 61** ust. 1 u.o.d., następuje przez jego powierzenie wraz z udzieleniem dotacji na jego finansowanie w całości lub w części. Z kolei, z odesłania zawartego w art. 2 pkt 1 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie wynika, że jest to dotacja w rozumieniu **art. 127** ust. 1 pkt 1 lit. e oraz **art. 221** u.f.p. Oba te przepisy posługują się pojęciem „dotacji celowej”. W rezultacie, stwierdzić należy, że podstawą prawną finansowania działalności żłobkowej w formie dotacji celowej może być nie tylko **art. 60** ust. 1 u.o.d., ale także **art. 61** tej ustawy⁷⁴.

⁷² Dz.U.2020, poz. 1057.

⁷³ Dz.U.2021, poz. 305.

⁷⁴ Wyrok WSA z dnia 10 października 2018 r. sygn. akt: I SA/Po 486/18, Legalis Nr 1835187.

Stosownie do **art. 60** ust. 1 u.o.d. podmioty, o których mowa w art. 8 ust. 1, prowadzące żłobek lub klub dziecięcy, lub zatrudniające dziennych opiekunów mogą otrzymać na każde dziecko objęte opieką w żłobku lub klubie dziecięcym, lub przez dziennego opiekuna dotację celową z budżetu gminy. Z kolei z treści ust. 2 wynika, że wysokość i zasady ustalania oraz rozliczania dotacji celowej, o której mowa w ust. 1, określa rada gminy w drodze uchwały.

W judykaturze podnosi się na gruncie cytowanych przepisów w powiązaniu z regulacjami u.f.p., że środki przeznaczone w ramach dotacji celowej w odniesieniu do zadań realizowanych przez samorząd terytorialny - opieki nad dziećmi, determinowane są przede wszystkim zakresem zadań. Stąd też w przypadku braku ustawowo określonych ograniczeń przedmiotowych i podmiotowych wprowadzenie ich na podstawie uchwały będzie stanowiło przekroczenie kompetencji prawotwórczych organu. Zasadnie tym samym skarżący wskazuje na poglądy wyrażane w orzecznictwie sądów administracyjnych na gruncie **art. 60** ust. 1 u.o.d., że postanawia on, iż poza wskazaniem, że dotacja ma być przeznaczona na każde dziecko podlegające opiece nie zawiera innych ograniczeń podmiotowych czy też przedmiotowych (m.in. wyroki sądów pierwszej instancji wskazane na str. 3 uzasadnienia skargi). (...) Skoro dotacja jest przyznawana na określony cel, tj. pomoc podmiotom prowadzącym żłobki i ma być przyznawana bez względu na liczbę podlegających opiece dzieci nielegalnym było uzależnianie jej od warunku, którego ustawodawca nie przewidział - obowiązku złożenia listy obecności (por. wyrok NSA z 5 lutego 2014 r. sygn. akt II GKS 1871/12). Podobnie powyższe uwagi należy odnieść do ograniczenia wieku dzieci objętych opieką w żłobkach, do ukończenia roku szkolnego, w którym dziecko ukończy 3 rok życia. Tymczasem ustawodawca nie zawęży przeznaczenie dotacji celowej na sprawowanie opieki nad dzieckiem do lat 3, stanowiąc jednoznacznie w art. 2 ust. 3 u.o.dz., że opieka nad dzieckiem w żłobku będzie mogła być dotowana również do ukończenia roku szkolnego, w którym dziecko ukończy czwarty rok życia⁷⁵.

Według ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie działalnością pożytku publicznego jest działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie (art. 3 ust. 1). Zgodnie z art. 5 ust. 1 ww. ustawy organy administracji publicznej są zobowiązane by prowadzić działalność publiczną we współpracy z organizacjami pozarządowymi, prowadzącymi działalność pożytku publicznego w zakresie, który odpowiada zadaniom tych organów. Formy takiej współpracy zostały określone przez art. 5 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Forma współpracy jest realizowana na zasadach określonych w ustawie (art. 5 ust. 2 pkt 1). Zasady powyższe zostały określone w rozdziale 2 ustawy – Prowadzenie działalności pożytku publicznego na podstawie zlecenia realizacji zadań publicznych. Zgodnie z przepisami tego rozdziału zlecenie realizacji działań publicznych przez organy administracji publicznej organizacjom pozarządowym

75 Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego siedziba w Łodzi z dnia 23 czerwca 2016 r. I SA/Łd 407/16, Legalis Numer 1484425.

oraz podmiotom wymienionym w art. 3 ust. 3, a także na mocy odesłania z **art. 61** ust. 2 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. podmiotom niepublicznym wskazanym w art. 8 ust. 1 tej ustawy, może polegać na wspieraniu realizacji tych zadań bądź na powierzeniu ich realizacji, przy czym zarówno wspieranie, jak i powierzenie zadań publicznych organizacjom pozarządowym odbywa się po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert (**art. 11** ust. 2). Przepis **art. 13** ust. 1 stanowi, że organ administracji publicznej zamierzający zlecić realizację zadania publicznego ogłasza otwarty konkurs ofert. W **art. 13** ust. 2 określono elementy tego ogłoszenia. Zgodnie z **art. 13** ust. 3 i 4 otwarty konkurs ofert ogłasza się w BIP, w siedzibie organu administracji publicznej w miejscu przeznaczonym na zamieszczanie ogłoszeń, na stronie internetowej organu administracji publicznej, można go także zamieścić w dzienniku lub tygodniku o zasięgu ogólnopolskim, regionalnym lub lokalnym, w zależności od rodzaju zadania publicznego. Art. 14 ust. 1 określa niezbędne elementy oferty, zaś **art. 15** ust. 1 wskazuje na kryteria oceny ofert, wiążące także wówczas, gdy w wyniku ogłoszenia konkursu została zgłoszona tylko jedna oferta (**art. 15** ust. 2). Oceny oferty dokonuje komisja konkursowa powołana przez organ administracji publicznej, który ogłosił konkurs, przy czym ustawodawca określił zarówno obligatoryjny jak i fakultatywny skład komisji konkursowej i wprowadził zasadę, że do członków komisji biorących udział w opiniowaniu ofert stosuje się przepisy k.p.a. dotyczące wyłączenia pracownika (**art. 15** ust. 2a-2f). Ogłoszenie wyników otwartego konkursu ofert zawiera nazwę oferenta, nazwę zadania publicznego i wysokość przyznanych środków pieniężnych (**art. 15** ust. 2h), a przepis **art. 15** ust. 4 obliguje organ administracji publicznej do zawarcia bez zbędnej zwłoki, po ogłoszeniu wyników konkursu, umowy o wsparcie realizacji zadania publicznego lub o powierzenie jego realizacji z wyłonionymi w konkursie organizacjami.

Wzór tej umowy – w oparciu o delegację zawartą w **art. 19** – został określony w rozporządzeniu Przewodniczącego Komitetu do spraw pożytku publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie wzorów ofert i ramowych wzorów umów dotyczących realizacji zadań publicznych oraz wzorów sprawozdań z wykonania tych zadań⁷⁶. Załącznik nr 3 do tego rozporządzenia zawiera ramowy wzór umowy o realizację zadania publicznego zawieranej pomiędzy zleceniodawcą a zleceniobiorcą. Treść ramowego wzoru umowy, pozostająca w związku z przepisami ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, wskazuje wprost, że jest to umowa zlecenia realizacji określonych działań publicznych. Elementem tej umowy jest zobowiązanie zleceniodawcy do przekazania na realizację zadania publicznego określonej kwoty dotacji (§ 3 pkt 1 wzoru umowy). W tym zakresie stosownie do przepisów u.f.p. organ administracji publicznej – zleceniodawca – działa jako dysponent części budżetowej (**art. 151** ust. 1), a przekazane na realizację zadania publicznego środki budżetowe stanowią dotację celową w rozumieniu **art. 127** ust. 1 pkt 1 lit. e.

Wynika to wprost z treści **art. 16** ust. 1, zgodnie z którym organizacje pozarządowe lub podmioty wymienione w art. 3 ust. 3, przyjmując zlecenie realizacji zadania publicz-

76 Dz.U.2018, poz. 2057.

nego w trybach, o których mowa w **art. 11** ust. 2, zobowiązują się do wykonania zadania publicznego w zakresie i na zasadach określonych w umowie odpowiednio o wsparcie realizacji zadania publicznego lub o powierzenie realizacji zadania publicznego, sporządzonej z uwzględnieniem **art. 151** ust. 2 i **art. 221** ust. 3 oraz przepisów tej ustawy, a organ administracji publicznej zobowiązuje się do przekazania dotacji na realizację zadania.

Z przeanalizowanego stanu prawnego wynika zatem, że wykonywanie zadań administracji publicznej przez organizacje pożytku publicznego na podstawie zlecenia to pewnego rodzaju prywatyzacja zadań publicznych. Zlecenie wykonania zadań publicznych następuje bowiem na zewnątrz, gdyż podmiotem wykonującym to zadanie jest podmiot niepubliczny - organizacja pożytku publicznego, która przyjmuje dane zadanie dobrowolnie oraz prowadzi je w interesie wyższym, „ogólnym”, a nie w interesie jednostkowym. Realizacja danego zadania odbywa się w formach prawa prywatnego, czyli na podstawie umowy cywilnoprawnej, przy czym odpowiedzialność za realizację danego zadania spoczywa nadal na organie, który je zlecił.

Konkludując ten wątek rozważań NSA w postanowieniu z dnia 10 sierpnia 2018 r., sygn. akt: I GSK 2684/18⁷⁷ podkreśla, że konkurs ofert, ogłoszony w oparciu o przepisy ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie ma na celu wyłonienie oferentów, którzy będą realizowali określone zadania publiczne. Oczywiście przekazanie im przez organ administracji publicznej w drodze umowy zadań publicznych wiąże się ze zobowiązaniem przekazania na realizację tych zadań określonej kwoty pieniężnej, stanowiącej dotację celową w rozumieniu ustawy o finansach publicznych. Inaczej rzecz ujmując konkurs ofert nie służy „przyznaniu wsparcia,” lecz wyłonieniu podmiotu, który będzie realizował określone w ogłoszeniu zadanie publiczne.

77 Legalis Nr 1817288.

Rozdział V

Przykłady dobrych praktyk w instytucjach
gminnych, powiatowych, wojewódzkich
w obszarze opieki nad dziećmi
do lat 3 na terenie województwa lubelskiego

1.

Mają zaufanie rodziców - Żłobek Miejski w Krasnymstawie

Justyna Janusz

Żeby przybliżyć realia działania żłobków należy sięgnąć do ich historii, czyli do przełomu XVII i XIX wieku, kiedy to powstawały placówki dla matek samotnie wychowujących dzieci, sierocińce i domy dla podrzutków. Większość świadczeń z zakresu zabezpieczenia społecznego dotycząca małych dzieci wywodziła się z działalności filantropijnej. W Polsce w 1814 roku w trosce losy dzieci zostało utworzone Warszawskie Towarzystwo Dobroczynności, które otaczało opieką ubogich, sieroty i dzieci z rodzin robotniczych. Na jednym z zebrań, warszawski kupiec Teofil Janikowski wyszedł z propozycją założenia ochronki dla dzieci. Uroczyste otwarcie pierwszej ochronki w Warszawie, o charakterze filantropijnym nastąpiło 3 sierpnia 1893 roku. Placówka mieściła się w jednej sali budynku Warszawskiego Towarzystwa Dobroczynności, a jej funkcjonowanie było możliwe dzięki pomocy mieszkańców Warszawy, a w szczególności zamożnego kupiectwa i arystokratów. W ciągu najbliższych lat powstawały kolejne ochronki, a w roku 1870 było ich już trzydzieści dwie. Dzieci mogły tam przebywać około dziesięciu godzin, a czas ten wypełniany był pogadankami, zabawami, zajęciami praktycznymi i ćwiczeniami. Warto nadmienić, że początkowo pracę wychowawczą podejmowali wyłącznie mężczyźni, dopiero z czasem opieka nad małymi dziećmi stała się domeną kobiet⁷⁸.

Przełomowy był rok 1924, kiedy to uchwalono ustawę „w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet”. Zgodnie z artykułem 15 tej ustawy „W zakładach, gdzie pracuje ponad 100 kobiet winien przedsiębiorca utrzymywać dla nich urządzenia kąpielowe i żłobek dla dzieci”⁷⁹. Jako, że w kolejnym artykule tej samej ustawy wskazano, że kobieta może podjąć pracę nie wcześniej niż 6 tygodni po porodzie, można wywnioskować, że tyle właśnie trwał ówczesny „urlop macierzyński”. Wejście w życie ustawy spowodowało, że przy większych zakładach pracy powstawały żłobki, jednak tworzenie tak „nowoczesnych” placówek zostało przerwane po wybuchu II wojny światowej.

Po roku 1945 znacznie zwiększyło się zapotrzebowanie w zakresie opieki nad dziećmi. Ważną rolę odgrywała akcja propagandowa, która miała na celu popularyzację aktywności zawodowej kobiet-matek⁸⁰.

W 1950 r. zaszyły zmiany organizacyjne i na mocy ustawy żłobki, jak i wszelkie sprawy dotyczące utrzymania żłobków przez zakłady pracy, znalazły się w zakresie działania

78 Nella Stolińska-Pobralaska „Publiczno-prawny charakter instytucjonalnej opieki nad dzieckiem trzyletnim w Polsce”, *Pedagogika Rodziny* 2/3, 115-125, 2012 r.

79 Ustawa z dnia 2 lipca 1924 r. w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet.

80 Nella Stolińska-Pobralaska „Publiczno-prawny charakter instytucjonalnej opieki nad dzieckiem trzyletnim w Polsce”, *Pedagogika Rodziny* 2/3, 115-125, 2012 r.

Ministerstwa Zdrowia. Minister Zdrowia planował również tworzenie sieci żłobków, ale w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej⁸¹.

W Dzienniku Urzędowym Ministra Zdrowia Nr 23 z dnia 30 grudnia 1957 r. wydano instrukcję, która stanowiła podstawowy dokument normatywny określający strukturę żłobka, jego organizację i zasadnicze zadania. Zrodził się również pomysł utworzenia szkół kształcących odpowiedni personel, utworzono więc pierwsze roczne szkoły kształcące opiekunki. W kolejnych latach 1968 roku, wprowadzono roczne bezpłatne urlopy dla matek, a w 1972 r. przedłużono je do trzech lat. Żłobki w czasie przemian ustrojowych w latach 80 i 90-tych podległy licznym przemianom, co wynikało m. in. z ustawy z 1990 roku.

Ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym i ustawa z 27 maja 1990 r. nakłada na gminy zakładanie i utrzymywanie żłobków. Żłobki zaczęły funkcjonować jako zakłady służby zdrowia, prowadzone przez Zakłady Opieki Zdrowotnej (ZOZ-y). Samorządy zaczęły inwestować w żłobki i prowadzić racjonalną politykę, tworząc m.in. zespoły żłobków. Ustawa z 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej wraz z rozporządzeniami wykonawczymi do niniejszej ustawy, zakładały, iż żłobki są przeznaczone do sprawowania opieki wychowawczej i zdrowotnej obejmującej zakres działań profilaktycznych i opiekę nad dzieckiem w wieku do 3 lat⁸².

Inne czasy

Żłobek Miejski w Krasnymstawie funkcjonuje już od 43 lat. Dyrektor placówki Barbara Delikat najpierw pracowała jako opiekun w tej placówce, a później jako jej kierownik. Została zatrudniona, gdyż miała wykształcenie pielęgniarstwa, jak już wspomniano wcześniej w tamtym czasie żłobki były częścią miejscowych ośrodków zdrowia.

Moim zdaniem nie można wręcz porównywać sytuacji w żłobkach w latach 80-tych do obecnych czasów – mówi dyrektor Barbara Delikat. – Wtedy żłobki pełniły głównie funkcję opiekuńczą, teraz pełnią również wychowawczą i oświatową. Zresztą, stąd wzięło się funkcjonujące przez wiele lat przekonanie, że w żłobku potrafią się jedynie zatroszczyć o to, by dziecko było przewinięte i nakarmione. Na szczęście to się zmieniło. W tej chwili rodzice ze śmiechem opowiadają nam, że dzieci chcą przychodzić do nas również w dni wolne.

W latach 80-tych w żłobku było 75 miejsc dla dzieci, ale zdarzało się, że przyjmowano nawet 90-cioro maluchów. Wszystko z powodu wyżu demograficznego, z jakim

81 Ustawa z dnia 4 lutego 1950 r. o przekazaniu Ministrowi Zdrowia zakresu działania Ministra Pracy i Opieki Społecznej w przedmiocie opieki społecznej nad dziećmi do lat trzech oraz nad kobietami ciężarnymi i karmiącymi.

82 Nella Stolińska-Pobralaska „Publiczno-prawny charakter instytucjonalnej opieki nad dzieckiem trzyletnim w Polsce”, *Pedagogika Rodziny* 2/3, 115-125, 2012 r.

mieliśmy do czynienia w tamtym okresie. W dodatku do placówek trafiały już maluchy w wieku 3 - 4 miesięcy. Urlop macierzyński był krótki, więc matki powracające do pracy nie miały dużego wyboru, musiały oddać dziecko do placówki. W tej chwili, gdy wszystkie urlopy, jakie mają rodzice po urodzeniu dziecka trwają w sumie około roku, wręcz nieprawdopodobne wydaje się, że można powierzyć opiekę nad nim wcześniej. Z informacji uzyskanych od dyrektorów żłobków wynika, że większość dzieci trafia do placówek właśnie w wieku 12 miesięcy, w pojedynczych przypadkach jest to 8-10 miesięcy, mimo, że każda z placówek zgodnie z prawem oferuje opiekę nad dziećmi już od 20-tego tygodnia życia.

Sama organizacja żłobka w latach 80-tych była skrajnie różna od obecnej. W żłobkach funkcjonowała oddzielna od zwykłej tzw. kuchnia mleczna, w której przygotowywano mleczne mieszanki dla dzieci. W żłobku w Krasnymstawie dwie osoby były zatrudnione w pralni, w której codziennie prano około tysiąca (!) tetrowych pieluch i setki dziecięcych ubrań.

W tamtym czasie w Krasnymstawie funkcjonowały dwa żłobki. Każdy z nich naprzemiennie pełnił opiekę przez jeden miesiąc. Dopiero w okresie niżu demograficznego, ze względu na brak chętnych, zlikwidowano jedną z placówek.

Opiekunki zatrudnione w placówce musiały mieć wykształcenie medyczne, pozostałe były salowymi. Fakt postrzegania żłobka jako placówki wyłącznie opiekuńczej sprawił, że w pewnym momencie miał on nienajlepszą opinię, podjęto nawet decyzję o likwidacji jednej żłobkowej grupy.

Od początku lat dwutysięcznych rodzice zaczęli się jednak do nas przekonywać – wyjaśnia dyrektor. – Fakt przeprowadzenie gruntownego remontu budynku, jak również zatrudnienia kreatywnej kadry nastawionej przede wszystkim na funkcję wychowawczą żłobka sprawił, że odzyskailiśmy dobrą opinię. W tej chwili nie mamy żadnego problemu z naborem do placówki.

Żłobek w Krasnymstawie dostał również dotację z programu Maluch+. W tej chwili w żłobku działają trzy grupy: w pierwszej przebywają dzieci do 2 roku życia, w drugiej w wieku od 2 do 2,5 roku, a w trzeciej od 2,5 do 3 lat. W sumie jest tutaj 75 miejsc.

Zniżki dla rodzin

Za dobrą praktykę należy uznać wypracowane wspólnie z lokalnym samorządem знижки dla posiadaczy Karty Dużej Rodziny 3 Plus. Zgodnie z uchwałą Rady Miasta Krasnystaw z dnia 12 listopada 2013 roku posiadacze tej Karty są uprawnieni do 50 % знижки za pobyt dzieci w placówce. Dotyczy to zarówno tzw. opłaty stałej, jak i opłat za wyżywienie. W sierpniu 2021 roku z tej możliwości korzystało 10 rodzin (a знижką było objętych 11-cioro dzieci). Zwrócić należy również uwagę na niewysokie opłaty stałe za pobyt dziecka w placówce. Utrzymują się one na tym samym poziomie od 2013 roku. Opłata stała wynosi 100 złotych miesięcznie, a opłaty za wyżywienia (po podwyżce od września

2020 roku – 5 złotych/dzień. Jest to jedna z najniższych opłat, z jaką spotkaliśmy się podczas przygotowywania tego materiału.

Żłobek pracuje w godzinach od 6.00 do 16.00. – Większość dzieci i tak przebywa u nas w godzinach 7.00-15.30 - dodaje pani dyrektor. – Nie mieliśmy od rodziców sygnałów o konieczności wydłużenia lub zmiany czasu pracy placówki.

Dla dzieci

Za kolejną dobrą praktykę można uznać urządzenie dzieciom przyjęć urodzinowych w placówce.

Oczywiście robimy to na wniosek rodziców – zastrzega Barbara Delikat. – Zawsze jednak organizujemy poczęstunek i składanie życzeń dziecku tak, by poczuło się docenione w tym jego szczególnym dniu. I muszę przyznać, że piosenką, którą dzieci uczą się śpiewać najszybciej jest tradycyjne „Sto lat”.

Żłobek włącza się również w szereg ogólnopolskich akcji, jak chociażby w akcję na rzecz uświadamiania o autyzmie „Jesteśmy z Wami, niebieskimi motylami”. Ścisłe współpracuje również z sąsiednimi placówkami. Regularnie dzieci z przedszkola „Teatralna Ósemka” przygotowują przedstawienia, które są wystawiane później w żłobku. Relacje z wydarzeń są prezentowane na stronie internetowej placówki i na jej profilu fejsbukowym wraz z obszernymi galeriami zdjęć.

Staramy się zapewnić dzieciom serdeczną, domową atmosferę, prawidłowy rozwój psychomotoryczny i emocjonalno-społeczny nie tylko przez pracę opiekuńczą, a także poprzez różnorodne zabawy dydaktyczne, manipulacyjne, muzyczne, plastyczne i ruchowe odpowiednie do wieku dziecka – czytamy na stronie placówki. - Gościmy u siebie kilka razy w roku Teatr dla Dzieci z Krakowa, organizujemy Mikołajki, zabawę choinkową, pamiętamy o Świętach Mamy, Taty, Babci i Dziadzia, a także o innych świętach okolicznościowych.

Każda z opiekunek przygotowuje miesięczny plan pracy dla swojej grupy. W każdym miesiącu dzieci są uczone wierszyka i piosenki stosowanie do tematyki, która obejmuje dany plan.

A na co dzień doskonalimy dużą i małą motorykę – mówi Barbara Delikat. – W czasie pracy z dziećmi opiekunki często wykorzystują różnego rodzaju klocki, puzzle, czy kolorowanki. Wiele prac jest wykonywanych przy użyciu plasteliny. W żłobku znajdują się specjalne tablice z pracami dzieci tak, by rodzice mogli je zobaczyć zaraz na wejściu. Placówka dysponuje również nowoczesnym placem zabaw, który powstał za dotację z funduszy unijnych... – Dbamy o to, by dzieci jak najczęściej przebywały

na dworze – mówi pani dyrektor. – Dzięki temu budują swoją odporność, ale również poznają świat przyrody.

Za dobrą praktykę można również uznać fakt, że żłobek pracuje praktycznie przez całe wakacje, bez żadnych przerw. Jedynie ostatnie 2-3 dni sierpnia wykorzystywane są na przygotowanie do nowego roku szkolnego. To zdecydowanie ułatwia zaplanowanie czasu pracującym rodzicom, którzy nie mogą skorzystać z pomocy rodziny.

A w pandemii...

Oczywiście plany na bogate funkcjonowanie żłobka pokrzyżowała pandemia. Placówka przez pewien czas była zamknięta, potem, zgodnie z ministerialnymi rozporządzeniami, przyjmowano dzieci osób zatrudnionych przy walce z pandemią. Cały czas przestrzegany jest restrykcyjny reżim sanitarny, ale bez utrudnień, które mogły negatywnie wpływać na psychikę dziecka.

Uznaliśmy, że ubranie opiekunek w uniformy i maski spowoduje u dzieci niepotrzebny stres – mówi pani dyrektor. – Opracowaliśmy więc zasady, zgodnie z którymi każdy rodzic wchodzący do placówki musi dezynfekować ręce i być w maseczce, ale nie oddawać dzieci w ręce opiekunek tuż po wejściu.

Pandemia popsuła również dotychczasowy schemat adaptacji dzieci w żłobku. Przed „czasami” koronawirusa, na początku września, rodzice mogli przyjść i pobyc przez ok. godzinę z dzieckiem w placówce. W tej chwili jest to niemożliwe. Dyrekcja za każdym razem uprzedza jednak rodziców, że na początku adaptacji muszą być „pod telefonem”.

Dzwonimy do nich tylko, gdy rzeczywiście jest spory kryzys – mówi pani dyrektor. – Oczywiście najgorsze są pierwsze tygodnie. Później sytuacja już się uspokaja.

Spotkania dla rodziców

Za dobrą praktykę stosowaną w tym żłobku można uznać również organizowane przez dyrekcję spotkania rodziców z przedstawicielami Powiatowej Stacji Sanitarnej - Epidemiologicznej i Poradni Psychologicznej - Pedagogicznej. Ci pierwsi mówią przede wszystkim o tym, jak ważne jest, by nie posyłać do żłobka dzieci chorych, z infekcjami, z kolei specjaliści z Poradni Psychologicznej - Pedagogicznej przedstawiają ofertę swojej placówki na wypadek, gdyby musieli z niej skorzystać rodzice.

Muszę jednak przyznać, że szczególnie w czasie pandemii świadomość rodziców co do konieczności zatrzymania w domu dzieci z niewielką nawet infekcją tak wzrosła, że ominęły nas choroby – dodaje pani dyrektor. – Frekwencję mamy prawie 100%. Praktycznie nie zdarzają się już sytuacje, gdy od kilkorga chorych dzieci zaraża się

duża część grupy. W tej chwili dzieci z katarem zostają w domach.

Pytania i odpowiedzi

Bardzo dużym ułatwieniem dla rodziców jest działająca na stronie internetowej żłobka zakładka „Pytania i odpowiedzi”. Rodzice z miejsca dostają odpowiedź na kilka podstawowych pytań, które chce zadać niemal każdy zapisujący dzieci do placówki. Niewątpliwie pracownicy żłobka zyskują również czas nie musząc powtarzać każdemu odpowiedzi na nurtujące ich pytanie. Wszystkie najważniejsze informacje znajdują się w jednej zakładce. To znacznie ułatwia poruszanie się po stronie internetowej placówki. Poniżej prezentujemy pytania i odpowiedzi znajdujące się na stronie żłobka:

Ile dzieci jest w grupie?

Obecnie w żłobku funkcjonują trzy grupy.

- I grupa „Pszczółki” - 20 miejsc dla dzieci w wieku od ukończenia 20-tego tygodnia życia do 2 roku,
- II grupa „Misie” – 25 miejsc dla dzieci w wieku od 2 roku do 2,5 roku,
- III grupa „Biedronki” – 30 miejsc dla dzieci w wieku od 2,5 roku do 3 roku.

Czy podaje się dziecku leki w przypadku choroby?

W żłobku nie ma możliwości podawania dzieciom lekarstw.

Jakie kwalifikacje posiadają opiekunki dziecięce?

Opiekunki dziecięce pracujące w żłobku posiadają kwalifikacje zgodne z ustawą o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 z dnia 4 lutego 2011 r.

Czy Państwo mają własną kuchnię? Jak wygląda wyżywienie?

W naszym żłobku znajduje się własna w pełni wyposażona kuchnia. Dbamy o prawidłowe żywienie naszych dzieci, jadłospisy są urozmaicone, okresowo sprawdzane i akceptowane przez PSSE. Dzieci do 1 roku i dzieci z alergią mają indywidualnie ustalany jadłospis. Jadłospis jest codziennie podawany do wiadomości rodziców.

Inna przydatną, z punktu dobrych praktyk, zakładką jest ta dotycząca okresu wczesnego dzieciństwa. Poniżej prezentujemy jej treść:

Okres wczesnego dzieciństwa to najważniejszy etap w życiu człowieka. Naukowcy twierdzą, że zmiany rozwojowe jakie zachodzą w poszczególnych sferach życia tj. w sferze intelektualnej, emocjonalnej i społecznej stanowią fundament dla zmian rozwojowych decydujących o jakości życia w kolejnych etapach rozwoju człowieka zarówno w okresie młodości jak i dorosłości.

Dlatego:

- Dbajmy o pogodny nastrój i pełną życzliwości atmosferę.
- Nie ulegajmy we wszystkim dziecku, ale jednocześnie nie wymagajmy od niego ponad jego siły.
- Przestrzegajmy ustalonego regulaminu dnia.
- Dostarczajmy dziecku odpowiednich bodźców rozwojowych, ale unikajmy tych niestosownych czy szkodliwych.
- Nie traktujmy sami i nie pozwólmy innym traktować naszego dziecka na pokaz.
- Starajmy się dawać dziecku okazję do stawania się coraz bardziej samodzielnym i zaradnym.
- Nie zapominajmy obok umysłu, kształtować jego charakter przez wyrabianie życzliwe go stosunku do wszystkich i wszystkiego.
- Nie trzymajmy naszego dziecka w izolacji - niech od samego początku wrasta w społeczeństwo, poznaje swoje prawa i obowiązki.
- Starajmy się być w obecności dziecka zawsze spokojni, cierpliwi, zrównoważeni - nasz niepokój, gniew czy zniecierpliwienie zawsze ujemnie odbija się na dziecku.
- W wychowaniu dziecka starajmy się stosować więcej nagród niż kar, pamiętając o tym, że więcej dobrego można osiągnąć gdy się chwali niż gani.

Pamiętajmy:

- Gdy dziecko doświadcza krytycyzmu - uczy się pogardzać.
- Gdy dziecko doświadcza wrogości - uczy się agresji.
- Gdy dziecko doświadcza drwin - uczy się być skrytym.
- Gdy dziecko doświadcza wstydu uczy się poczucia winy.
- Gdy dziecko doświadcza wyrozumiałości uczy się być cierpliwym.
- Gdy dziecko doświadcza wsparcia - uczy się pewności siebie.
- Gdy dziecko doświadcza pochwał - uczy się doceniać.
- Gdy dziecko doświadcza sprawiedliwości uczy się być uczciwym.
- Gdy dziecko doświadcza bezpieczeństwa uczy się zaufania.
- Gdy dziecko doświadcza aprobaty - uczy się lubić siebie.
- Gdy dziecko doświadcza przyjaźni i akceptacji - uczy się znajdować miłość w otaczającym świecie.

Z jednej strony wiadomo, że porady tego typu nie są nowością w Internecie, ale z drugiej wiadomo też, że gdy się wyświetlają na przypadkowych stronach po prostu omijamy je wzrokiem. Taki tekst na stronie placówki, pod której opiekę oddaje się dziecko, być może skłoni rodziców/opiekunów prawnych do spokojnego przeczytania.

Żłobek w Krasnymstawie doskonale łączy tradycję z nowym (i nowoczesnym) podejściem do opieki nad dziećmi. Jak widać, można przełamać pewne schematy, by zdobyć zaufanie rodziców.

2.

Żłobek, w którym dużo się dzieje - Żłobek Miejski Chełmskie Niedźwiadki

Justyna Janusz

Żłobek powstał w ramach realizacji przez NST Sp. z o.o. w partnerstwie z Miastem Chełm projektu pt. „Chełmskie Niedźwiadki”, na podstawie umowy o dofinansowanie zawartej z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej, w ramach Priorytetu I, Działanie 1.5. Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

W partnerstwie

Projekt trwał od 1 grudnia 2012r. do 30 listopada 2014r. i adresowany był do mieszkańców Chełma i powiatu chełmskiego. Jego głównym celem było ułatwienie powrotu do pracy osobom, które przerwały aktywność zawodową w związku z opieką nad dzieckiem.

– Projekt powstania żłobka był pisany w partnerstwie z miastem Chełm – mówi dyrektor żłobka Katarzyna Sadowska – Twardzik. – Przez dwa pierwsze lata placówkę prowadziła prywatna firma. W umowie przedstawiciele miasta zobowiązali się, że będą ją prowadzić przez kolejnych 5 lat. I umowy dotrzymali, bo placówka, jako jednostka miejska, działa już 7 lat i cały czas się rozwija.

Od 1 grudnia 2014r. organem prowadzącym żłobek jest Miasto Chełm i od tego czasu nosi nazwę Żłobek Miejski Chełmskie Niedźwiadki.

Taka forma utworzenia, następnie prowadzenia żłobka przez samorząd nie jest powszechnie stosowana. Niestety, partnerstwo publiczno-prywatne, mimo, że przynoszące wiele korzyści dla obu stron, wśród samorządowców ciągle budzi wiele obaw. Jak widać, zupełnie niepotrzebnie...

Żłobek Chełmskie Niedźwiadki jest czynny w dni powszednie, w godzinach od 6.30 do 16.30. W placówce znajduje się 113 miejsc. Dzieci podzielone są na cztery grupy.

Program pracy z dzieckiem obejmuje świadczenia wychowawczo-opiekuńcze nastawione na wspieranie wszechstronnego rozwoju dziecka oraz świadczenia pielęgnacyjne, zdrowotne i profilaktyczne, a także żywieniowe dzieci (w tym diety eliminacyjne). W celu ujednoczenia metod pracy z dzieckiem ściśle współpracuje się z rodziną.

Zgodnie z Uchwałą Nr VIII/70/15 Rady Miasta Chełm z dnia 24 czerwca 2015 r. w sprawie ustalenia opłat w żłobkach, dla których organem prowadzącym jest Miasto Chełm za pobyt dziecka w Żłobku Miejskim „Chełmskie Niedźwiadki” od stycznia 2021 r. opłaty są następujące:

Opłata stała (czesne) za pierwsze dziecko 336,00 zł (m-c)

Opłata stała (czesne) za drugie dziecko 224,00 zł (m-c)

Stawka żywieniowa 5,00 zł (dzień)

Początkowo, niepubliczny żłobek był konkurencją dla istniejącego już od lat w Chełmie miejskiego żłobka „Słoneczko”. 1 czerwca 2021 r. doszło do formalnego połączenia obu placówek i powstał Zespół Żłobków w Chełmie.

– Utworzenie Zespołu Żłobków ma na celu usprawnienie i skoordynowanie bieżącej pracy obu żłobków - napisali w uzasadnieniu uchwały miejscy urzędnicy. Jako argument podawali fakt, że oba żłobki mieszczą się niedaleko siebie – przy ulicy Wolności. Dla dzieci i ich rodziców w zasadzie nic się nie zmieniło. Żłobki działają w dotychczasowych budynkach, a podopiecznymi zajmują się te same osoby, co dotychczas. Zmiana dotyczyła jednak kwestii administracyjnych - zamiast dwóch dyrektorów, jest jeden. Urzęduje przy ul. Wolności 20 i kieruje Zespołem. Niewątpliwą korzyścią płynącą z połączenia jest ograniczenie administracji i kosztów funkcjonowania żłobka. Sprawami księgowymi obu placówek zajmuje się teraz jedna księgowa. Nie doszło jednak do zwolnienia personelu, ci, którzy nabyli uprawnienia emerytalne, odeszli na emeryturę.

Od maja 2021 roku żłobek „Chełmskie Niedźwiadki” jest również żłobkiem integracyjnym – jedynym w regionie.

Już w chwili powstania, czyli w 2012 roku żłobek nie miał problemu z naborem dzieci.

– Gdy zaczynaliśmy, pod opieką mieliśmy 40-ścioro maluchów – mówi Katarzyna Sadowska-Twardzik. W 2017 roku żłobek przeprowadził się z 40-ciorgiem dzieci do nowego budynku wyremontowanego przez miasto. – Był to remont generalny, w który zainwestowano ponad 3 miliony złotych. Dzięki temu udało się stworzyć nowe miejsca dla 73 podopiecznych, utworzyć 4 grupy dzieci.

27 lutego 2019 r. Miasto Chełm otrzymało dotację z programu Maluch+. Oferta złożona na zadanie pn.: „Utworzenie w 2019 r. nowych miejsc w instytucjach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3: Przebudowa pomieszczeń na potrzeby dzieci w wieku do lat 3 oraz zakup pierwszego wyposażenia w Żłobku Miejskim „Chełmskie Niedźwiadki” w Chełmie, ul. Wolności 20, 22 - 100 Chełm”, uzyskała dofinansowanie we wnioskowanej kwocie: 1 518 190 zł, na utworzenie 70 nowych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.

Dodatkowo miasto uzyskało dotację na utworzenie 3 miejsc dla dzieci niepełnosprawnych. W ramach powyższej dotacji utworzono i w pełni wyposażono dwie sale sensoryczne.

W 2020 r. Żłobek Miejski Chełmskie Niedźwiadki otrzymał prawie 131,5 tys. zł na zapewnienie funkcjonowania miejsc opieki nad dziećmi tworzonych z udziałem środ-

ków rządowego programu Maluch+.

To pieniądze na bieżące funkcjonowanie placówki, w tym wynagrodzenia opiekunów, ale także na funkcjonowanie miejsc opieki dzieci niepełnosprawnych lub wymagających szczególnej opieki.

– Dzięki tym pieniądzom będziemy mogli poszerzyć zakres opieki. Zakupimy dodatkowe pomoce dydaktyczne, zabawki, artykuły plastyczne. Planujemy wprowadzenie zajęć z psychologiem, dogoterapii, rehabilitacji lub fizjoterapii oraz rozszerzenie zajęć z rytmiki i logopedii – mówi Katarzyna Sadowska-Twardzik, dyrektor żłobka Chełmskie Niedźwiadki.

W ramach konkursu placówka otrzymała z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej 113,4 tys. zł na zapewnienie funkcjonowania miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz 18 tys. zł na zapewnienie miejsc dla dzieci niepełnosprawnych lub wymagających szczególnej opieki. Przeciętna miesięczna wysokość dofinansowania na 1 miejsce opieki wynosi 135 zł, a w przypadku miejsc dla dzieci niepełnosprawnych lub wymagających szczególnej opieki – 500 zł. Z kolei koszt utrzymania dzieci w Chełmskich Niedźwiadkach to odpowiednio około 1025 i 1220 zł.

Dobra kuchnia

Dodatkowe 100 tysięcy złotych w 2021 roku wyłożyło miasto na zakup wyposażenia do kuchni.

– I nie przesadzę chyba, jeśli powiem, że w tej chwili mamy najładniejszą żłobkową kuchnię w regionie – dodaje pani dyrektor. – Dzięki tej inwestycji mogłam kupić nowoczesne sprzęty spełniające najwyższe normy.

Kuchnia jest też jedną z dobrych praktyk w „Chełmskich Niedźwiadkach”.

– Jadłospisy układamy zgodnie z normami żywieniowymi zalecanymi przez Instytut Żywności i Żywienia. Już od samego początku stawiamy na zdrowe i ekologiczne, z naturalnych produktów odżywianie dzieci, z jak najmniejszą ilością cukru w składzie - dodaje dyrektor Katarzyna Sadowska-Twardzik. – Do picia podajemy dzieciom głównie herbatki owocowe czy wodę z miętą i cytryną. Praktycznie wszystkie wypieki przygotowujemy na miejscu. Uczymy dzieci jeść warzywa, owoce i różnego rodzaju ziarna. Standardem jest u nas to, że wypieki posypywane są np. czarnuszką. Nie wszyscy wiedzą, że daje ona nie tylko smak, ale również pomaga chronić przed pasożytami i wzmacnia odporność.

Temat kuchni pojawia się również w trakcie zajęć prowadzonych z dziećmi. Temat jednych z nich to „Co lubimy jeść latem”. Oto zabawy zaproponowane dzieciom tego dnia:

- rozpoznawanie owoców i warzyw na podstawie ilustracji. Opisywanie kształtów i wielkości.
- „Co jem?” – rozpoznawanie wybranych owoców na podstawie smaku – dzieci (z zasłoniętymi oczami) próbują rozpoznać smak np. malin, truskawek. Nazywanie smaków: gorzki, kwaśny, słodki. Przygotowujemy letnią sałatkę.
- Zabawa ruchowa: „Witaminki dla chłopczyka i dziewczynki” – odszukiwanie owoców ukrytych na sali przy akompaniamencie muzyki. Podział dzieci na dwie grupy np. „cytryny”, „truskawki”, marsz po kole, na sygnał dany owoc musi wskoczyć do obręczy.
- Porównywanie wielkości: duży-mały, długi-krótki na podstawie różnych owoców, warzyw o podobnym kształcie.
- Praca plastyczna „smakowite owoce” – wyklejanie kuleczkami z bibuły różnych owoców.

Jedyny integracyjny

Kolejną ważną inwestycją, dzięki programowi Maluch+ było stworzenie trzech miejsc dla dzieci z niepełnosprawnościami. Kosztowało to 50 tysięcy złotych. Dzięki temu żłobek stał się placówką integracyjną z oficjalną nazwą Integracyjny Żłobek „Chełmskie Niedźwiadki”. Dotacja umożliwiła stworzenie dwóch w pełni wyposażonych sal sensorycznych. Są tam urządzenia do ćwiczeń ruchowych, ale również np. magiczny dywan, czyli specjalne oprogramowanie wyświetlające na podłodze np. morski brzeg (fale kamyczki, piasek).

- Jeśli dziecko stanie nogą na tym „dywanie”, to wtedy słyszy też szum morza – dodaje pani dyrektor. – To rozwija wiele zmysłów. Z sali korzystają wszystkie dzieci uczęszczające do żłobka, nie tylko to z orzeczeniem o niepełnosprawności. – Bardzo często udaje im się dzięki temu wyciszyć i uspokoić – mówi Katarzyna Sadowska-Twardzik.

Cały budynek żłobka jest dostosowany do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami. Podczas remontu zadbano o to, by zlikwidować wszystkie progi w salach, zamontować windę czy przygotować toalety dla dzieci ze szczególnymi potrzebami. Rzecz jasna, specjalne przygotowanie ma również kadra zatrudniona w placówce (m.in. ukończone kursy z zakresu oligofrenopedagogiki).

Sami grają

Co ciekawe, do Chełmskich Niedźwiadków rzadko przyjeżdżają teatryki z zewnątrz.

- My sami wystawiamy dzieciom przedstawienia – mówi pani dyrektor. – Opiekunki w moim zespole są bardzo kreatywne i nie mają z tym najmniejszego problemu.

W dodatku, jeśli np. wystawiają Bal u Smerfетки, to wtedy za smerfy przebijają się wszyscy pracownicy, łącznie z pracownikami z kuchni. To pozwala na stworzenie dzieciom iście bajkowej atmosfery.

Inną dobrą praktyką jest prezentowanie obszernych relacji zdjęciowych na stronie internetowej żłobka. Placówka nie ma swojej strony na Facebooku, ale wszystkie galerie zdjęć umieszcza na własnej stronie. – Oczywiście wszyscy rodzice podpisują odpowiednie oświadczenia o wyrażeniu zgody na upublicznianie wizerunku ich dzieci – dodaje pani dyrektor. – Rodzice już wiedza, że opiekunki umieszczają zdjęcia na stronie w czasie gdy dzieci śpią. Zdarza się, że jeśli około południa nie ma jeszcze galerii na stronie, to dzwonią pytając kiedy zostaną zaprezentowane.

Ciągle na wyjazdach

Inną dobrą praktyką stosowaną od początku w „Chełmskich Niedźwiadkach” są liczne wyjazdy z dziećmi do ciekawych miejsc.

– Zawsze na to stawialiśmy – mówi pani dyrektor. – Potrafimy pojechać autobusem kursowym na łąki wokół miasta, by zrobić tam ognisko dla dzieci. Jest to rzecz jasna, dość trudne logistycznie, ale nam się udaje. Z autobusów kursowych korzystamy jak najczęściej po to, by rodzice nie musieli dodatkowo płacić za wynajęcie transportu.

Gdy opiekunki chciały pokazać dzieciom jak wygląda przejazd pociągiem, kupiły dla wszystkich bilety i zorganizowały wycieczkę kolejowa. Innym razem wynajęto autobus miejski, by pojechać do gospodarstwa agroturystycznego i pokazać dzieciom zwierzęta gospodarskie.

– Wyście do biblioteki czy do straży pożarnej to dla nas norma – mówi Katarzyna Sadowska-Twardzik. – Chodzimy również z dziećmi na pocztę czy do banku. Chcemy tym maluchom pokazać jak najwięcej.

Podmiejskim autobusem udało się również dojechać do jednostki wojskowej.

– I chyba nie muszę mówić jaką frajdę stanowił dla dzieci fakt, że mogły wsiąść do czołgu czy zobaczyć sprzęt wojskowy – dodaje dyrektor. – Niestety większość planów na kolejną wycieczkę pokrzyżowała nam pandemia koronawirusa.

Pozostają jedynie codziennie wyjścia na spacer i do ogrodu.

– Naszą zasadą jest, że codziennie o 9.30 wszystkie grupy wychodzą na dwór – mówi Katarzyna Sadowska-Twardzik. – W budynku zostaje tylko osoba w sekretariacie. W okresie zimowym uprzedzamy rodziców, żeby ubrali dzieci odpowiednio do po-

gody, bo my i tak wyjdziemy.

„Chełmskie Niedźwiadki” ściśle współpracują również z Państwową Wyższą Szkołą Zawodową, gdzie można studiować m.in. na kierunkach pedagogicznych.

– To, że studenci tej uczelni odbywają u nas praktyki to norma od wielu lat – mówi dyrektor. – My zachęcamy studentów do ściślejszej współpracy. Przychodzą nawet wtedy, gdy nie mają zaplanowanych praktyk. Dzięki temu uczą się w praktyce w jaki sposób wygląda praca w takiej placówce jak nasza.

Zaplanowane

Inną dobrą praktyką jest ustalenie Kalendarza Pracy żłobka na cały rok.

– We wrześniu wszystkie opiekunki wypisują kalendarz imprez na cały rok – mówi pani dyrektor. – To znacznie ułatwia nam potem pracę. Dbamy też o to, by dzieci się nie nudziły. Imprezy, które są co roku np. Dzień Matki organizujemy zawsze w innej formie niż wcześniej. Wychodzimy jednak z założenia, że w żłobku zawsze ma być moc kolorów, ma być radośnie i muzycznie. „Chełmskie Niedźwiadki” słyną z tematycznych dekoracji, które są niemal w każdym punkcie budynku. – Na szczęście mam bardzo zgrany zespół z różnymi talentami – dodaje. – Po remoncie pani woźna pomalowała nam ściany w segmenty przypisane poszczególnym grupom – misie, niedźwiadki itd. Jeśli opiekunki mają pomysł wymagający szczególnych umiejętności technicznych, to zawsze mogą liczyć na pomoc pana konserwatora.

Szczególnie klimatycznie w żłobku jest zimą, przed świętami Bożego Narodzenia. Za dekorację robi m.in. siano przywiezione ze wsi, klimatyczne latarenki i dekoracje imitujące śnieg. Wystrój placówki tak zachwyca wszystkich, że nawet nagrywano tutaj życzenia świąteczne od prezydenta i miejskich urzędników dla mieszkańców miasta.

Pieniądze na organizację wystroju pochodzą nie tylko z budżetu placówki, ale przede wszystkim ze zbiórki plastikowych korków i makulatury prowadzonej wśród rodziców. Rodzice już od kilku lat przyzwyczajeni są do tego, że makulaturę po prostu przynoszą do placówki.

Pomoc

Inną dobrą praktyką jest organizowanie akcji pomocy dla rodzin/osób w trudnej sytuacji materialnej i życiowej.

– Mieszkamy w niewielkim mieście, więc wiemy kto potrzebuje pomocy – dodaje Katarzyna Sadowska-Twardzik. – Zawsze urządzamy zbiórkę dla rodziny, którą znamy osobiście. Czasem ofiarność rodziców przekracza nasze oczekiwania. W zeszłym

roku osoba, która miała zostać obdarowana, na widok góry prezentów, które miała otrzymać sama zaproponowała:

„To trzeba jakoś podzielić...”

Pracownicy i rodzice dzieci żłobkowych angażują się również w zbiórki dla miejscowego schroniska dla zwierząt.

– Przynoszą karmę, koce i inne potrzebne rzeczy – mówi pani dyrektor. – Jest tego tyle, że samochód mamy załadowany niemal po dach.

Inną dobrą praktyką stosowaną w żłobku jest przygotowywanie miesięcznych planów pracy i kalendarza imprez dla każdej z grup. Są one podzielone na tygodnie powiązane z całorocznym kalendarzem imprez.

KALENDARZ IMPREZ

WRZESIEŃ

Powitanie Jesieni
Dzień Grzyba

PAŹDZIERNIK

Dzień Pieczonego Ziemniaka
Pasowanie na Żłobkowicza
Dzień Mycia Rąk
Dzień Chleba

LISTOPAD

Dzień Postaci z Bajek
Dzień kredki
Andrzejki

GRUDZIEŃ

Dzień Górnika
Mikołajki
Dzień Aniołka
Dzień herbaty
Pierwszy dzień zimy
Wigilia

STYCZEŃ

Dzień Spaghetti
Dzień Bałwana
Dzień mleka
Dzień Kubusia Puchatka
Dzień Babci i Dziadka

LUTY

Bal Karnawałowy
Dzień pizzy
Walentynki
Dzień Listonosza
Dzień Kota
Tłusty Czwartek

MARZEC

Dzień dentysty
Dzień Kobiet
Powitanie Wiosny
Dzień Słońca

KWIECIEŃ

Dzień sportu
Dzień Ziemi
Święta Wielkanocne
Dzień Książki

MAJ

Dzień Strażaka
Dzień Bibliotekarza
Dzień Pielęgniarki

CZERWIEC

Dzień Dziecka
Dzień Rodziny
Dzień Smerfa
Światowy Dzień Środowiska

– Plany pracy obowiązują we wszystkich grupach – mówi pani dyrektor. – Po prostu dostosujemy technikę do możliwości dzieci. Bardzo często prowadzimy zajęcia sensoryczne. Dla nas rozłożenie folii bąbelkowej na niemal całym korytarzu, by pozwolić dzieciom na niej malować to żadna nowość. Stawiamy również na prace plastyczne: wyklejanie, malowanie.

Wszystkie opiekunki żłobka uczestniczyły w specjalnym kursie, który przygotowuje do prowadzenia kreatywnych zabaw z dziećmi.

– A najlepszym rozwiązaniem na to, by w placówce ciągle się coś działo jest tzw. burza mózgów – mówi pani dyrektor. – Często się spotykamy i dyskutujemy, każdy podaje swój pomysł i wybieramy z tego najlepsze.

Poniżej prezentujemy przykładowe plany pracy w Chełmskich Niedźwiadkach: Miesięczny plan pracy opiekuńczo-wychowawczo-edukacyjnej obowiązujący w żłobku „Chełmskie Niedźwiadki”.

1. Dzień Dziecka:
 - a. Zapoznanie z datą 1 czerwca – Dzień Dziecka;
 - b. Balonowe zabawy – ćwiczenie konstruowania prostych kompozycji z balonów;
 - c. Zabawa „Minki” – malowanie na balonach;
 - d. Zabawa ruchowa „Łapiemy bańki”;
 - e. Zabawa integracyjna „Baloniku, baloniku...”;
 - f. Poczęstunek z okazji dnia dziecka;
 - g. Wykonanie „Słodkich szaszłyków”;
 - h. Zabawy ruchowe na dworze: slalom, wyścigi, bieg z przeszkodami;
 - i. Praca plastyczna – plakat pt. „Nasz wspólny dzień dziecka w żłobku”.

2. Świat Smerfów:
 - a. Przedstawienie głównych postaci z bajki „Smerfy”.
 - b. „Podróż do wioski smerfów” – zabawa przy muzyce. Dzieci ustawiają się w pociąg i w rytm muzyki poruszają się po Sali. Razem ze Smerfetką wyruszają do wioski Smerfów;
 - c. Zadanie Łasucha „Sztafeta cukierkowa”. Dzieci ustawiają się w dwóch rzędach jedno za drugim. Na dany sygnał przenoszą cukierki na papierkowych tackach na drugą stronę i umieszczają je w koszyczku;
 - d. Smerfne puzzle- układanie elementów w całość;
 - e. „Przebieramy się za smerfy” dopasowanie do danego smerfa charakterystycznego elementu (okulary – Ważniak, smoczek – Smerfuś, lusterko – Lалуś, pędzel – Malarz, poduszka – Śpioch, młotek – Pracuś, ciastko – Łasuch, marchewka – Ogrodnik);
 - f. Wspólna praca plastyczna „Nasza Wioska Smerfów” – praca przestrzenna.

3. Święto rodziny:
 - a. Zapoznanie dzieci z pojęciem „Rodzina” – przedstawienie członków rodziny;
 - b. Zabawa ruchowa pt. „Moja rodzina” – zabawa z elementami rzutu do celu;
 - c. Rysowanie portretu „Moja mama”;
 - d. Zabawa pt. „Portret” – rozkładamy na dywanie portrety mam wykonane przez dzieci. Zabawa polega na odnalezieniu portretu swojej mamy;
 - e. Nauka piosenki „Wesoła rodzinka”;
 - f. Praca plastyczna „Ja i moja rodzina”.

Uwagę zwracają również prowadzone zabawy sensoryczne. Oto niektóre z nich:

- Zabawy z piaskiem, piaskiem kinetycznym, cieczą newtonowską: ugniatanie, przesypanie, robienie babek, tworzenie prac plastycznych – „malowanie” piaskiem;
- Zabawy z makaronem: nawlekanie – tworzymy korale, segregowanie, przesypanie w różne pojemniki, wykorzystywanie makaronu jako instrumentów, obserwowanie różnic w głośności przy zastosowaniu różnych rodzajów makaronów;
- Zabawy w pianie: odszukiwanie i wyławianie np. kolorowych zakrętek, zanurzonych w waniencie, za pomocą ręki, sitka, chochelki. Dmuchiwanie baniek – ćwiczenie narządów artykulacyjnych; łapanie baniek – ćwiczenie kondycji ruchowej (ręka-oko);
- Spacerowanie po ścieżce sensorycznej;
- Malowanie stopami i rękami sposobem na wyrażenie dziecięcej ekspresji i poznawania własnego ciała;
- „Dźwiękowe zabawy” – np. w pudełkach po zapalniczkach ukrywamy różne przedmioty (groch, sól, mąkę), rozpoznawanie różnic w dźwiękach, zabawa w orkiestrę, zabawa w zapamiętywanie i wskazywanie gdzie był dźwięk.

A w czasie pandemii....

Gdy władze krajowe zdecydowały o czasowym zawieszeniu pracy żłobków i przedszkoli, pracownicy Chełmskich Niedźwiadków postanowili, że nie będą siedzieć beczynnie. Na stronie internetowej żłobka niemal codziennie prezentowali nagrywane przez siebie i znajdowane w Internecie filmiki podające propozycje kreatywnej pracy z dzieckiem. W czasie pandemii opiekunki pracowały również na rzecz lokalnej społeczności. Gdy w całym kraju brakowało maseczek, opiekunki przyniosły do żłobka swoje własne maseczki do szycia i szyły maseczki na potrzeby mieszkańców Chełma.

- A te, które nie potrafią szyć, cięły materiał lub przyszywały gumki – dodaje pani dyrektor. – Wszystko udało nam się zrobić dzięki temu, że jesteśmy naprawdę zgraną ekipą. Wszystkim bym takiej życzyła.

3.

Przed wszystkim: Adaptacja! - Miejski Żłobek Raj Malucha w Dęblinie

Justyna Janusz

Miejski Żłobek Raj Malucha w Dęblinie ma już 43 lata. Powstał w 1978 roku i podlegał dowódcy Jednostki Wojskowej 2760. W tamtym czasie do placówki mogły się dostać wyłącznie dzieci mundurowych zatrudnionych m.in. w Lotniczej Akademii Wojskowej. Placówka podlegała również Ministerstwu Zdrowia. Dopiero po kilku latach do żłobka zaczęto przyjmować również dzieci pracowników cywilnych wojska.

Z wojska do cywila

W 2003 roku żłobek został przejęty przez samorząd terytorialny miasta Dęblin i funkcjonował jako filia Miejskiego Przedszkola nr 1 z siedzibą: Lotnisko 234. Od września 2013 roku, dzięki przychylności organu prowadzącego oraz radnych miasta Dęblin, żłobek stał się samodzielną jednostką budżetową. Organem prowadzącym jest nadal Urząd Miasta w Dęblinie. W 2018 roku żłobek obchodził 40-lecie swojego istnienia. Z okazji tej rocznicy nadano placówce nazwę: Miejski Żłobek w Dęblinie „Raj Malucha”.

Co ciekawe, ta samorządowa placówka jest jedynym żłobkiem w Dęblinie. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2019 roku miasto zamieszkiwało 16 068 osób⁸³, z czego 9590 osób to ludność w wieku produkcyjnym. W mieście działa Szkoła Podoficerska Sił Powietrznych i 41. Baza Lotnictwa Szkolnego. Wydawać by się mogło, że obecność tak wielu osób w wieku produkcyjnym sprawia, że przyrost naturalny w tym mieście jest dodatni. Jednak nie...

Jak wynika z danych GUS, w 2019 roku w Dęblinie urodziło się 142 dzieci, ale zmarło 186 osób. Oznacza to, że liczba zgonów była o 44 wyższa niż liczba urodzeń. Z opracowań GUS wynika również, że mieści się tu tylko jedna placówka w klasyfikacji „żłobki i kluby malucha”. Jednak od kilku miesięcy funkcjonuje tam Klub Malucha Kangus – placówka prywatna. Mimo kilku prób utworzenia niepublicznego żłobka przez podmioty prywatne, do tej pory nie udało się jednak tego zrobić. Czy to oznacza, że nie ma zapotrzebowania i że dzieci wszystkich chętnych są przyjmowane do żłobka miejskiego?

– Moim zdaniem jest zapotrzebowanie – mówi dyrektor Krystyna Mączka. – W mieście jest sporo młodych ludzi głównie ze względu na istniejącą tutaj jednostkę wojskową. Zresztą, w tym roku nie przyjęliśmy ponad dwadzieścioro dzieci, więc potrzeby są znacznie większe niż nasze możliwości.

83 Źródło: GUS

Od lutego 2021 roku w „Raju Malucha” jest pięć grup żłobkowych. Wcześniej było ich trzy. Zdarzało się, że miejsc brakowało nawet dla 40-ciorga dzieci. Utworzenie nowych to bez wątpienia zasługa władz miejskich i samej pani dyrektor.

Początkowym problemem w tworzeniu grup były głównie warunki lokalowe i brak sal w budynku żłobka. Nowe sale „znalazły” się dzięki temu, że przeniesiono dwie grupy przedszkolne z budynku tej placówki do szkoły.

- Dodatkowo dostaliśmy dotację z programu Maluch+, co pozwoliło na remont sal i dostosowanie ich do potrzeb żłobka - dodaje pani dyrektor.

Na początku 2021 roku w „Raju Malucha” utworzono 50 nowych miejsc, czyli prawie tyle samo co było do tej pory (67).

- Gdybyśmy mogli utworzyć jeszcze jedną grupę, to szybko zostałaby ona zapełniona – mówi Krystyna Mączka. – To świadczy o tym, że cieszymy się dobrą opinią, ale też tym, jakie są realne potrzeby funkcjonowania żłobka w Dęblinie.

Codziennie na spacer

W pierwszej grupie przebywają dzieci wieku od 1 roku do 1 roku i 2 miesięcy, w drugiej – od 1 roku i 2 miesięcy do 1 roku i 8 miesięcy, w trzeciej – od 1 roku i 8 miesięcy do 2 lat, w czwartej – od 2 do 2,5 roku, a w piątej – od 2,5 roku do 3 lat.

- Podczas obrad komisji rekrutacyjnej bierzemy pod uwagę wiek dziecka, ale jednocześnie informujemy rodziców, że po pierwszych tygodniach pobytu w żłobku, przydział dzieci do grup może się zmienić – mówi Krystyna Mączka. – Wtedy bowiem widzimy jak się dziecko rozwija i czasem sugerujemy rodzicom, że warto dziecko przenieść do młodszej albo do starszej grupy. Nie mamy sztywnych reguł.

Każda grupa ma do swojej dyspozycji salę do zabaw, miejsce do spania i łazienkę.

- W 2013 roku Sanepid uznał, że musimy podzielić dużą salę na dwie części: jedną do spania, drugą do zabawy – mówi pani dyrektor – Zrobiliśmy to montując rozsuwane drzwi. Po dwóch latach uznano, że przepisy się zmieniło i jest to niepotrzebne. Dzięki temu w młodszych grupach mamy miejsce na łóżeczka dzieci. Stoją one na stałe w miejscu przeznaczonym do spania dzieci.

Bardzo dobrą praktyką żłobka są codzienne spacery lub wyjścia na ogród dla wszystkich grup.

- Dla najmłodszych kupiliśmy sześćosobowe wózki, co znacznie ułatwia nam te wyjścia – dodaje pani dyrektor. – Zresztą obserwuję, że dzieci są coraz bardziej odważne i samodzielne.

Adaptacja dla... rodziców

Dobłą praktyką żłobka jest umieszczenie na stronie internetowej porad dla rodziców dzieci nowoprzyjętych.

– Wiadomo jest, że dzieci na początku muszą wejść w nową sytuację – mówi Krystyna Mączka. – I to zarówno od nas, jak i od rodziców zależy jak sobie z tym poradzą. Często obserwujemy, że to rodzice są bardziej przerażeni niż dzieci. W pierwszej kolejności im poświęcamy więc czas, spotykamy się z nimi i to ich przygotowujemy do rozstania z dzieckiem. Na spotkania adaptacyjne często przychodzą rodzice, którzy mieli już dzieci w naszym żłobku kilka lat wcześniej (i teraz zapisali młodsze). Ich właśnie proszę o przedstawienie rekomendacji dla nas. Nigdy nie spotkałam się z odmową i myślę, że to nas też uwiarygodnia w oczach tych rodziców, którzy oddają nam dzieci pod opiekę po raz pierwszy. To są drobiazgi, ale bardzo ważne.

– Emocje odczuwane przez rodziców są kluczowym aspektem przebiegu adaptacji u dziecka. Rodzic powinien mieć nastawienie pozytywne, przyjazne, wspierać dziecko w trudnych dla niego chwilach. Dawać poczucie bezpieczeństwa i pewność, że decyzja zapisania dziecka do żłobka jest słuszna – czytamy na stronie internetowej żłobka. – W pierwszych dniach, tygodniach pobytu w żłobku z pewnością większość dzieciom towarzyszy płacz, rozdrażnienie, niekiedy histeryczne tupanie nogami. Dziecko, które nagle znalazło się w nieznanym środowisku, czuje się zagubione i nieszczęśliwe. Nie potrafi zaakceptować tego, co proponują opiekunowie, odrzuca wszystkie zachęty zabawy, pocieszenia, podejmowane rozmowy. Wielkim przeżyciem staje się spożywanie posiłków, układanie do snu na leżaku tak innym od własnego łóżeczka. Następuje strach przed niemożnością powrotu do domu, do mamy, taty, babci, ulubionej lalki, misia. Zanim maluch pokona lęk i przyzwyczai się do planu dnia, jego naturalną reakcją jest płacz. Mały człowiek, zwłaszcza, gdy jeszcze nie potrafi mówić, ma prawo płakać. W ten sposób komunikuje się z nami. Płaczem opowiada o swoich potrzebach, o napięciu, jakiego doświadcza, o swoich odczuciach. By dać znać innym wokół co czuje, jakie emocje mu towarzyszą. To co musimy w tej sytuacji zrobić to pozwolić mu płakać – jest to jedyny naturalny sposób, w jaki dziecko pozbywa się nagromadzonych wewnątrz emocji i napięć.

Poniżej prezentujemy zestaw porad umieszczony na stronie „Raju Malucha”:

(...) Placówka, do której będzie uczęszczać twoja pociecha, to tylko połowa sukcesu – czeka Was jeszcze dość trudny proces adaptacji. Kilka wskazówek pomocnych w adaptacji:

1. Trzeba pamiętać, że w pierwszych dniach pobyt dziecka w żłobku powinien być krótki, stopniowo należy przyzwyczajać go do rozłąki z rodzicem.
2. Pożegnanie z maluchem zawsze jest bardzo trudne dla wszystkich również dla rodziców, dlatego ważne aby trwało jak najkrócej. Przedłużanie przytulania,

całowania powoduje, że dziecko jeszcze mocniej koncentruje się na swoich emocjach i płaczu.

3. Gdy dziecko weszło już na salę i pożegnało się z rodzicem, ważne jest aby nie stać w drzwiach i nie zaglądać ponownie na salę. To powoduje ponowne rozdrażnienie i podtrzymanie emocji żalu i rozpacz.
4. W pierwszych tygodniach można pozwolić maluchowi na zabieranie ze sobą ulubionej zabawki, misia, kocyka, która zapewnia poczucie bezpieczeństwa i kojarzy się z domem. W momencie kiedy dziecko przyzwyczai się do żłobka należy stopniowo ograniczać zabawki np. zostawiać w szatni na półce.

(...) Zapamiętaj zatem kilka ważnych zasad i dowiedz się, jakich błędów powinniście unikać.

10 zasad do dobrej adaptacji dziecka w Żłobku

1. Zapoznaj dziecko z placówką, zanim zaczniesz do niej uczęszczać.
2. Przez pierwsze wizyty bądź w pobliżu dziecka.
3. Stopniowo wydłużaj czas pobytu dziecka w placówce.
4. Pozwól dziecku przynosić do placówki ulubioną zabawkę.
5. Informuj dziecko, kiedy po nie wrócisz.
6. Buduj pozytywne wrażenie o placówce.
7. Zachowuj się pewnie i kontroluj się, co mówisz w obecności dziecka.
8. Poproś partnera o pomoc.
9. Nie przeciągaj pożegnań.
10. Rozmawiaj z personelem.

Tego nie należy robić. Unikaj błędów!

Niektóre twoje zachowania, choć intuicyjne i wynikające z dobrej woli, mogą zaburzyć proces adaptacji albo nawet zniszczyć to, co udało się osiągnąć do tej pory. Oto, czego nie powinno się robić:

- Nie płacz. Nigdy nie pozwalaj sobie na taką słabość. W oczach dziecka tworzysz wówczas tragedię – dzieje się coś naprawdę złego.
- Nie znikaj bez pożegnania. Twoje dziecko może odnieść wrażenie, że je porzuciłeś!
- Nie ulegaj, gdy dziecko płacze. Jeśli zmienisz zdanie i powiesz „No dobrze, masz dziś gorszy dzień, wracamy” – to uwierz, twoja pociecha nie odbierze tego jak wyjątek. Raczej zrozumie, że jednak jest inna opcja, więc warto płakać, nawet bardzo długo.
- Nie nagradzaj i nie przekupuj. Nie tędy droga. Jeśli malec chwali się, że nie płakał, powiedz lepiej – „Brawo, kochanie! Żłobek tak naprawdę jest całkiem miły, prawda?”
- Nie zaglądaj do sali po pożegnaniu. W ten sposób tylko utrudnisz dziecku rozpoczęcie dnia. Może się nawet zdarzyć, że pożegnanie było całkiem spokojne, ale poprzez taki twój mały gest dziecko nagle zacznie płakać.

- Nie kłam („będę w szatni”, „wychodzę tylko na chwilkę”). Dziecko przestanie ci ufać i wszystko stanie się jeszcze trudniejsze.
- Nie zawstydzaj i nie porównuj. To jest twoje dziecko, które jest wyjątkowe. Nie porównuj je do Zuzi, Pawelka albo Zosi – ono nie poczuje się przez to zmobilizowane, ale raczej upokorzone. Nie mów też „Taka duża dziewczynka, a płacze” i nie pozwalaj innym na zawstydzanie twojego dziecka⁸⁴.

Na stronie internetowej są również konkretne rady dla rodziców dzieci z każdej grupy wiekowej:

Grupa I i II

1. Wprowadzaj mleko zastępcze i kaszę. Bardzo ważne jest aby najmłodszym dzieciom (20-tydzień życia) stopniowo wprowadzać mleko zastępcze, modyfikowane lub kaszki. Dziecko, które zaczyna uczęszczać do żłobka musi dodatkowo spożywać mleko inne niż mleko matki. Aby prawidłowo zaspokajać potrzebę głodu.
2. Ucz dziecko samodzielności w jedzeniu i piciu. Od najwcześniejszych miesięcy życia (12 miesiąc życia), ucz własne dziecko samodzielności w jedzeniu i piciu. Bardzo ważne jest, aby maluch który pójdzie do żłobka potroił samodzielnie posługiwać się łyżką i pił z kubka. Dzieci po 1 roku życia nie piją już mleka modyfikowanego ani kasz mleczno-ryżowych, są przyuczane do mleka krowiego (jeśli nie wyklucza tego dieta) zup mlecznych oraz kanapeczek. Ucz dziecko picia łyżeczką z kubeczka, postaraj się ograniczyć picie z butelki przez smoczek, może być kubek niekapek.
3. Ucz gryźć oraz przeżuwać stałe pokarmy. Jeśli do tej pory dziecko jadło tylko miksowane zupki i przecierki, najwyższy czas aby wprowadzać pokarmy, które zacznie gryźć. Dobrze jest wprowadzać również nowe potrawy oraz smaki, dzieci, które do tej pory nie jadły „czegoś” w domu, nie zechcą spróbować tego w żłobku. Od razu uznają to za niesmaczne lub niezjadliwe.
4. Oduczaj od trzymania na rączkach. Dzieci po 1 roku życia nabierają sprawności ruchowej, zaczynają pionizować postawę ciała, stawiać pierwsze kroki. W żłobku mają dużą przestrzeń do swobodnego raczkowania, pełzania, chodzenia, biegania. Zachęcamy dzieci do ekspresji ruchowej, która stymuluje rozwój motoryki dużej. Bawimy się na dywanie zabawkami interakcyjnymi. Dziecko, które nauczone jest ciągle noszenia na rączkach w ścisłej bliskości z mamą, ma duże trudności w pokonaniu leku i strachu związanego z zabawą wśród innych dzieci na dywanie. Oduczaj zasypiania na rękach.
5. Przyzwyczaj dziecko do zasypiania w bujaczku, wózku lub łóżeczku. W żłobku dzieci leżakują o odpowiedniej porze dnia, każde z nich ma swój leżaczek lub łóżeczko. Dzieci młodsze śpią w wózkach lub bujaczkach. Bardzo trudno jest im

84 Źródło: Strona internetowa Żłobka „Raj Malucha”

zasnąć jeśli w domu usypiają na rekach mamy lub taty, albo z rodzicami w jednym łóżku.

Grupa II, III, IV i V

1. Ucz dziecko samodzielnego jedzenia. Przyzwyczajaj dziecko do spożywania posiłków przy wspólnym stole. W żłobku będzie siedziało przy jednym stoliku z innymi dziećmi. Ucz samodzielnego jedzenia – nie wyręczaj w posługiwaniu się łyżką. Na początku zapewne będzie miało trudności w utrzymaniu łyżki, będzie się brudziło, rozlewało zupę, miej jednak cierpliwość i używaj śliniaków. W żłobku na pewno zostanie przebrane, jeżeli się pobrudzi.
2. Naucz pić z kubeczka. Dzieci, które uczęszczają do żłobka piją z kubeczka lub szklanki.
3. Oduczaj od spania z rodzicami. Oduczaj swojego malucha od zasypiania z rodzicami w jednym łóżku, w żłobku dzieci śpią na leżaczkach, maluch będzie miał ogromne trudności z zaśnięciem jeśli w domu dotychczas zasypiał tylko w obecności rodziców.
4. Ucz sygnalizowania potrzeb fizjologicznych. W miarę możliwości rozwojowych przyuczaj dziecko do sygnalizowania potrzeb fizjologicznych, siadania na nocniku kilka razy dziennie. Na początku osiągnięciem jest samo siedzenie przez kilka chwil, dopiero potem kojarzenie potrzeby fizjologicznej z nocnikowaniem. Dzieci, które zbliżają się do 3 roku życia są rozwojowo gotowe na odrzucenie pieluchy i sygnalizowanie potrzeb fizjologii w nocy.
5. Naucz dziecko komunikowania swoich potrzeb np. proszenia o dokładkę. Rodzice o raz najbliżsi dziecka rozumieją jego gesty, mimikę, specyficzne słowa, nazewnictwo czynności, naśladowanie potrzeb, w żłobku ten sposób komunikacji nie będzie zrozumiały. Musi upłynąć sporo czasu zanim Panie poznają dzieci. Dlatego przyuczaj dziecko do mówienia o swoich potrzebach językiem komunikacyjnym, zrozumiałym – nie na migi.
6. Ucz dziecko koncentracji oraz zabawy. Poświęcaj dziecku czas na konkretną zabawę w ciągu dnia. Ucz budowania z klocków, przeglądania książeczek, omawiania obrazków postaci z bajek. Baw się w zabawy manipulacyjne, układaj puzzle i układanki. Wymyślaj zabawy plastyczne przy stoliku, które tworzą konkretne dzieło. W ten sposób uczysz dziecko koncentracji uwagi, wydłużasz możliwość spokojnego wykonywania czynności, dotrwania do zakończenia zabawy. Dorośli powinni uczyć dziecko bardziej złożonych zabaw opartych na wspólnej radości i zadowoleniu.
7. Zapewnij kontakt z rówieśnikami i innymi dziećmi (uspołeczniaj). Pomyśl o tym, aby Twoje dziecko miało przed pójściem do żłobka kontakt z innymi rówieśnikami, korzystaj ze wspólnego placu zabaw, parku, kąpek dla dzieci. Pomocne będzie zapraszanie rodziny, znajomych, przyjaciół do domu, lub organizowanie wspólnych wyjść z dziećmi np. na piknik czy do lasu. Maluch będzie mógł spotkać

się z innymi dziećmi i nauczyć z nimi współdziałać. Spostrzeże, że w grupie liczą się nie tylko jego potrzeby ale też innych, pozna zasady i reguły bycia w grupie. Te doświadczenia będą bardzo pomocne gdy znajdzie się w licznej grupie żłobkowej. Dzieci, które nie miały wcześniej zbyt wielu kontaktów w rówieśnikami w sali zabaw są lękliwe, izolują się stojąc na uboczu, boją się szumu, hałasu, nie potrafią skupić się na zabawie ani przebywać z innymi.

8. Przygotuj na rozłąkę z mamą – zostawiaj pod opieką innych. Zadbaj o to, aby Twój maluch przed pójściem do żłobka zostawał na kilka chwil pod opieką innych, zaufanych osób. Powoli przyzwyczajaj, że bez mamy i taty też można się dobrze czuć i wspaniale bawić. Pozostawanie pod opieką mniej znanych osób sprzyja późniejszej adaptacji do żłobka. Tłumacz swojemu szkrabowi, że będzie na jakiś okres dnia rozstawał się z Tobą i wtedy przebywał z innymi dziećmi, z którymi będzie się bawił.

Wskazywane są również reakcje, z jakimi może spotkać się rodzic dziecka na początku jego pobytu w placówce:

- Na dzieci spada ciężar gotowości i dojrzałości społeczno-emocjonalnej, której dotychczas się od niego nie wymagało. W związku z tak dużą zmianą w życiu, u dzieci mogą pojawić się różnego rodzaju objawy psychosomatyczne związane z adaptacją
- przestrzegają opiekunowie żłobka.

Do najczęściej występujących możemy zaliczyć:

- płaczliwość, rozdrażnienie, wpadanie w histerię;
- labilność emocjonalna - częste zmiany nastrojów;
- trudności ze spaniem, częste wybudzanie się, niespokojne wiercenie;
- napady agresji, buntu, sprzeciwu, popychanie, bicie, rzucanie się na ziemię;
- zmniejszenie apetytu (całkowite odmawianie jedzenia) lub jego wzmożenie;
- wymioty, bóle brzucha, biegunka;
- apatia, lękliwość, zahamowanie emocjonalne;
- regres - cofnięcie się nabytych już umiejętności (powrót do wypróżniania się w pieluchy itp.);

Teczka na prace

Krystyna Mączka chwali swoich pracowników za chęć uczestnictwa w kursach pomagających w przygotowaniu do zajęć.

- Nasze opiekunki są bardzo kreatywne, co pozwala na przygotowanie ciekawych programów, niekoniecznie dużym kosztem – dodaje. Za bardzo dobrą praktykę należy uznać również fakt, że każde dziecko ma w żłobku założoną specjalną teczkę

na swoje prace. Opiekunki gromadzą je przez cały rok. – Uznaliśmy, że oddawanie pojedynczych prac sprawi, że rodzice mogą je gdzieś zgubić czy odłożyć – dodaje Krystyna Mączka. – My na koniec zajęć przekazujemy rodzicowi całą, opisaną teczkę. To niewątpliwie będzie świetna pamiątka na przyszłość.

Inną dobrą praktyką jest współpraca z Miejskim Domem Kultury, dzięki czemu instruktorzy MDK przychodzą do żłobka i prowadzą tu zajęcia, m.in. rytmikę czy taniec. Do żłobka zapraszane są również teatryki.

– Treści, które są tam przedstawiane omawiane są później na zajęciach przez opiekunki w formie różnego rodzaju zabaw, dzięki czemu dzieciom się one utrwalają – mówi dyrektor. Dobrą praktyką jest również zapraszanie innych osób z zewnątrz: pani z miejskiej biblioteki przychodziła, by czytać dzieciom książki, policjant, by opowiadać o swojej pracy. Co roku odbywają się również spotkania ze strażakami.

4.

Rozmawiać z rodzicami - Żłobek Gminny „MALUSZEK” w Wesołówce

Justyna Janusz

Żłobek Gminny „MALUSZEK” w Wesołówce jest pierwszą tego typu placówką w gminie Stanin i jedną z pierwszych w powiecie łukowskim. Gdy tworzono tę instytucję, nawet w stolicy powiatu, czyli Łukowie, nie było jeszcze żłobka.

– W tej chwili, jeśli zachodzi taka potrzeba doradzamy innym, jak utworzyć i poprowadzić taką placówkę – mówi dyrektor „MALUSZKA”, Anita Konieczna.

Żłobek w Wesołówce został utworzony uchwałą Rady Gminy Stanin z dnia 13 grudnia 2016 roku, a pierwsze dzieci przyjęto do placówki na początku 2017 roku. Jeszcze kilka lat temu do tworzenia żłobka na terenie niewielkich gmin podchodzono z pewnym dystansem. Teraz powstają one niemal jak grzyby po deszczu. Władze gminy od podstaw zbudowały budynek pod tę placówkę. Wszystko jest nowe.

– Nie można tu nie wspomnieć o zaangażowaniu w powstanie tej placówki wójta gminy Stanin Krzysztofa Kazany i sekretarz Ewy Niebrzegowskiej – dodaje pani dyrektor. – Mnie osobiście bardzo cieszy fakt, że pozostawiono mi wolną rękę przy organizacji tej placówki i zatrudnianiu personelu.

Przełamać tradycję

Gdy w 2017 roku powstawał żłobek, od razu pojawiły się obawy o to czy uda się zgromadzić tyle dzieci, by obsada żłobka była pełna.

– Funkcjonujemy na terenie wiejskim, gdzie nigdy wcześniej takiej placówki nie było – dodaje dyrektor. – Mieliśmy obawy czy damy radę zgromadzić pełne grupy, bo przecież tradycją było, że najmniejszymi dziećmi w rodzinie opiekowali się babcia czy dziadek albo też mama, która nie wracała do pracy od razu po urlopie macierzyńskim.

W pierwszym miesiącu funkcjonowania placówki było tam 13 dzieci. A w maju doszło kolejnych troje, z każdym miesiącem przybywało po kilkoro.

– Rekrutacja trwała cały rok – mówi Anita Konieczna. – W styczniu 2018 roku mieliśmy 42 dzieci, a w kwietniu 50. Do końca 2018 roku udało nam się przyjąć pełne grupy.

W tej chwili w żłobku przebywa 60 dzieci. Zapotrzebowanie jest jednak sporo większe. Dyrektorka wystąpiła do władz gminy z propozycją zwiększenia liczby miejsc. Obecnie decyzją Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w żłobku może przebywać po jednym dziecku w grupie więcej (może być szesnaścioro w każdej grupie).

W pierwszym roku korzystano z wyżywienia w formie cateringu.

– Mamy jednak sporą kuchnię i postanowiliśmy, że będziemy gotować sami – dodaje Anita Konieczna.

Jedną z dobrych praktyk stosowanych w tym żłobku jest przeszkolenie personelu z zakresu prawidłowego żywienia dzieci.

– Ja sama przeszłam kilka szkoleń z tego zakresu, podobnie jak pani intendentka – mówi dyrektorka. – Uznałam, że skoro kieruję taką placówką, to muszę mieć wiedzę na temat żywienia tych maluchów. Mamy również program komputerowy do komponowania posiłków i wyliczania ich wartości odżywczej i kalorycznej.

W każdej chwili rodzic/opiekun prawny dziecka ma możliwość wglądu do całkowitego składu potrawy. W żłobku znajduje się specjalny segregator, w którym zapisywane są składki procentowe każdej potrawy, jak również etykiety ze stosowanych półproduktów (np. kaszy czy ryżu). Z kolei na stronie internetowej placówki są podawane alergeny, jakie mogą znajdować się w posiłkach.

Dobrze zaplanować

Inną dobrą praktyką w żłobku „MALUSZEK” jest określanie godzin pracy personelu na podstawie deklaracji rodziców. Placówka sprawuje opiekę nad dziećmi w godzinach 7.00-17.00 (ustalono to w porozumieniu z rodzicami). Dyrekcja zbiera deklaracje od rodziców dotyczące godzin przyrowadzania i odbierania dzieci ze żłobka, jeśli pomoc w opiece nad dziećmi ma być krótsza niż dopuszczalne prawem 10 godzin, rodzice określają to w deklaracjach.

– I później się tego trzymamy – dodaje pani dyrektor. – Deklaracje można zmienić do 20. dnia każdego miesiąca, bo potem jest tworzony grafik pracy personelu na kolejny miesiąc. To nam zdecydowanie ułatwia zaplanowanie dyżurów. Wiemy więc ile osób musi przyjść na godzinę 7.00, czyli w chwili otwarcia żłobka, a ile musi zostać aż do zamknięcia.

W czasie pandemii godziny przyrowadzania i odbierania są planowane z jeszcze większą skrupulatnością.

– Wynika to głównie z tego, że w jednym czasie w naszej szatni może przebywać określona liczba osób – mówi Anita Konieczna. – Nie możemy wpuścić wszystkich naraz.

Pomagać i wzmacniać

Inną dobrą praktyką stosowaną w żłobku jest wstępna ocena rozwoju dziecka. Ocena ta jest przeprowadzana z wykorzystaniem narzędzia zwanego KORP przez uprawnionych do tego pracowników za pisemną zgodą rodziców. Opracowane testy pozwalają sprawdzić umiejętności dziecka osiągane w różnym wieku. Biorąc pod uwagę dzieci żłobkowe wymienić można następujące przedziały:

- 6-8 miesiąc życia,
- 9-11 miesiąc życia,
- 12-17 miesiąc życia,
- 18-23 miesiąc życia,
- 24-35 miesiąc życia.

Sfery rozwoju uwzględnione dla dzieci w wieku żłobkowym, pozwalają ocenić: rozwój ruchowy, rozwój motoryki precyzyjnej i lateralizacji, rozwój spostrzegania wzrokowego i koordynacji wzrokowo-ruchowej, rozwój komunikowania się i mowy, rozwój emocjonalno-społeczny oraz rozwój funkcji behawioralnych. Badanie uzupełnione jest danymi z wywiadu z rodzicem. Podsumowaniem badania jest wykreślony na podstawie wyników profil umiejętności, na którym widać, które ze sfer są w normie, które są ponad normę, a które są opóźnione. Te ostatnie są bardzo istotne, bo wcześniej podjęte działania będą sprzyjać harmonijnemu rozwojowi dziecka. Dzięki uzyskanym informacjom możemy zasugerować rodzicom jak rozwijać daną umiejętność lub wskazać pomoc specjalistyczną, ale również dostosowywać zajęcia do możliwości dzieci i przygotowywać w taki sposób, aby wspomóc dziecko.

Wśród opiekunów zatrudnionych w żłobku są także osoby posiadające kwalifikacje oligofrenopedagoga, logopedy, neurologopedy, tyflop pedagoga, terapeutów SI, które informują rodziców o swoich spostrzeżeniach na temat rozwoju dziecka. Udzielają także informacji jak pracować z dzieckiem w domu, gdzie się ewentualnie udać jak coś zauważą niepokojącego. Prowadzone są także zajęcia ogólnorozwojowe, uwzględniające przede wszystkim rozwój mowy i komunikacji. Przeprowadzane są również spotkania z rodzicami na temat wspierania rozwoju mowy dziecka, tworzone są ulotki, gazetki tematyczne. Opiekunowie mają możliwość podnoszenia swoich kompetencji poprzez organizowane w żłobku szkolenia, np. „Team building, czyli budowanie skutecznego zespołu w żłobku z elementami sansoplastyki”, „Jak stworzyć relacje współpracy w żłobku między rodzicem a opiekunem?”, czy „Animacje żłobkowe”. Chętnie sami uczestniczą w różnego rodzaju szkoleniach i kursach.

Współpraca z rodzicami

- Fundamentem powodzenia w realizacji zadań statutowych żłobka są właściwe relacje oraz dobra współpraca z rodzicami – mówi dyrektor Anita Konieczna. – W żłob-

ku staramy się podejmować wiele działań angażujących rodziców, bo pomimo tego, że rodzice pracują, to powinni być obecni w żłobku także fizycznie. Od początku funkcjonowania żłobka wspólnie podejmowaliśmy wiele działań.

Pierwszym takim wspólnym przedsięwzięciem było przygotowanie i wystawienie Jasełek dla mieszkańców Gminy Stanin. W przedstawieniu oraz organizacji brali udział w sumie wszyscy pracownicy oraz rodzice. Licznie przybyli goście po spektaklu zostali zaproszeni na poczęstunek przygotowany przez rodziców. Uroczystość uświetnił swoją obecnością m.in. Wójt Gminy Stanin, który obdarował dzieci prezentami.

– Sami też szyliśmy stroje, a podczas prób mogliśmy się lepiej poznać – dodaje pani dyrektor.

Odbyła się również akcja „Czytanie bajek i baśni”. W ciągu trzech kolejnych dni żłobek odwiedzali rodzice, aby czytać dzieciom bajki i baśnie. Każdego dnia sceneria odpowiadała treści czytanej książki. Dzieci mogły w ten sposób przenieść się w świat wyobraźni. Rodzice uczestniczący w akcji przeczytali: „Królową Śniegu”, „Wilk i siedem kozłatek” i „Jasia i Małgośię”. Podsumowaniem akcji był wyjazd autokarowy do Gminnej Biblioteki Publicznej.

W „MALUSZKU” odbył się również konkurs pt. „Wiosna w poezji dziecięcej”. W konkursie wzięły udział dzieci ze starszych grup żłobkowych. Rodzice zadbali o przygotowanie wierszy, strój i gest sceniczny. Uczestnicy zaskoczyli widownię przepiękną prezentacją utworów i wspaniałością kostiumów. Wręczono dzieciom nagrody książkowe, medale i dyplomy. Jedno z dzieci przedstawiło wiersz napisany przez mamę:

„Wiosna w żłobku”

Drogi dzieci. Miłe Panie, ale w żłobku zamieszanie...
Pszczółki z ula wyleciały, Misiom miódka nazbierały.
Dziś Motylki kolorowe, figli mają pełną głowę.
A Fasolki te zielone, rosna szybko, jak szalone.
Każdy pięknie jest ubrany, wierszyk też przygotowany,
Bo dzień wielki w Żłobku mamy, panią wiosną dziś witamy!

Żłobek Gminny MALUSZEK we współpracy z Caritas brał udział w XVII Zbiórce Żywności „Tak, POMAGAM”.

– Dzięki hojności rodziców, w ciągu tych pięciu dni udało się nam zebrać ponad 120 kg żywności – mówi dyrektor. – Ogromne pudło przeznaczone na akcję zapełniło się artykułami spożywczymi, niezbędnymi do przygotowania Świąt Bożego Narodzenia przez najuboższe rodziny. Paczkę ze Żłobka odebrał wolontariusz Siedleckiego Caritas.

We współpracy z rodzicami został zorganizowany konkurs pt. „Ozdoba bożonarodze-

niowa”. Zadanie polegało na wykonaniu przez dziecko i rodzica wspólnej pracy. Forma jej wykonania była dowolna, więc każdy mógł wykorzystać to, w czym czuje się najlepiej. Oprócz prac rodzice mieli zdać fotorelację z domu, jak wykonują wspólną pracę. Każdy z uczestników otrzymał dyplom oraz symboliczną bombkę.

Na początku 2020 r. został wdrożony projekt edukacyjny „Świat zawodów”, którego celem było zapoznanie dzieci z różnymi zawodami. Z pośród wymienionych zawodów znalazły się i takie, które wykonywali rodzice maluszków, jednak ze względu na pandemię, projekt nie został w całości zrealizowany. Odbyło się spotkanie z weterynarzem, stomatologiem i fryzjerem.

Poniżej przedstawiamy program napisany przez opiekunki i dyrekcję „MALUSZKA”: „Projekt jest realizowany w Żłobku Gminnym „MALUSZEK” w Wesołowie w terminie od stycznia do czerwca 2020 roku. Skierowany jest dla wszystkich dzieci uczęszczających do żłobka i dostosowany do potrzeb i możliwości każdej grupy wiekowej.

ZAŁOŻENIA:

Charakterystyczną cechą każdego dziecka jest bez wątpienia ciekawość otaczającego go świata, a co za tym idzie zainteresowanie różnymi zawodami.

Założeniem projektu jest:

- Przybliżenie otaczającej rzeczywistości poprzez zapoznanie ich z różnymi profesjami.
- Systematyczne spotkania z przedstawicielami ciekawych zawodów, którzy w interesujący sposób przedstawiają, na czym polega ich praca.
- Poznawanie różnego rodzaju zabaw tematycznych.

CEL GŁÓWNY:

Poznanie przez dzieci różnorodnych zawodów oraz rozbudzenie ich zainteresowań.

CELE OGÓLNE:

- Kształtowanie zamiłowań.
- Rozumienie korzyści płynącej z ludzkiej pracy.
- Ukazanie specyfiki danego zawodu.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

- Zwiększenie aktywności poznawczej.
- Rozumienie odpowiedzialności związanej z wykonywaniem danego zawodu.
- Zapoznanie ze słownictwem związanym z daną profesją.
- Rozwijanie wyobraźni.
- Kształtowanie szacunku do ludzkiej pracy.
- Zapoznanie z nazwami zawodów, narzędziami pracy oraz obowiązującym ubiorem.
- Przełamywanie nieśmiałości w kontaktach z obcymi.

PLANOWANE OSIĄGNIĘCIA:

DZIECKO STARSZE	DZIECKO MŁODSZE
Rozpoznaje i nazywa określone zawody	Zapozna określone zawody
Wie, jakie czynności wykonują osoby pracujące w wybranych zawodach	Zapozna czynności, jakie wykonują osoby pracujące w wybranych zawodach
Wie, jakie są korzyści płynące z ludzkiej pracy	Zapozna korzyści płynące z ludzkiej pracy
Pokonuje nieśmiałość w stosunku do obcych	Pokonuje nieśmiałość w stosunku do obcych
Rozpoznaje i przyporządkowuje atrybuty do zawodów	Przyporządkowuje proste atrybuty do zawodów
POZNAJEMY ZAWODY:	TERMIN
„Weterynarz”	Styczeń
„Fryzjer”	Luty
„Listonosz”	Marzec
„Policjant”	Kwiecień
„Rolnik”, „Strażak”	Maj
„Muzyk”	Czerwiec

EWALUACJA:

Po każdym spotkaniu będzie przeprowadzana ewaluacja w formie pogadanek z dziećmi. Opiekunowie udzielą informacji osobom odpowiedzialnym za program jaki jest stopień opanowania/przyswojenia przez dzieci planowanych osiągnięć. Opinia ta będzie służyć ewentualnej korekcie programu na przyszłość⁸⁵.

Rodzice włączali się również w różne akcje podczas zawieszenia działalności żłobka lub ograniczeniem w przebywaniu w budynku spowodowanego pandemią. Choć w symboliczny sposób brali udział m.in. obchodach Światowego Dnia Autyzmu ubierając dzieci

85 Projekt edukacyjny „Świat zawodów” realizowany w Żłobku Gminnym „MALUSZEK” w Wesołowce

na niebiesko i przesyłając zdjęcie do wspólnej fotorelacji.

Rodzice, w odpowiedzi na prośbę na facebook'u wraz z dziećmi wzięli udział w warsztatach, efektem czego miała być palma wielkanocna. Oczywiście zostały przesłane zdjęcia ze wspólnej pracy.

– Wspólnie udało nam się również wykonać szopkę bożonarodzeniową. Informację o jej wykonaniu rodzice otrzymali na facebook'u na grupach zamkniętych – dodaje Anita Konieczna. – Każda grupa miała do wykonania, wylosowane, określone figurki. Chętni do wykonania danej figurki rodzice mieli pod postem napisać jaką figurkę wykonają z dzieckiem. Pomimo panujących obostrzeń i braku bezpośredniego kontaktu z rodzicami, udało nam się stworzyć przepiękne dzieło online, którego zdjęcia i film umieszczone są na stronie żłobka. Naprawdę serce się raduje i oko cieszy. Rodzice bardzo chętnie angażowali się w różne akcje, otrzymywałyśmy informację, że podsuwamy ciekawe pomysły na spędzanie czasu z dzieckiem w domu. Tak było np. z Dniem Żelków, który pomimo tego, że był obchodzony przed świętami wielkanocnymi (i tu obawa, czy rodzice nie będą źli, że wymyślamy przed świętami). W ramach obchodów tego dnia, rodzice z dziećmi mieli wykonać wg podanego przepisu domowe żelki. Oczywiście odzew był duży i radość z przygotowania i jedzenia była ogromna. Wspólnie z rodzicami urządzaliśmy również pikniki rodzinne lub organizowaliśmy wycieczki autokarowe dla dzieci i rodziców np. do Farmy Iluzji.

Co robimy w tym tygodniu?

Z kolei, jeśli chodzi o zajęcia dla dzieci w „MALUSZKU” w Wesołówce dobrą praktyką jest tworzenie tygodniowych planów pracy dla dzieci. Są one spójne, dotyczą jednego wybranego przez opiekunki tematu, ale każdego dnia pokazywanego w innym ujęciu tak, by angażować różne sfery rozwoju dziecka.

Poniżej przykładowy plan pracy dla jednej z grup:

TEMAT TYGODNIA: NA WSI

Grupa: Smerfy

Temat dnia: Rośliny na wsi

Sposoby realizacji/Aktywność dziecka:

- oglądanie trzech roślin uprawianych na roli: kukurydza, ziemniak, trawa
- rozmowa o ich przetwarzaniu i celu uprawy

Cele operacyjne:

- dziecko rozpoznaje trzy rośliny uprawiane na wsi, skupia wzrok na materiale konkretnym

- Wspierana sfera rozwoju (w szczególności): aktywność poznawcza i emocjonalna, mowa i komunikacja.

Temat dnia: Praca na wsi

Sposoby realizacji/aktywność dziecka:

- oglądanie filmu „Co słyszać na wsi?”
- rozmowa kierowana o czynnościach wykonywanych w gospodarstwie
- zabawa ruchowa „Zbieramy ziemniaki”

Cele operacyjne:

- dziecko skupia uwagę podczas filmu, prawidłowo wykonuje ruchy podczas zabawy ruchowej
- Wspierana sfera rozwoju (w szczególności): aktywność poznawcza, mowa i komunikacja, aktywność ruchowa.

Temat dnia: Odpoczynek na wsi

Sposób realizacji treści/aktywność dziecka

- prezentacja ilustracji przedstawiających uroki wsi
- rozmowa o formach spędzania czasu wolnego
- praca plastyczna „Wieś”

Cele operacyjne:

- dziecko wymienia formy spędzania wolnego czasu, współpracuje przy wykonywaniu wspólnej pracy.
- Wspierana sfera rozwoju (w szczególności): aktywność poznawcza, mowa i komunikacja, aktywność artystyczna.

Temat dnia: Zwierzęta na wsi

Sposób realizacji treści/aktywność dziecka

- przypomnienie piosenki „Dziadek fajną farmę miał”, dowolny taniec w rytm piosenki
- zabawa plastikowymi zwierzątkami hodowlanymi, przypomnienie nazw zwierząt i ich młodych

Cele operacyjne:

- dziecko porusza się rytmicznie przy muzyce, potrafi czerpać radość ze wspólnej zabawy, prawidłowo nazywa zwierzęta oraz ich młode, naśladuje ich dźwięki.

-
- Wspierana sfera rozwoju (w szczególności): aktywność poznawcza, mowa i komunikacja, aktywność muzyczna i ruchowa

Temat dnia: Bezpieczeństwo na wsi

Sposoby realizacji/aktywność dziecka

- rozmowa kierowana na temat zachowania bezpieczeństwa i niepodchodzenia do uruchomionych maszyn podczas prac i ostrożności podczas spotkań ze zwierzętami hodowanymi
- spotkanie z policjantem

Cele operacyjne:

- dziecko poznaje w jaki sposób należy zachować się podczas prac polowych i wie, że nie należy bawić się ze zwierzętami hodowanymi, potrafi grzecznie zachować się podczas spotkania z gościem
- wspierana sfera rozwoju (w szczególności)
- aktywność poznawcza, mowa i komunikacja, bezpieczeństwo⁸⁶

Zajęcia trwają zwykle 10-15 minut. Wpłatają się również w przebieg całego dnia pobytu dziecka w żłobku, w zależności od tematyki i metod pracy.

Rodzic jest najważniejszy!

Za kolejną z dobrych praktyk realizowanych żłobku pani dyrektor uznaje ścisłą współpracę z rodzicami.

- Powtarzamy rodzicom, że to właśnie od naszej wzajemnej współpracy zależy jak dziecko poradzi sobie w placówce – mówi Anita Konieczna. – Mówię mamom, że to one zawsze będą dla dzieci najważniejsze i choćbyśmy tutaj stawały na głowie, to przy mamie i tak wypadniemy błado. Dlatego prosimy, by mówiły o tym jak usypiają dzieci, jakie ich dzieci lubią zabawy i co je uspokaja.

Grupy zamknięte

Informacje o tym co się dzieje w żłobku zamieszczane są na fejsbukowej stronie placówki.

- Za naszą dobrą praktykę uważam tworzenie zamkniętych grup dla rodziców – mówi Anita Konieczna. – Na stronie głównej publikujemy tylko to, co konieczne (sprawy ogólne, ogłoszenia, które dotyczą większości zainteresowanych) i działania mogące

86 Tygodniowy plan pracy w żłobku „Maluszek”, maj 2021 r.

stanowić promocję placówki. Wszelkie szczegółowe informacje zamieszczamy tylko tam, gdzie dostęp mają wskazani rodzice. To daje zarówno poczucie bezpieczeństwa, jak i sprawia, że nasza strona jest bardziej przejrzysta.

Żłobek ma również stronę internetową. Tam w aktualnościach zamieszczane są informacje na temat bieżącej pracy placówki, wszystkich potrzebnych dokumentów koniecznych do złożenia w żłobku, galeria zdjęć, regulaminy pracy placówki.

5.

Prawdziwa BAJKOLANDIA! - Żłobek Samorządowy „Bajkolandia” w Wesołówce

Justyna Janusz

Żłobek Samorządowy „Bajkolandia” w Wesołówce w gminie Puchaczów został utworzony uchwałą Rady Gminy Puchaczów z dnia 19 sierpnia 2019 roku. Był to pierwszy żłobek w gminie Puchaczów (powiat łęczyński). Dyrektor placówki Pani Michalina Muca-Socha przyznaje, że początkowo pojawiały się obawy o to, czy w tej niewielkiej gminie (wg danych GUS na koniec 2019 roku gminę zamieszkiwało 5693 osoby) znajdą się chętni do powierzenia placówce opieki nad dziećmi.

– Na początku rodzice zapisali do nas 12-cioro dzieci – mówi dyrektor Michalina Muca-Socha. – Osiem miejsc zostało więc do zagospodarowania, ale z każdym miesiącem podopiecznych nam przybywało. Rekrutację prowadziliśmy przez kilka miesięcy.

Przyrost na plus, są perspektywy

W tej chwili do żłobka uczęszcza 20 dzieci (czyli pełna grupa), a pani dyrektor wraz z władzami gminy myśli o otwarciu filii w kolejnej gminnej miejscowości.

– Na razie jednak tego nie przesądzamy, bo wszystko zależy od podejścia władz i rzecz jasna środków, które na ten cel trzeba znaleźć w gminnym budżecie – dodaje.

Z danych GUS wynika również, że w 2019 roku na terenie gminy urodziło się 61 dzieci. Są to dane o tyle optymistyczne, że w tym samym okresie odnotowano 56 zgonów, co oznacza, że gmina Puchaczów ma dodatni przyrost naturalny, co w obecnej sytuacji demograficznej kraju jest pewną osobliwością.

Koszt utworzenia żłobka wyniósł około 1 miliona złotych. Pieniądze na rozpoczęcie funkcjonowania placówki pochodziły z rządowego programu Maluch+, jednak największą część środków gmina Puchaczów musiała wyłożyć z własnego budżetu. Największe koszty stanowił remont starego budynku.

– Początkowo był to budynek, w którym mieściła się Szkoła Podstawowa w Wesołówce. Placówka miała wtedy zupełnie inny układ sal. Na przełomie wieku obiekt stał się budynkiem wiejskim, z którego korzystało sołectwo, koło gospodyń wiejskich oraz wyjątkowo Ochotnicza Straż Pożarna – dodaje pani dyrektor. – Musiał więc przejść kapitalny remont z przystosowaniem do wymagań dotyczących takiej

placówki jak żłobek.

Budynek ma powierzchnię około 200 metrów kwadratowych. W Bajkolandii utworzona została jedna grupa licząca 20 dzieci. Zajmuje ona największą salę znajdującą się na parterze. Tutaj również znajduje się sala, w której wydawane są posiłki. Te nie są przygotowywane na miejscu, ale dostarczane przez catering. Jednodniowe wyżywienie dla dziecka to koszt 15 złotych.

– Za jedną z dobrych praktyk, jakie wprowadziliśmy w naszej placówce uważam wydawanie posiłków – dodaje Michalina Muca – Socha. – Najpierw jest oczywiście śniadanie, a około godziny 11.00 - obiad. Składa się on z dwóch dań, ale przed snem dzieci rozdawane jest drugie danie, a zupę maluszki jedzą dopiero po godzinie 14.00 – jak już wstaną. Taki sposób wynika z naszej obserwacji dzieci. Takie małe, jak są przecież w żłobkach, nie zjedzą na jeden raz całego dwudaniowego obiadu, będą po prostu zbyt przejedzone. I dlatego zdecydowaliśmy się podzielić ten obfity posiłek. Żłobek „Bajkolandia” jest czynny w godzinach 6.30-16.30. – Taki system przyjęliśmy od początku i rodzice nie zgłaszali żadnych zastrzeżeń. Te godziny im pasują.

Codziennie na dworze

Inna dobrą praktyką w tej placówce są codzienne wyjścia dzieci na dwór.

– Praktycznie nie zdarza się, żebyśmy nie wychodzili – mówi Michalina Muca-Socha. – Dla nas nie ma złej pogody. Rodzice wiedzą, że dzieci muszą mieć płaszcz przeciwdeszczowe i kalosze. W słoneczne dni wychodzimy nawet dwa razy dziennie. Żłobek ma duży teren tuż obok budynku. – I niezależnie od pory roku wykorzystujemy to – mówi pani dyrektor. – W ciepłe, letnie dni jemy tam nawet posiłki. Początkowo obawialiśmy się reakcji rodziców, którzy mogli mówić, że boją się infekcji u swoich dzieci. Tymczasem okazało się, że nasze dzieci naprawdę rzadko chorują. Rodzice już się tak przyzwyczaili, że sami pytają czy na pewno dziś byliśmy na podwórku. Tuż przy budynku żłobka założono również mini-ogródek. Posiano koperek, sałatę, rzodkiewki i inne warzywa. – Siały je dzieci – mówi pani dyrektor. – Potem oglądały czy na pewno rosną. Dzieci oczywiście też warzywa zjadły. Na szczęście mamy świetne panie, które pomagały w pielęgnacji tego ogródka. Na żłobkowym podwórku rosną już borówki i jagody kamczackie. Niebawem chcemy posadzić drzewa owocowe (ale tylko takie, które nie będą zagrożeniem dla dzieci, jak np. jabłoń).

Postawili na sensorykę. Przez cały rok opiekunki zbierają rośliny rosnące obok żłobka i robią z nich ścieżki sensoryczne dla dzieci. Latem są to zioła, a jesienią liście czy nawet kamienie. Ścieżki są układane zarówno na zewnątrz, jak i wewnątrz budynku.

Zajęcia sensoryczne są bardzo dobrą praktyką w „Bajkolandii”. Są one realizowane w ramach przyjętego programu „**Dziecięcy Świat Zmysłów**”.

Poniżej prezentujemy założenia, cele i metody tego programu zapisane w oficjalnym dokumencie przyjętym przez dyrekcję żłobka: Program daje szansę wyboru odpowiedniego poziomu ćwiczeń w danym obszarze dostosowanych do możliwości i umiejętności dziecka. Obejmuje zajęcia z dzieckiem z zakresu motoryki dużej i małej, ćwiczenia i zabawy z zakresu percepcji i pamięci słuchowej oraz koordynacji wzrokowo – ruchowej.

Cele ogólne:

- poznawanie i odkrywanie świata przez dziecko wszystkimi zmysłami,
- zachęcanie do podjęcia aktywności przez dziecko.

Cele szczegółowe:

- ćwiczenia koncentracji uwagi,
- rozwijanie koordynacji wzrokowo ruchowej,
- przyspieszenie i rozwijanie mowy,
- ułatwianie i przetwarzania bodźców,
- harmonijna praca układu nerwowego,
- rozwój motoryki małej i dużej,
- usprawnianie koordynacji ruchu gałek ocznych,
- wzmacnianie prawidłowego napięcia mięśniowego.

Metody:

Praca z małym dzieckiem wymaga zaangażowania i entuzjazmu podczas przeprowadzanych zajęć oraz wykorzystania metod, które poprzez różne formy aktywności dziecka sprowokują je do wspólnych doświadczeń.:

1. metoda polisensorycznego oddziaływania na jednostkę – dziecko lepiej przyswaja nową wiedzę o świecie, jeśli jest ona przekazywana w sposób wykorzystujący naraz jak największą ilość zmysłów. Dlatego też w trakcie prezentowania dzieciom nowych wiadomości staramy się nie tylko pobudzać ich zmysł wzroku czy słuchu, ale również dotyk, węch i smak. W ten sposób dzieci mają możliwość całościowego poznania świata wykorzystując zdobyte na zajęciach wielozmysłowe doświadczenia.
2. czynne – stymulujące rozwój dziecka
3. oglądowe – obserwacja i pokaz
4. słowne – opowiadanie, objaśnienia i instrukcje

Formy pracy: indywidualna/zbiorowa

Treść programu:

1. poziom zmysłowy – jego zadania opierają się głównie na dostarczaniu bodźców mających na celu pobudzenie zmysłów małego dziecka, obejmuje ćwiczenia w obszarach: dotyku, smaku, wzroku, słuchu i węchu a ponadto ćwiczenia oddechowe, które mają na celu przygotować dziecko do nauki mowy oraz ćwiczenia rozwijające sprawność ruchową.
2. poziom poznawczy – zawiera ćwiczenia mające na celu stymulowanie rozwoju poprzez doświadczenia w zabawie i obserwację efektów swoich działań:
 - a. ćwiczenia rozwijające percepcję i pamięć wzrokową:
 - obserwowanie,
 - wyszukiwanie,
 - układanie,
 - porównywanie,
 - dobieranie i zgadywanie,
 - zabawa z masą,
 - malowanie.
 - b. ćwiczenia percepcji, pamięci słuchowej i koordynacji słuchowo – ruchowej
 - ćwiczenia wrażliwości słuchowej,
 - ćwiczenia spostrzegawczości słuchowej i koordynacji słuchowo – ruchowej.
 - c. ćwiczenia z zakresu rozwoju mowy i myślenia
 - ćwiczenia narządów mowy,
 - ćwiczenia oddechowe,
 - ćwiczenia i zabawy dźwiękonaśladowcze i mimiczne,
 - ćwiczenia rozwijające i wzbogacające słownik i pamięć słowną.
 - d. ćwiczenia motoryki małej i dużej
 - ćwiczenia kształtujące postawę,
 - ćwiczenia w chodzeniu i bieganiu,
 - ćwiczenia równoważne,
 - ćwiczenia na czworakach,
 - ćwiczenia w toczeniu i rzucaniu,
 - ćwiczenia rąk, dłoni i palców.
 - e. ćwiczenia orientacji przestrzennej
 - poznanie schematu własnego ciała
 - kształtowanie relacji ja-przedmiot,
 - zapoznanie ze znaczeniem określeń przyimkowych: za, na, pod, obok.

Spodziewane efekty programu:

- dziecko lepiej przetwarza bodźce sensoryczne
- normalizuje się napięcie mięśniowe
- reguluje się równowaga
- poprawa sprawności ruchowej
- udoskonalenie koordynacji wzrokowo – ruchowej
- poprawa koncentracji uwagi
- zmniejszenie nadpobudliwości ruchowej

Zajęcia w ramach tego programu są realizowane co najmniej raz w tygodniu. W najbliższej przyszłości opiekunki zamierzają wprowadzić tzw. brudne piątki, żeby uprzedzić rodziców, że tego dnia dzieci mogą się szczególnie zabrudzić.

– Zimą przyniosłyśmy na salę śnieg – mówi pani dyrektor. – Umieściliśmy go w tzw. muszelce, która standardowo jest wykorzystywana jako piaskownica. Na początku dzieci dotykały śniegu w rękawiczkach, a potem już rączkami. To była dla nich nie-samowita zabawa, zresztą dla nas też. Nawet się tym śniegiem rzucaliśmy na sali. Oczywiście dzieci trzeba było później przebrać, a wodę zetrzeć, ale na szczęście mamy bardzo wyrozumiałe panie do pomocy.

Podczas zajęć niejednokrotnie dzieci „pracują” także z kaszą i ryżem, robią piasek kinetyczny z mąki i oleju (wszystko w muszelce) jak również masy plastyczne z użyciem... marchewki i buraka. W okresie letnim dzieci miały... spa na dworze.

Do basenu nalano ciepłej wody i wrzucono tam kawałki owocowców i ziół. Dzieci moczyły nogi i siebie...

Emocje w żłobku

W ramach tego programu bardzo dobrą praktyką jest uczenie dzieci jak radzić sobie z emocjami.

– Rzeczywiście to był strzał w dziesiątkę – przyznaje pani dyrektor. – Wiadomo jest, że w żłobku czasem zdarza się, że jedno dziecko drugie uderzy czy ugryzie. My od razu staramy się uświadamiać dzieciom, że to nieodpowiednie zachowanie. Zaczęłyśmy od zajęć na temat radości, złości, smutku czy strachu. Na tablicach panie pokazywały buźki np. wystraszoną i same robiły podobną minę. Dzieci bardzo szybko załapały o co chodzi. W Bajkolandii uczą też jak właściwie rozładowywać emocje. – Mówimy: jak jesteś zły tupnij nogą, czasami uderzają w balon czy mogą porwać kartkę papieru. Wszystko po to, by wiedziały, że złości nie rozładowujemy na drugim człowieku. O wszystkich nieporozumieniach w przedszkolu zawsze informowani są rodzice. – Jednocześnie mówimy rodzicom, żeby nie karali dziecka w żaden sposób

za to, że zachowało się niewłaściwie. Od tego momentu minęło już bowiem tyle czasu, że taki maluszek nie będzie kojarzył swojej winy z karą.

Innym programem realizowanym w „Bajkolandii”, który niewątpliwie można uznać za dobrą praktykę jest „**Gimnastyka i muzyka dla Smyka**”.

Ogólne założenia programu:

Głównym założeniem programu jest utożsamianie dzieci z muzyką i gimnastyką. Program będzie realizowany na zajęciach dydaktycznych. Podczas zajęć będą realizowane różnorodne ćwiczenia i zabawy oraz będą ukierunkowane na nabywanie zaplanowanych umiejętności. W trakcie zaplanowanych działań będą się odbywać zabawy muzyczne i gimnastyczne.

Cele programu:

1. Cele ogólne
 - a. Poznawanie przez dziecko świata i siebie przez formę ruchową i muzyczną.
 - b. Nabywanie przez dzieci umiejętności pracy grupowej.
 - c. Rozwijanie u dzieci koordynacji słuchowo – ruchowej.

Cele szczegółowe

- a. Kształtowanie pozytywnych nawyków i postaw dzieci, takich jak panowanie nad emocjami, przełamywanie nieśmiałości, poczucie własnej wartości,
- b. Wyzwalanie radości z uczestnictwa w zajęciach muzycznych i gimnastycznych,
- c. Podnoszenie sprawności przez ćwiczenia gimnastyczne,
- d. Przyswajanie łatwych piosenek,
- e. Gra na instrumentach podstawowych (dzwoneczki, tamburyn, marakasy, trójkąt itp.),
- f. Rozbudzenie pozytywnych doznań muzycznych,
- g. Nabywanie przez dzieci łatwych kroków tanecznych.

Metody pracy:

- a. Metody aktywizujące: słuchanie muzyki, nauka piosenek, gra na instrumentach,
- b. Metody odtwórcze: zabawa naśladowcza, zadaniowa,
- c. Metody twórcze: opowieści ruchowe, gimnastyka twórcza K. Orffa.

Metoda Orffa

Celem tej metody jest rozwijanie u dzieci poczucia rytmu. Główny akcent podczas ćwiczeń opartych na łączeniu ze sobą ruchu, muzyki i słowa położony jest na innowację i kreatywność. Ćwiczący klaszczą, tupią, skaczą do muzyki, a także same tworzą muzykę przy pomocy instrumentów.

Formy pracy:

- a. Indywidualna praca z dzieckiem
- b. Praca z całą grupą

Spodziewany efekt pracy:

Przez realizację programu dzieci będą:

- c. Miały zamiłowanie do muzyki, tańca i gimnastyki,
- d. Będą potrafiły działać zespołowo,
- e. Udoskonalą swoją koordynację słuchową – ruchową,
- f. Usprawnią swoje ciało.
- g. Rozwiną poczucie rytmu, wrażliwość na muzykę.

Skąd wziął się pomysł na takie zajęcia?

- Rodzice chcieli, żebyśmy uczyli w żłobku angielskiego – mówi Michalina Mucal-Socha. – To był jednak czas pandemii i organ prowadzący nie zgodził się na wprowadzenie do placówki dodatkowej osoby z zewnątrz. Same wprowadzałyśmy więc dzieciom angielskie słówka, a najłatwiej to zrobić przez muzykę. Potem zaczęłyśmy kupować programy do nauki języka. Kupiono też tuby dźwiękowe i bum bum rurki. – Ale nie korzystamy wyłącznie z tego – dodaje pani dyrektor. – Dzieci wystukują też rytm łyżkami czy swoimi rączkami.

Teatr w żłobku

Inną dobrą praktyką realizowaną w „Bajkolandii” są zajęcia teatralne. Celem tego programu jest: wspomaganie rozwoju dziecka, dokonywanie w nim pozytywnych zmian, uwrażliwianie go na potrzeby otaczającego świata oraz przygotowanie go do aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym społeczeństwa.

Cele szczegółowe wymieniane przez autorów programu:

- rozwijanie wrażliwości emocjonalnej,
- poznanie i rozwijanie własnych możliwości,

- rozwijanie koncentracji i wyobraźni,
- odwołanie się do indywidualności przy jednoczesnym poszanowaniu odrębności innych,
- wdrażanie do samodzielności,
- pobudzanie do aktywności twórczej,
- rozwijanie odpowiedzialności za własne działanie,
- współdziałanie w grupie,
- doskonalenie mimiki, ekspresji i plastyki ciała,
- poznanie podstawowych zagadnień związanych z teatrem,
- poznanie specyfiki pracy aktora,
- poznanie procesu twórczego nad spektaklem,
- kształtowanie zamiłowanie do literatury,
- kształtowanie odpowiednich postaw i zachowań wobec napotykanym trudności,
- rozwijanie aktywnego udziału w życiu kulturalnym społeczeństwa.

Metody pracy z dziećmi.

Metody czynne:

- Metoda samodzielnych doświadczeń – stwarzanie dzieciom warunków do zabawy i innych działań, swobodnego wypowiedzania się, podejmowania prób, poszukiwania i bezpośredniego przeżywania poprzez zapewnienie kontaktu z literaturą i sztuką.
- Metoda zadań stawianych dzieciom do wykonania – pobudzenie aktywności artystycznej dzieci, mobilizowanie ich do skupienia uwagi na temacie związanym z teatrem, skłanianie do podejmowania określonych zadań, pełnienia ról.
- Metoda ćwiczeń utrwalających – systematyczne utrwalanie ról, pozytywna motywacja dzieci do samorzutnego utrwalania poznanych czynności i treści.

Metody percepcyjne:

- Metoda obserwacji i pokazu – oglądanie spektakli teatralnych w wykonaniu aktorów oraz teatryków organizowanych przez panie, oglądanie ilustrowanych utworów literackich, oglądanie teatryków w telewizji

Metody słowne:

- Swobodna rozmowa,
- Dialog,
- Pogadanka,
- Słuchanie czytanych baśni, legend, bajek,
- Opowiadanie treści utworów.

Metody aktywizujące:

- Drama,
- Pantomima,
- Pedagogika zabawy,
- Gry i zabawy integracyjne,
- Aktywność ruchowa.

Formy:

Główną formą stosowaną podczas zajęć będzie praca z innymi dziećmi. Osiąganiu założonych celów posłużą też inne, bardziej szczegółowe formy , takie jak:

- Zabawy naśladowcze,
- Zabawy tematyczne,
- Zabawy z elementem dramy i pantomimy,
- Inscenizowanie ruchem wierszy, piosenek, bajek, opowiadań, baśni,
- Udział dzieci w spektaklach i widowiskach teatralnych,
- Śpiew.

Warunki organizacyjne:

- Zorganizowanie w sali kącika teatralnego.
- Zebranie odpowiedniej literatury.
- Zgromadzenie filmów z przedstawieniami teatralnymi oraz płyt CD ze słuchowiskami, baśniami.
- Gromadzenie rekwizytów tj.: kukiełek, sylwet, lalek teatralnych, kostiumów, czapek, opasek, sukienek, różnych butów, wykonanie elementów scenografii itp.
- Zaplanowanie uroczystości z udziałem dzieci w celu prezentacji różnorodnych form teatralnych.
- Zaproszenie teatryku zewnętrznego do żłobka
- Stwarzanie dzieciom okazji do twórczości plastycznej: wykonywania lalek, masek, rekwizytów, dekoracji, plakatów, itp.

Ewaluacja

- Rozmowy z dziećmi (po zajęciach, przedstawieniach), podczas których ocenią swoją pracę, wskażą pozytywne elementy oraz błędy i niedociągnięcia a następnie ustalą możliwości poprawy.
- Wystawki fotograficzne, dzięki którym grupa zaobserwuje dorobek swojej pracy.
- Rozmowy z widzami na temat występu dzieci.

– Początkowo niektóre z naszych żłobkowych dzieci bały się tych występów – mówi pani dyrektor. – Z dystansem podchodziły do poprzebieranych opiekunek. My jednak ciągle je oswajaliśmy – zdejmowałyśmy peruki i maski, dawałyśmy im je do potrzymania, nałożenia. W tej chwili żadnego problemu już nie ma. Ba! Nasze dzieci już same występują, chociaż początkowo same uważałyśmy, że to nie wyjdzie. W maju 2021 roku opiekunki próbowały nauczyć dzieci wierszyka: „Kto Ty jesteś? Polak mały...”. – I nijak nam to nie szło - śmieje się dyrektorka. – Dzieci były po prostu za małe na ten wierszyk. I wtedy opiekunki wymyśliły własny wierszyk: „Jestem małym Polakiem. Orzeł jest moim znakiem. Biel i czerwień na fładze mej. Kocham mieszkać w Polsce tej”. – I to już dzieci znakomicie zapamiętały – mówi pani dyrektor. – Sami rodzice byli pod wrażeniem, że wszystkie to powiedziały.

Zdrowy żłobkowiec

Innym świetnym programem realizowanym w „Bajkolandii” jest ten dotyczący zdrowego odżywiania „Jestem zdrowym maluszkiem”. Dzięki temu, że żłobek ma swój ogródek dzieci widzą skąd się biorą warzywa. Mają też zdecydowanie większą frajdę z robienia sałatek (panie kroją warzywa, dzieci mieszają). Wszystkie brały też udział w kiszeniu ogórków, a potem próbowały gotowych. W żłobku dzieci często też przyrządzają pizzę, a podczas zajęć sensorycznych układały kontury Polski z galaretki.

– Oczywiście część zjadły w trakcie prac, ale dzięki temu mogły spróbować nowego smaku, a poza tym popracować rączkami – mówi Michalina Muca-Socha. Pani dyrektor mówi, że dzięki tym wszystkim pracom dzieci w „Bajkolandii” są bardzo samodzielne. – Mamy krzeselka do karmienia, ale korzystamy z nich naprawdę rzadko – dodaje. – Myślę, że wpływa na to również fakt, że w jednej grupie znajdują się zarówno dzieci w wieku nieco ponad roku, jak i 2- i 3-latki. Te młodsze uczą się od starszych.

Inną dobrą praktyką w „Bajkolandii” jest oswojenie dzieci z problemem pierwszej pomocy przed-medycznej.

– Nasze dzieci wiedzą nawet jak powinien być ułożony człowiek w tzw. pozycji bezpiecznej – mówi pani dyrektor. – Poza tym wiedzą też, że ranę trzeba owinać bandażem lub przykleić plasterek. Bawią się w lekarza, nie boją się personelu medycznego. Co ciekawe, gdy podczas jednej z zabaw dziecko się uderzyło, jeden z 3-latków zaczął krzyczeć do opiekunki: „Gosiu, żelka!”, co oznaczało, że opiekunka ma pójść do lodówki i przynieść specjalny żel do opatrywania ran.

Dyrekcji i pracownikom żłobka nie brakuje zapału ani chęci do pracy. Na kolejne lata pracy planują nowe działania.

6.

Wykorzystując inteligencję...

Justyna Janusz

Żłobek Miejski «Słoneczko» jest najdłużej działającą placówką w Chełmie. Swoją działalność rozpoczął w 1991 roku. Lokalizacja żłobka to spokojna blokowa okolica. Placówka mieści się w piętrowym budynku otoczonym ogrodem wyposażonym w nowoczesny plac zabaw dla dzieci. Dysponuje 75 miejscami. Funkcjonują tam 3 oddziały dostosowane do wieku dzieci: maluszki „Kaczuszki”, średniaki „Biedroneczki”, starszaki „Pszczółki”.

Każdy oddział dysponuje odrębną szatnią, bawialnią, sypialnią, stołówką i łazienką. - Oddzielne sypialnie są bardzo dobrym rozwiązaniem – mówi koordynator żłobka Magdalena Kuźmińska. – Dzięki temu dzieci, które się bawią nie przeszkadzają tym, które jeszcze śpią lub chcą poleżeć w spokoju.

Jeszcze do niedawna żłobek był samodzielną placówką, ale w 2021 roku samorząd miasta Chełm podjął decyzję o utworzeniu Zespołu Żłobków, w skład którego weszło „Słoneczko” i „Chełmskie Niedźwiadki”. Jedną z głównych przyczyn takiego stanu rzeczy były oszczędności na czynnościach administracyjnych. Sprawami dwóch żłobków zajmuje się w tej chwili jeden dział księgowości. P.o. dyrektora zespołu żłobków w Chełmie jest Katarzyna Sadowska-Twardzik, a koordynatorem żłobka „Słoneczko” – Magdalena Kuźmińska.

Sensoryka i zabawy fundamentalne

Jedną z dobrych praktyk realizowanych w żłobku „Słoneczko” są cotygodniowe zajęcia sensoryczne.

– Są to zajęcia stymulujące wszystkie zmysły – mówi Magdalena Kuźmińska. – Przewadziliśmy zajęcia z wykorzystaniem gotowanego makaronu czy barwników spożywczych. Strasznie dużo było z tym zabawy i śmiechu. Z kolei nasze maluszki z najmłodszej grupy malowały na folii czy też za pomocą sitek wyławiały z wody różne przedmioty.

Opiekunki w żłobku „Słoneczko” bardzo często wykorzystują podczas zabaw książeczki z serii „Zabawy Fundamentalne”. To program, którego twórcami są angielscy pedagodzy: Colin Rose i Gordon Dryden. Promuje on rozwijanie zdolności dziecka od urodzenia do 6 roku życia. Autorzy opierają się na dwóch przesłankach: ich zdaniem do 6 roku życia w umyśle dziecka tworzą się fundamenty sposobów myślenia, rozumienia oraz odczuwania świata. Podstawowymi są miłość, poczucie bezpieczeństwa oraz zabawa.

Po drugie: każde dziecko ma osiem różnych rodzajów inteligencji. Zadaniem rodziców i wychowawców jest pomóc mu je optymalnie rozwinąć. Autorzy zabaw fundamentalnych dowodzą, że to w pierwszych pięciu latach życia dziecka rozwija się ok. 50% zdolności do uczenia się. Następne 30% – do 8. roku życia. Cała wiedza zdobywana w późniejszych latach życia oparta jest na fundamencie zbudowanym w pierwszych okresach życia dziecka.

Podstawą proponowanych aktywności jest bliska relacja między dorosłym i dzieckiem. Zdaniem twórców tej metody dorosły z jednej strony jest przewodnikiem wskazującym cele i sposoby ich realizacji, z drugiej zaś potrafi umiejętnie wczytywać się w komunikaty nadawane przez malucha i za nimi podążać. Twórcy tego nurtu przekonują, że nie musimy zapewniać dziecku wszystkich popularnych i reklamowanych zabawek i gadżetów. Zabawy fundamentalne nie wymagają od rodziców większych nakładów finansowych, ani czasowych, niosą za to nieocenione pokłady w postaci rozwijania inteligencji wielorakich. Dążą bowiem do uwolnienia samodzielnej aktywności i umiejętności dziecka, rozwoju jego mowy.

Przykłady zabaw fundamentalnych: zabawy paluszkowe, wierszyki, masażyki („Sroczka”, „Kominiarz”, „Rzeczka”), przesypywanki, przelewanki czyli zabawy manipulacyjne z materiałem sypkim (kasza, fasola, groch ryż, piasek itp.) i wodą – przesypywania z naczynia do naczynia, a gdy dziecko już to opanuje może przelewać wodę, zabawa w skojarzenia (dobór słów lub obrazków): sól i pieprz, nóż i widelec, dzień i noc, igła i nitka itp., sekretne pudełko: pokaż dziecku kilka przedmiotów (grzebień, maskotka, łyżka, telefon itp.), poproś, aby je nazwało, schowaj je do pudełka, teraz niech dziecko włoży rączkę do pudełka i odnajdzie (nie patrząc) nazwany przez ciebie przedmiot, pisanie po plecach dziecka liter i cyfr – odgadywanie, napisanie ich przez dziecko na kartce, polowanie na dźwięk – schowaj tykający zegarek lub minutnik, zabawkę dźwiękową, dzwoniący telefon, włącz muzykę w innym pomieszczeniu – niech maluch podąży w stronę dźwięku, podpowiadaj mu „zimno, cieplej, cieplej, gorąco”, „idź w lewo, dwa kroki prosto, teraz jeden w tył”, „co się zmieniło?” – dziecko przygląda się dokładnie pomieszczeniu, sprzętom, zamyka oczy lub wychodzi. Zmieniamy coś, chowamy, dziecko odgaduje. Kładziemy w ciągu przedmioty, owoce, itp.: kubek-łyżeczka-talerzyk-serwetka, zmieniamy kolejność i dziecko odgaduje.

Jak widać zabawy fundamentalne bazują na pomysłowości, kreatywności i energii dorosłego. Ćwiczą u dziecka sprawność manualną, chwytanie pod kontrolą wzroku, koordynację wzrokowo – ruchową, rozwijają logiczne myślenie, kojarzenie, koncentrację uwagi, słuchanie ze zrozumieniem wskazówek i instrukcji⁸⁷.

- I naprawdę polecamy te książeczki, bo naszym zdaniem rozwijają one zarówno sprawność manualną dzieci, jak i ich inteligencję – dodaje Magdalena Kuźmińska.
- Przede wszystkim wspierają zdolność uczenia się, świetnie przygotowują też do nauki czytania i pisania, które oczywiście będą prowadzone w dalszej edukacji dzieci,

87 www.poradninarawicz.pl

a przecież w żłobku pracujemy nad tym, by dzieci poradziły sobie dobrze w kolejnych etapach edukacji.

Grządka zabawy i zielona sala

Jedną z dobrych praktyk w żłobku jest również propagowanie zdrowego odżywiania.

– W tym roku na terenie naszego ogrodu przygotowaliśmy podwyższoną grządkę dla dzieci – mówi Magdalena Kuźmińska. – Dzieci same siały warzywa. Oczywiście dla nich największą frajdą było kopanie na tej grządce i podlewania roślin.

Innym bardzo ciekawym pomysłem zrealizowanym w tym żłobku było stworzenie tzw. zielonej sali wypełnionej roślinami żywymi i sztucznymi.

– W naszym zamyśle miała to być sala dla dzieci z problemami z adaptacją i potrzebującymi wyciszenia – dodaje koordynatorka. Wykorzystujemy ją także do edukacji przyrodniczej. Nasi podopieczni uwielbiają podlewać kwiaty. Organizujemy tam także zajęcia wyciszające, ze specjalną, łagodną muzyką. Salę udało się stworzyć dzięki współpracy w rodzicami, którzy zaangażowali się przynosząc do żłobka kwiaty.

Inną dobrą praktyką jest stała współpraca z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną. Jeśli opiekunka zauważy u dziecka problem, może ono szybko trafić pod opiekę specjalistów.

– Dzieci spędzają w żłobku kilka godzin dziennie i na co dzień widzimy jak się zachowują – mówi Magdalena Kuźmińska. – Czasem nam jest łatwiej zauważyć problem niż rodzicowi. Jeśli coś nas niepokoi, to informujemy rodziców. Większość z nich chętnie przyjmuje pomoc Poradni, ale są też tacy, którzy problemu nie widzą lub nie chcą widzieć. Kilka lat temu mieliśmy u siebie dziecko z pewnymi problemami. Rodzice uważali, że to sobie wymyśliliśmy. Niestety, jakiś czas później okazało się, że jest to dziecko autystyczne.

Dzieci ze „Słoneczka” mają również zapewnioną opiekę logopedy. Inną dobrą praktyką żłobka jest współpraca z lokalnym schroniskiem dla zwierząt i organizowanie pomocy dla tej placówki.

– Organizujemy również zajęcia, na które przychodzi pani ze schroniska wraz z bardzo spokojnym pieskiem – mówi Magdalena Kuźmińska. – To dla maluchów wielka atrakcja, ale też możliwość rozmowy o tym, że zwierzęta można nie tylko kupić, ale też adoptować.

„Wizyty” zwierząt nie są zbyt częstą praktyką w żłobkach, a szkoda... Takie zajęcia są bardzo atrakcyjne dla dzieci i pozwalają w nich wyrobić empatię w stosunku do zwie-

rząt. Na odwiedzin w żłobkach wybierane są tylko spokojne zwierzęta, a zajęcia są tak prowadzone, by wszystkie dzieci w jednym momencie nie „rzucały się” na zwierzę próbując je głaskać czy dotykać. Dzieci uczą się jak nakarmić czworonoga, jak się z nim obchodzić, jak się zachowywać w jego obecności. Dzieci zwykle uczą się zasady, że „gdy pieska nie znamy, to nie dotykamy”, co niewątpliwie jest dobrym krokiem w kierunku bezpieczeństwa.

Integracja

Inną dobrą praktyką realizowaną w „Słoneczku” są coroczne pikniki rodzinne połączone z pożegnaniem najstarszej grupy. Tego dnia na żłobkowiczów czeka masa atrakcji: możliwość przejażdżki na kucyku, korzystania z tzw. „dmuchawców”, animacje przygotowywane zarówno przez opiekunki, jak i animatorów z zewnątrz. To świetna okazja do pożegnania dla tych, którzy odchodzą, ale też możliwość integracji dla rodziców dzieci z młodszych grup. A takie znajomości są nie do przecenienia, bo w niedużych miejscowościach dzieci (i rodzice) spotykają się podczas kolejnych etapów edukacji.

Rzecz jasna, w żłobku organizowane są również inne coroczne imprezy: Dzień Babci i Dziadka, Dzień Mamy, ale niestety, podobnie jak we wszystkich innych placówkach „imprezowe” plany mocno pokrzyżowała pandemia covid-19.

Poniżej prezentujemy kalendarz imprez (i świąt nietypowych), jakie w „Słoneczku” będą obchodzone w latach 2021/2022.

<p style="text-align: center;">STYCZEŃ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dzień Spaghetti 2. Dzień Śniegu 3. Dzień Babci i Dziadka 	<p style="text-align: center;">LUTY</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dzień Pizzy 2. Walentynki 3. Dzień Listonosza 4. Dzień Kota
<p style="text-align: center;">MARZEC</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dzień Dentysty 2. Dzień Kobiet i Mężczyzn 3. Dzień Wiosny 4. Dzień Teatru 	<p style="text-align: center;">KWIECIEŃ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dzień Książki 2. Dzień Czekolady 3. Wielkanoc 4. Dzień Ziemi
<p style="text-align: center;">MAJ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dzień Strażaka 2. Dzień Pielęgniarki 3. Dzień Naleśnika 4. Dzień Matki 	<p style="text-align: center;">CZERWIEC</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dzień Dziecka 2. Dzień Rodziny 3. Powitanie Lata 4. Dzień Ojca

WRZESIEŃ 1. Dzień Kropki 2. Powitanie Jesieni i Dzień Grzyba 3. Dzień Chłopaka	PAŹDZIERNIK 1. Dzień Ziemniaka 2. Pasowanie na Żłobkovicza 3. Światowy Dzień Zwierząt 4. Dzień Dyni
LISTOPAD 1. Dzień Postaci z Bajek 2. Dzień Marchewki 3. Dzień Kredki 4. Dzień Pluszowego Misia 5. Zabawa Andrzejkowa	GRUDZIEŃ 1. Dzień Górnika 2. Mikołajki 3. Dzień anioła 4. Dzień Zimy

Na szczęście (dla rodziców i dzieci) w czasie pandemii w „Słoneczku”, mimo wprowadzenia pandemicznego reżimu sanitarnego, zachowano zdrowy rozsądek i nie kazano rodzicom przekazywać dzieci na progu placówki powodując u nich dodatkowy stres. Jedna z opiekunek mierzyła wchodzącym temperaturę, dbano o to, by wchodzący zakładali maseczki i dezynfekowali ręce, ale pozwolono rodzicom na wejście do szatni z dziećmi i pomoc w rozebraniu ich. Nie stanowiło to niepotrzebnego zagrożenia, bo każda grupa ma swoją szatnię.

Karta to podstawa!

Magdalena Kuźmińska chwali również wprowadzenia przez dyrektor żłobka Katarzynę Sadowską- Twardzik karty informacyjnej dla nowo-przyjętych dzieci. Jest to szczegółowy dokument pozwalający na poznanie preferencji dziecka.

– Dzięki informacji od rodziców wiemy co dziecko je, a czego nie – mówi Magdalena Kuźmińska. – Pytamy tam również o to jak dziecko zasypia, jakie ma alergie itd. W trudnych momentach sięgamy do karty i już wiemy jak pomóc maluchowi.

Poniżej prezentujemy treść tego dokumentu wypełnianego przez rodziców wszystkich dzieci:

Karta informacyjna o dziecku

Mając na względzie jak najlepsze funkcjonowanie Państwa dziecka w żłobku prosimy o staranne i rzetelne wypełnienie poniższej karty. Uzyskane w ten sposób informacje posłużą nam jako wsparcie w pracy edukacyjno-wychowawczej oraz opiekuńczej z Państwa dzieckiem.

PYTANIE		Informacje rodzica/ prawnego opiekuna
1.	Imię i nazwisko dziecka	
2.	Data oraz miejsce urodzenia dziecka	
3.	Imiona i nazwiska rodziców/prawnych opiekunów dziecka	
4.	Dane teleadresowe: adres, telefon kontaktowy	
5.	Czy dziecko choruje przewlekle?	NIE/TAK (rodzaj schorzenia) _____
6.	a. Czy dziecko jest pod opieką specjalisty? b. Czy dziecko przyjmuje jakieś leki na stałe?	NIE/TAK Jeśli tak, to jakiego? _____ z jakiego powodu) _____ a. TAK b. NIE
7.	Czy dziecko ma na coś alergię?	a. TAK b. NIE
8.	Wady wrodzone, obciążenia dziedziczne	a. TAK - jakie? _____ b. NIE
9.	Czy dziecko ma rodzeństwo? Podać wiek i płeć	1. 2. 3.
10.	Czy dziecko samodzielnie:	a. siedzi, b. raczkuje, c. wstaje, d. próbuje chodzić
11.	a. Jaki rodzaj pokarmu dziecko przyjmuje? b. Czym dziecko spożywa posiłki (dotyczy niemowląt)	a. pokarmy stałe b. mleko/kaszki mleczne c. pokarmy blendowane (papki) d. łyżeczką e. z butelki f. inaczej, jak?
12.	Czy dziecko próbuje samo jeść?	
13.	Z czego dziecko pije?	

PYTANIE		Informacje rodzica/ prawnego opiekuna
14.	Jakie mleko pije? Jaki numer?	
15.	W jakich porach dziecko śpi?	
16.	Jak dziecko zasypia?	
17.	Ile godzin dziecko śpi?	
18.	Gdzie dziecko śpi?	
19.	Czy dziecko zasypia z:	a. przytulanką b. smoczkiem c. inna rzecz, jaka?
20.	Czy dziecko sygnalizuje potrzeby fizjologiczne?	a. TAK b. NIE
21.	Czy ma kontakt z innymi dziećmi, jakie przejawia zachowania w kontaktach z rówieśnikami?	
22.	Jak najlepiej dziecko uspokoić? Co lubi?	
23.	Ulubiona zabawka/zabawa dziecka	
24.	Proszę krótko opisać usposobienie dziecka	
25.	Czy dziecko prawidłowo rozwija się względem jego wieku?	
26.	Czy wykonują Państwo dziecku bilanse okresowe?	a. TAK b. NIE
27.	Inne ważne informacje o dziecku np. czego dziecko się boi?	

Oświadczam, że dane podane wyżej są zgodne ze stanem faktycznym.

(MIEJSCOWOŚĆ, DATA)

(CZYTELNY PODPIS RODZICA /
PRAWNEGO OPIEKUNA)Apel do rodzica

Na stronie internetowej „Słoneczka” zamieszczono również „Apel dziecka do rodzica”. Może się wydawać, że są tam oczywiste stwierdzenia, ale warto sobie odpowiedzieć na pytanie ilu z nas w pędzie życia po prostu o tym zapomina? Warto również, by takie apele znajdowały się w jak największej liczbie miejsc, do których dostęp mają rodzice. Być może to skłoni do refleksji w jakiejś wyjątkowo trudnej sytuacji...

Apel dziecka do Rodzica

- Nie karć mnie w obecności innych. Najbardziej mi pomaga gdy mówisz do mnie spokojnie i dyskretnie.
- Nie dawaj mi pochopnych obietnic, bo czuję się bardzo zawiedziony gdy później ich nie dotrzymujesz.
- Nie psuj mnie, dając mi wszystko o co Cię poproszę. Niektórymi prośbami wystawiam Cię jedynie na próbę.
- Nie pozwól mi ukształtować złych nawyków. Ufam, że Ty mi pomożesz wykryć je w zarodku.
- Nie zapomnij, że lubię eksperymentować. Nie zabraniaj mi eksperymentować, gdyż bez tego nie mogę się rozwijać.
- Nie ochraniaj mnie przed konsekwencjami. Potrzebne mi są również doświadczenia bolesne.
- Nie zbywaj mnie, gdy stawiam Ci pytania. W przeciwnym wypadku zobaczysz, że przestanę Cię pytać, a informacji poszukam gdzie indziej.
- Nie gderaj. Jeśli będziesz tak robił, to będę się bronił przez udawanie głuchego.
- Nie obawiaj się postępować wobec mnie twardo i zdecydowanie. Ja to wolę, bo to daje mi poczucie bezpieczeństwa.
- Nie rób tak, abym czuł się mniejszym niż jestem. To jedynie sprawia, że postępuję głupio, aby wydawać się dużym.
- Nigdy nawet nie sugeruj, że Ty jesteś doskonały i nieomylny. Przeżywam bowiem zbyt wielki wstrząs, gdy widzę, że nie jesteś taki.
- Nie przejmuj się zbyttnio moimi małymi dolegliwościami. One przyciągają Twoją uwagę, której potrzebuję.
- Nie zapominaj jak szybko rosnę. Jest Ci zapewne trudno dotrzymać mi kroku, ale proszę Cię - postaraj się.

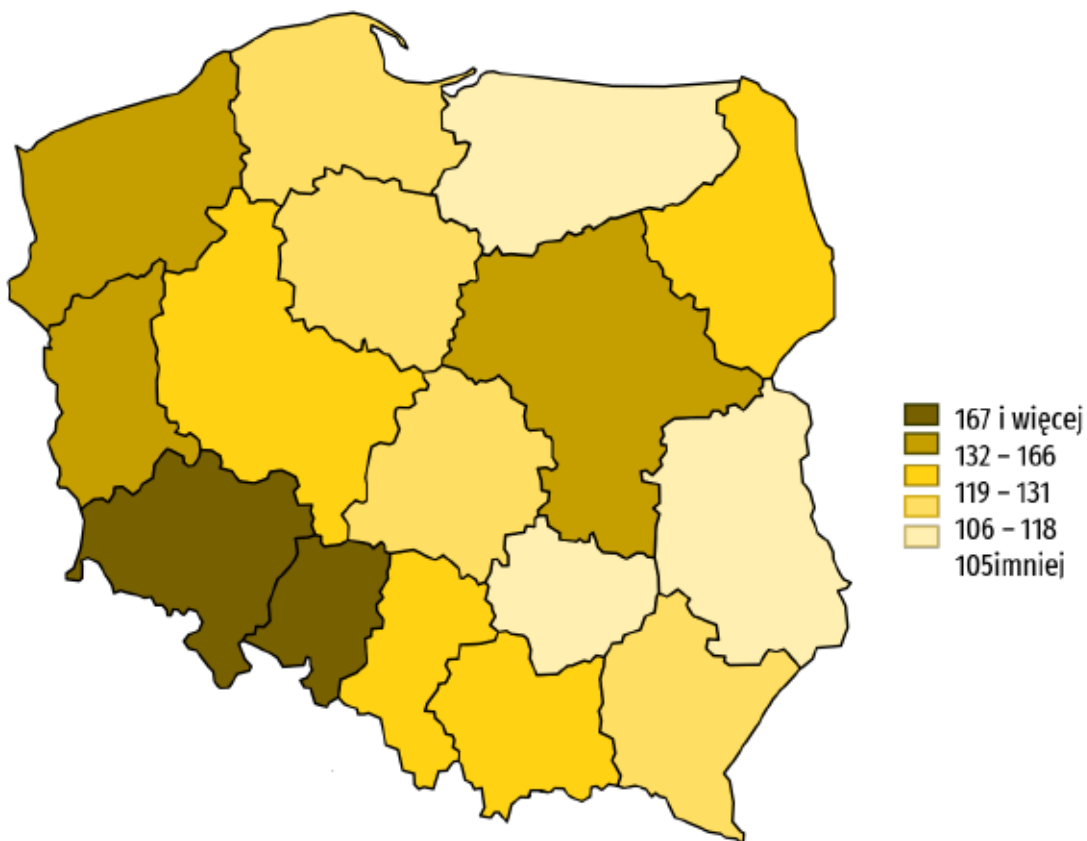
I trochę statystyki...

Żłobek „Słoneczko” działa w Chełmie od 30 lat, ale znajdujące się niedaleko „Chełmskie Niedźwiadki” dopiero od kilku lat. W ostatnim czasie obserwujemy dość gwałtowny wzrost liczby placówek zapewniających opiekę dzieciom w wieku do lat 3.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r. w Polsce działało 3776 żłobków, klubów dziecięcych i oddziałów żłobkowych. Wśród placówek opieki nad dziećmi do lat 3 dominującą pozycję stanowiły żłobki wraz z oddziałami żłobkowymi (83,3%).

W 2020 r. wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim liczba placówek opieki instytucjonalnej nad dziećmi w wieku do lat 3 (o 5,0%). Działało 4,6 tys. żłobków, klubów dziecięcych i oddziałów żłobkowych, które zapewniały 173,5 tys. miejsc. Wskaźnik liczby podopiecznych na 1 tys. dzieci w wieku do lat 3 wzrósł z 124 w 2019 r. do 128 w 2020 r.

Mapa 1. Dzieci w placówkach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 na 1 tys. dzieci w tym wieku w 2020 r. Stan na dzień 31 grudnia 2020 r.

WOJEWÓDZTWA	Placówki	Miejsca	Dzieci
POLSKA	4574	173 533	142 355
Dolnośląskie	482	19 108	15 993
Kujawsko-pomorskie	192	7 934	6 213
Lubelskie	182	6 923	5 648
Lubuskie	115	4 741	4 163
Łódzkie	223	8 915	7 390
Małopolskie	513	17 914	13 402
Mazowieckie	788	28 853	24 595
Opolskie	110	5 274	4 380
Podkarpackie	216	8 557	7 123
Podlaskie	122	5 003	4 104
Pomorskie	329	10 696	8 589
Śląskie	451	18 345	14 517
Świętokrzyskie	83	3 097	2 703
Warmińsko-mazurskie	108	3 926	3 503
Wielkopolskie	463	16 431	13 345
Zachodniopomorskie	197	7 816	6 687

Z kolei według stanu w dniu 31 grudnia 2020 r. w Polsce działało 4,6 tys. placówek opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, w tym najwięcej żłobków(83,8%). Wśród wszystkich placówek ponad 76% należało do sektora prywatnego. Najwięcej żłobków i klubów dziecięcych sektora prywatnego należało do osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (67,7%). Co dziesiąta placówka została założona przez spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością (11,0%) lub spółkę cywilną (9,3%). W sektorze publicznym blisko 98% żłobków i klubów dziecięcych było prowadzonych przez samorząd gminny. Wszystkie oddziały żłobkowe zostały utworzone przy przedszkolach, w tym głównie przy przedszkolach publicznych (94,1%)⁸⁸.

Jak widać w ciągu ostatnich lat nastąpiło bardzo duży wzrost liczby miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych. Większość z nich tworzona jest w placówkach prywatnych, ale

88 Źródło danych: GUS

samorządy też nie zostają aż tak daleko w tyle, szczególnie, że pieniądze na utworzenie i wyposażenie placówki można uzyskać z rządowego programu Maluch+.

Niestety, to ciągle za mało. Większość rodziców doskonale zdaje sobie sprawę z tego jak trudno jest posłać dziecko do żłobka publicznego. Powód jest jeden: ograniczona liczba miejsc. Czemu wybierają publiczne? Oprócz ciekawej oferty i przekonaniu o zapewnianiu dobrej opieki nie można pominąć motywacji finansowej. Bez wątpienia pobyt dziecka w żłobku publicznym jest dla rodzica sporo tańszy niż w prywatnym. A w czasach, gdy sporo osób musi się liczyć z każdym groszem jest to dość mocny argument.

Artur Olszewski - doktor nauk prawnych, adiunkt na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Przyrodniczo Humanistycznego w Siedlcach, radca prawny, ukończył aplikację sądową; w latach 2006–2010 dyrektor działu prawnego ogólnopolskiej sieci szkół, autor kilkudziesięciu publikacji z zakresu szeroko rozumianego prawa oświatowego.

Kinga Sarad-Dec - dyrektor niepublicznego przedszkola i żłobka, dr nauk społecznych w zakresie pedagogiki, pedagog, psycholog i filozof przyrody, trener i doradca w zakresie szkoleń dla nauczycieli, współautor programów edukacji wczesnoszkolnej oraz programów wychowania przedszkolnego. Autorka opracowań naukowych i wykładowca akademicki na kierunkach psychologia i pedagogika.

Ewa Noga - prezes Polskiego Stowarzyszenia Pedagogów i Animatorów KLANZA Trener i superwizor Stowarzyszenia, pedagog, członek Rady Programowej Fundacji Sztukmi-strze. Twórca i organizator działań w Bawialni Edukacyjnej w Lublinie, która promuje ideę zaciekawiania światem, fascynacji poznawaniem ludzi, rzeczywistości i nauki. Autor publikacji: „Delfin – trening umiejętności poznawczych” i współautor „Stare i nowe zabawy podwórkowe”. Od 20 lat prowadzi szkolenia z zakresu rozwijania kompetencji poznawczych – jak się uczyć, jak traktować cały świat jako szkołę, a od siedmiu lat Żłobki: Barwy Dzieciństwa i Mądry Maluch.

Justyna Janusz - od ponad 20 lat dziennikarka zajmująca się tematyką samorządową i społeczną, laureatka wielu konkursów dziennikarskich dla mediów regionalnych, od kilku lat prawniczka, obecnie kończąca aplikację adwokacką.

Olga Płudowska - adwokat, na co dzień doradza przedsiębiorcom budowlanym w procesach realizacji inwestycji budowlanych. Specjalizuje się w prawie zamówień publicznych, w tym głównie w zakresie prawa budowlanego. Prowadzi obsługę jednego z wiodących banków w sprawie kredytów powiązanych z walutą obcą. Współautorka artykułów o tematyce oświatowej.

Piotr Marzęda - absolwent Politologii i studiów podyplomowych z zakresu administracji i zarządzania. Związany z organizacjami pozarządowymi z Lublina. Na co dzień pracownik PSPiA KLANZA, stowarzyszenia, które w woj. lubelskim prowadzi 7 placówek opieki nad dziećmi do lat 3 (żłobków), łącznie posiadających 210 miejsc dla najmłodszych. Pozyskiwał fundusze na otwarcie placówek, prowadził wszelkie procesy adaptacji lokali i otwierania żłobków. Bierze aktywny udział w ich prowadzeniu i funkcjonowaniu.

ISBN 978-83-64748-18-9

Regionalny Ośrodek

Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Regulskiego

ul. 1-go Maja 13/4, 20-410 Lublin

www.frdl.lublin.pl; projekt-zlobki@frdl.lublin.pl